61.415
4446

Fogoly oroszlánok és egyéb állatmesék

Irta:
Dr. Mauks Ernő

Szerző sajátja.

1929
Magyar Jövő rt. könyvnyomdája Miskolc

B

FOGOLY OROSZLÁNOK
ÉS
EGYÉB ÁLLATMESÉK

IRTA:
Dr. MAUKS ERNŐ

SZERZŐ SAJÁTJA

1929
MAGYAR JÖVŐ NYOMDAÜZEM ÉS LAPKIADÓVÁLLALAT
R.-T. MISKOLC

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

~~P. O. Lang~~

61415

~~44446~~

R 1965

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Mennyiségi
192 9 év. 438 sz.

FOGOLY OROSZLÁNOK

Sajátságos, hogy az oroszlán, az ősi felfogás szerint a legnemesebb állat, aránylag könnyen szaporodik a fogságban, holott nála sokkal hitványabb állatfajok meddőséggel tiltakoznak a rájuk kényszerített, természetellenes fogolyállapot ellen.

Egy ketrecbezárt anyaoroszlán már hosszabb ideje élvezte családi örömeit. Kicsi kölykét szeretettel becézte át a macskafajok mókás, játékos gyermekidején s ez most abba a korba jutott, amikor kezdenek kinőni az oroszlánkörmök. Emberfiáról azt mondanók: serdült és gondolatai támadtak, a szegény állatban pedig ilyenkor ébredezik az ösztönélet.

A kis oroszlán napok óta nem találta örömét a megszokott cicázásban, anyja hiába vetette elébe farkának bojtját, azzal sem játszadozott, csak nyügös-nyugtalan járt-kelt a ketrec szűk korlátai között, ki-kibámulva a rácson a szintén nem sok örömet kínáló állatkerti sétautakra.

A macskafajok utólérhetetlenül gyengédek az anyaságban, hogyne vette volna hát észre az öreg, hogy fiának valami változás megy végbe a párájában. Sejtette azt is: mi fáj neki, de mivel teljes vigasztalást úgysem tudott volna nyujtani, nem is bolygatta kérdezősködésekkel. Tudta, hogy ha amannak csordultig lesz a szíve fájdalommal, úgyis magától megnyilatkozik. Bevárta hát ezt.

— Anyácskám — kezdte egy napon az oroszlánkölyök — hogy van az, hogy itt körös-körül valahányféle állat hangja felbődül, mind csak panaszról, fájdalomról beszél? Én ugyan nem igen tudom még, mi az a fájdalom, de úgy érzem: hiányzik nekik valami, amit nagyon szeretnének.

— Ne törődj velök, fiam. Neked itt vagyok én és megvan a mindennapi eleséged, fekhelyed.

— De nem addig van ám. Most is hogy fölhördült a medve. Ő sincs egyedül és megvan mindene, mégis elégedetlen.

— A medve? Hát az is állat? — tört ki az anyaoroszlánból a megvetés. — Még az panaszkodik, mikor magam látom, hogy akármikor összeteszi a mancsait és száját tátva kér az embertől egy falat eleséget.

— Anyácskám... Hát az baj? Hát az hiba? Hisz nekünk is az ember veti be ide a cafatokat, amiket te mindennap megeszel... Hát azt elfogadod?

— El, mert kényszerítve vagyok, ki vagyunk szolgáltatva az embernek. De odáig alázkodni, hogy jó képpel kéregessünk tőle, mi oroszlánok sohasem lennénk képesek.

— Anyácskám, hát ha olyan nagy ellenségünk az ember, akkor hogy lehet, hogy ellát minket mégis mindennel?

— Ellát, hogy eldicsekedhessék vele, milyen mindenféle állatot kényszerített itt össze s azok itt mily jól érzik magukat. Ellát azért, hogy az ő képzelt dicsőségét és hatalmát velünk is mutogassa.

— Hát akkor miért is jöttünk, hogy is kerültünk ide?

— Azt hiszed, megkérdezett minket, akarunk-e az ő rabságába jutni? Mi hiába tiltakoztunk, hiába volt nyilvánvaló, hogy nem a rabság a mi elemünk, mióta világ a világ — nem használt. Egyszerűen kimondta, hogy az ő zsákmánya vagyunk és elválasztott társainktól.

A kis oroszlánt tiszteletteljes borzongás futotta végig.

— Hát olyan hatalmas állat az ember, anyám?

— Dehogy hatalmas, dehogy. Látnád csak hogy reszket előttünk, ha egy az eggyel áll velünk szemben! És ha nem volna itt ketrecünk rácsa, hogy futna szét hanyatthomlok ez a bámuló csőcselék!

— Nem értem, nem értem. Akkor hogy tudott mégis oly királyi zsákmányhoz jutni, amilyen mi vagyunk?

— Csellel, tőrvetéssel, színleléssel. Apád becsületes, egyenlő harchoz szokott a pusztaságban. Sem ő, sem én nem tudtuk, hogy így is lehet.

A kis oroszlán agyára nagyon ráfeküdt ez a sok most hallott nehéz igazság. Napokig hangtalan mogorván fontolgatta, emésztgette. Figyelő szeme azonban alaposan kinyilott. És látta, amennyire ketrece rácsai közül elláthatott, hogy ebben a nagy állatkertben a sok mindenféle állat mily különbözően viseli az ember igáját. A medve dörmög, de olykor meghunyászkodva kéreget, a mókus egykedvűen ugrálva pergeti motolláját, a majom kétségbeesve ficánkol, a tigris halálraváltan alszik. Végeredményben lerí mindenikről a sorsba való kényszeredett be-

letörődés, meg az, hogy beh máskép tennének, ha kedvük szerint élhetnének.

És vagy egy hét multán újra csak megszólította az öreget.

— Anyácskám. Úgy érzem, szűk nekem ez a ketrec. Milyen jó volna ott künn a napsugárban viháncolni!

Az öreg oroszlán boldog fájdalommal pillantott fiára. Ezt várta ő régen, ezt az igazi oroszláni gondolatot. Tudta, hogy a fia előbb-utóbb mégis ráeszmél.

— Csakhogy épp ez az egy, amit nem lehet, fiam — felelt röviden, várva, hogy amabból tovább bontakozzék a következtetés.

— Akkor hát nem is ér a mi életünk sokat, anyám!

— Úgy van, fiam. Nem akartam kimondani, mert szörnyen fájdalmas és mert tudtam, hogy mihamar magad is rájössz. És — sajnos — nem is vígasztalhatlak, hogy ez máról holnapra másként lesz... Sőt — nagyon lehet, hogy én is, te is leéljük szomorú életünket ebben a reménytelen kalodában. Csak az a tudat sohase sorvadjon ki belőlünk, hogy a szabad puszták napsugarának gyermekei: oroszlánok vagyunk!

— S ha így van, nem lenne-e jobb, anyám, ha ezt is elfelednők?

— Hova gondolsz? — kiáltott fel a nősténvoroszlán és felállva egész testében kiegyenesedett. — Ez a tudat az egyedüli kincsünk, ami még megmaradt. Ha elfelednők, mi adna erőt, hogy sorsunkat méltósággal viselhessük? Nem válnánk-e olyanokká, mint a medve, amely

táncol, ha gazdája fütyül, vagy a mókus, amely készséggel mulattatja porkolábjait?

— De hiszen, ha az oroszláni névnek úgyis már befellegzett?

— Oh, te bohó! Hát mit tesz az, ha te, meg én és még egy csomó társunk itt, meg ott elpusztul anélkül, hogy ránksütne a szabadság napsugara? Ez legfellebb a mi balvégzetünk, amit elfordítani most erőnk kevés. De él a faj még, ott messze a szabad világban s addig nincs veszve semmi sem. Mi tudjuk, hogy hozzájuk tartozunk, ha egyénileg el is vesztünk számukra. Nekik azonban élniök kell, boldog, dicső oroszlánnemzedékeket nevelve, amelyek majd megtartják, megbecsülik azt, amit a mi szomorú nemzedékünk elvesztett: a szabadságot!

A SEREGÉLY ÉS A KÉKRIGÓ

Nubia aranytűzű napja öntötte szét fényét az őserdőkön, a Nilus mocsaraiból kihódított kövér búzaföldeken, a távol sárgálló sivatagon, hosszú hetek óta, változatlanul pazar és ragyogó pompában.

Csak a könnyűtollú madársereg nem tikkadt el, s egyforma vídámsággal szökkent a tüskés mimózák ágairól a darfabokrok sűrű gallyrengetegébe s vissza, csipogva, dalolva, s ujjongva az életnek.

A kisebb szárnyasok különösen az erdőszélen szeret-

tek összegyülni, ahova még kihallatszott a sűrűségből az afrikai papagályfajok éles rikácsolása, de már el-ellátogatott pihenni a szürke sivatag felől idekeringő keselyű is. Itt tereferéltek az apróbb madarak, s ugrándozva, viháncolva tárgyalták meg életük kis eseteit. Vagy talán csak mi, akik nem vesszük őket komolyan, hisszük oly játékszerűen kicsinynek a madárszív örömeit, keserveit? Ki tudja, mi mindent csicseregnek el egymásnak a madárélet mélységes titkairól, amikor mi csak játszi pajzánságot látunk hancurozásunkban?

Egy kicsi, szürke seregély látogatott el napról-napra ebbe a madártársaskörbe s nagyon összebarátkozott a kékrigóval. Ez a madár a forró Afrika bennszülötte, s a kis jövevény rokont nagyon felkarolta. El-elcsevegtek meghitten, s a vidám kékrigó nem győzte dícsérni tropikus hazája forró napsugarát, szépséges virágait, változatos rovarvilágát. Ez az utóbbi — hiszen dúsan terített asztalt jelentett minden madárfélének.

— Szép, szép — hagyta rá a seregély és ezzel el is intézte a maga részéről amannak ömlengését. Persze, hogy az nem elégedett meg ezzel, s még fokozottabban emelte ki hazája előnyeit.

— Hol találnál meg így mindent együtt: a nagyszerű sivatagot, a hömpölygő folyót, pompázó őserdőt? Lehet-e ennél szebb tája ennek a körülrepülhetetlen földkerekségnek?

— Szép, szép — csipogta a seregély és sehogysem tudott felülemelkedni közönyén.

A kékrigó azt hitte: ilyen a szürke madár természete: tehet is az róla, ha egyszer képtelen a lelkesedésre. Nem is firtatta ezt tovább, hanem egy szép napon, mikor már elég bizalmat tételezett fel barátjában s amikor ő maga éppen a fészke tatarozásával foglalkozott, csak úgy odavetőleg megkérdezte:

— Hát te egyáltalán nem raksz fészket?

— Hogyne raknék, csak még nem jött el az időm, — felelte a seregély kitérően.

Multak azonban hetek, talán egy-két hónap is, s a seregély semmi készségét nem mutatta annak, hogy fészekrakásra gondol. Barátja újból felvetette ezt a kérdést.

— Még most sem látod idejét, hogy fészket építs, családot alapíts? Minden jóravaló madár kiköltötte már fiókáit, s te még mindig tétlenül röpködöl? Fogj serényen a munkához, hogy utólérj minket...

— Nem alkalmas nekem ez a hely a fészekrakásra. Majd rákerül a sor otthon — válaszolt a seregély szűkszavúan.

— A hely nem alkalmas? Hát akkor menj az őserdőbe, vagy — nem bánom — a nádasokba, valahol csak találsz kedvedre valót. Hisz van itt mindenféle, válogathatsz bennök. Ha ez nem elég neked, akkor igazán nem tudom elképzelni, milyen helyet akarsz.

De a seregély nem nagyon magyarázkodott, kényelmes volt hozzá. A kékrigó meg azt hitte: no ez igazán lé-

ha és könnyelmű madár, és egy időre el is hidegült közöttük a barátság.

Egy ragyogó februári napon a seregély fürgén felröppent egy pihenő bivaly hátára s a gyér szőrözet közt bujkáló legyecskéket igyekezett elkapdosni. Párat sikerült is lenyelnie. Ám egyszerre csak abbahagyta ezt, s kinyujtott nyakkal, magasra feltartott fejjel valami ritkán hallatott, csodálatosan ünnepies énekbe kezdett.

Aki élő csak hallotta, fel kellett figyelnie. Hogyne vette volna hát észre a közeli aszkaniteserjén veszteglő kékrigó? Feledve a neheztelést, amint a madár elhallgatott, megkérdezte:

— Tán valami különös öröm ért ma, pajtás, hogy így dalolsz, ahogy még sohasem hallottalak? Szinte fel sem tételeztem, hogy így is tudsz...

— Csakugyan eltaláltad, barátom. Valami csodás sejtelem ébredt a szívemben. Talán a szellő ihlette be a vérembe, tán a napsugár kacagta felém, de megéreztem: odaát bontakozik már a kikelet...

Nem értett semmit ebből az afrikai madár. Szinte kótyagosnak gondolta a különben oly józan seregélyt.

— Odaát? Túl a Niluson? Odaát épúgy süt a nap, akár itt, mi közünk nekünk ahhoz, mi történik odaát?

— Nem értesz engem. Túl a nagy pusztán, tengeren, hetedhét földön, ott az én messze hazámban... érzem, hogy már nyílnak a barázdák, már porozva veti barkáját a mogyoró bokra... Még párszor kel fel csak a nap, s én útnak indulok, hogy újra fészket rakjak a régi barázdában.

— No, nagy bolond is vagy, hallod. Mi szükséged arra a barázdára, arra a távoli bokorra, mikor a mi égőtűzű napunk pazarul érlel számunkra mindent, amit szemünk-szánk megkíván?

A seregély nagy csodálkozással nézett a kékrigóra.

— Hogy mi szükségem? Lehet-e ilyet kérdezni? Mennem kell, mert az az én hazám, s mert érzem, hogy elvonult felette a szörnyű télidő s szeretve várja vissza meszszebujdosott fiait...

— Tudtam, hogy különös madár vagy, de hogy ennyire rajongó lettél, én sem hittem. Bizonnyal egyedül állsz ezzel a madárvilágban...

— Egyedül? Azt hiszed? Hát a fecskék, gólyák, amelyek még messzebb, Afrika szívébe bujdostak, meg a fülemülék, gémek, darvak és megszámlálhatatlan más madártársaink nem ugyanígy éreznek-e? Várj csak, micsoda végeláthatatlan felvonulás lesz itt a sötétkék levegőégben rövidesen... Azok mind egy cél felé fognak törekedni, vissza a régi bokorba, nádasba, eresz alá, a fészekhez, amely felnevelte őket, s amelyet csak kényszerítve cseréltek fel a ti pompázó tájatokkal!

— Rögeszme... S nem volna sokkalta okosabb, ha maradnátok?

— Maradni? Most, amikor odaát újra tavasz van, és virágbaborul a régi bokor... Amikor hí a szellő és hajt a szívünk a rég nem látott hazai rög felé...Hiába marasztalsz minket, barátom, — hacsak nem béna a szárnyunk:

visszaszerezzük azt a régi bokrot, ősi rögöt, hogy újra fészket rakjunk ott — fiaink számára.

Szólt és felröppent a kékellő magasságba, mert látta, hogy társai már ott verdesik szárnyaikkal a napsugárral telített levegőt. El is tüntek azonnal a kékrigó szemei elől messze, észak felé...

A LENÉZETT CIRKUSZLÓ

Egy tönkrement cirkuszigazgató társulata feloszlott, az embersorban lévő művészek szerteszéledtek, a négylábú munkatársak pedig dobrakerültek. Szomorú volt látni, amint a pompásan kiidomított paripákat el-elhajtotta egy-egy semmi művészi érzékkel nem bíró csiszár, a nemesvérű, kitanult kutyákat pedig amúgy kegyelemből — potomáron — magukhoz váltották holmi ködmönös atyafiak.

— Itt alighanem csődöt mond a sok tudomány, amit annyi fáradsággal vertek a fejünkbe — okoskodott egy a karikaugrás mesterségében agyonfinomult foxi, amint új gazdája feltette rá a szájkosarat, s nyersen oldalbarúgta, jelezvén, hogy itt az indulás új utakra, új célok felé. És mint jólnevelt művészkutyához illik: buksi fejében bukfencet vetett az ebgondolat, hogy talán nem is minden új útért érdemes a régit elhagyni s sokszor bo-

lond az, akiben a minden áron való ujítás viszketege él, akár jó az az új irány, akár nem.

Neki persze nem volt választása: el kellett fogadnia a változást, úgy, amint adatott. S amilyen okos volt: magában máris mindent, amit eddig szépnek tartott, puszta vissza nem térhető emlékké avatott. S már a hosszú, unalmas úton iparkodott hozzáidomulni az új idők követelményeihez: morgott, rángatta vezetőszíját, sőt, ahogy gazdáját látta — a harapásra is hajlamot kezdett érezni. Mindez a rusztikus hajlandóság régi művészéletében még mint tudatalatti vágy sem szunnyadt párájában.

Ám korai volt minden örömről lemondania: az a boldog meglepetés érte, hogy egyik kedves művésztársa, a legkecsesebben táncoló cirkuszló vele közös gazdához került. No, legalább lesz, ami emlékeztesse a régi jó időkre, amikor ugyane paripa hátára ugrándozott s onnan át a karikán — vissza, közben hálás ugatással fordulva jobbrabalra, a mindenfelől tapsoló publikum felé...

A táncbajnok paripát persze, egykettőre bekötötték az istállóba, holmi girhesek mellé! Amilyen jószándékú pára volt, hamarosan megszerette társait, eltűrte a szurtos falusi istálló csipőszamatú légkörét s megelégedett az olykor eléjetett gyér szénaadaggal. Eszébe sem volt lenézni korlátoltagyú, igavonó szomszédait, akármilyen gebék voltak ezek hozzáképest úgy külsőre, mint tudásra nézve.

Hanem, amikor először kivezették az istállóból, hogy befogják; nem tudott szabadulni a mult idők szokásától:

táncléptésben közeledett a szekérrudhoz s mikor már hozzá volt kötve és társával foglalkozott a gazda, ő még akkor is holmi művészies köröket írt le elsőlábaival a levegőben.

Durva nyerítéssel nevette ki a melléje fogott igásló:

— Hallod-e, pajtás, szántani megyünk most, nem táncolni. Azzal a tudományoddal nem sokra mész, ha ugyan annak lehet nevezni ezt a szamárságot.

A nemes paripát meglepte ez a nyers felfogás és hang.

— Megállom én majd helyemet a barázdáknál is, meglátod. Hogy azt az egy-két lépést megtettem, mert szépnek éreztem, nem megy az a mostani munkánk rovására...

— Már hogyne menne. Fölösleges erőpocsékolás. És különben is sértő, ha fitogtatod, hogy máshoz is értesz, mint becsületes, átlagos lótársaid...

Szelíden, szinte mentegetőzve válaszolt az okos paripa.

— Erre igazán nem gondoltam, ez a szándék távol állott tőlem. S most sem értem, mi sértő van abban, ha én véletlenül többet tudok, mint ti. Nem az én érdemem, azoké, akik megtanítottak rá, s akiktől különben eleget megszenvedtem ezért.

— No, sózzák be a tudományukat — vihogta a girhes rudas roszindulatúan.

— Miért? Hisz nagyon szép dolgok ezek, nagyon örültek neki az emberek, szívesen is nézték mindig, én meg igen szépen megkerestem vele az abrakomat...

A másik nem felelt erre semmit. Kiértek a mezőre és a nemesvérű cirkuszló ugyancsak kivette részét a szántásból is. A gubancos remonda kénytelen volt magában elismerni, hogy ma oly könnyű volt számára a munka, mint még soha. Mert az a másik, az okos, helyette is viselte a terhet, neki alig maradt valami.

Hanem amint hazafelé kocogtak, mégsem bírta magábafojtani rosszmájúságát.

— S te most azt hiszed, hogy elismerlek magamhoz méltó hasznos állatnak, mert egy kicsit te is segítettél szántani? Szó sincs róla! Én születésem óta dolgozom, te meg csak nyegléskedtél. Hihetetlen is, mi mindenre rá nem viszi a sors a fajtánkat! És ilyen mihasznával kell nekem együtt szántanom, boronálnom!

Az egykori cirkuszló lehajtván nagy fejét, szótlanul búsult. Lenyelte a feleletet, amely nagyon keserű is lett volna.

Estefelé, amikor itatni vitték a vályuhoz, megpillantotta az udvaron a kis foxit, osztályosát az egykori jobb napokban.

— Hát te hogy vagy? — kérdezte szomorúan a ló.

— Hogy? gondolhatod, hogy érezhetem magam annyi sok komisz kuvasz közt. De mit tehetek? Kezdem megszokni a társaságot és mutatom, hogy alkalmazkodom hozzájuk. Ajánlom, hogy te is úgy tégy.

— Jó, jó, pajtás, hiszen én nem is nézem le őket, mert kevesebbet tudnak, mint én. De az már talán mégis sok,

ami velem történik, hogy ezek a vén csatalovak néznek le engem az én több tudásomért és előkelő multamért... Hát nem képtelenség ez? Hol itt az igazság?

A fürge kis foxinak gyorsan fogott az esze, hamar megadta a választ.

— Barátom, ez nem egyéb, mint a földhözragadt, korlátlan korlátoltság. És ahol ez van, ott nincs képtelenség, és hiába kereshető az igazság. Tégy úgy, mintha szégyenlenéd tudásodat és restelnéd, hogy valaha is jobb sorsban voltál. — Akkor az irígységüket átválthatod sajnálkozássá és lassanként befogadnak közéjük valónak. De amíg hiszik, hogy érzed az értékedet, amíg mutatod, hogy valamivel többet is tudsz náluk: addig szörnyű ostobaságuk határtalan gőgje sohasem fog megbékülni azzal a gondolattal, hogy legyen közöttük valaki, aki tisztában van az ő bárgyuságukkal. Az igazságot pedig ostobák közt ne keresd, még a bölcsek legbölcsebbjei közt is nehezen fogsz ráakadni.

AZ EB ÉS A KUTYA

Két kutya találkozott egy alföldi város poros vásárterén. Egyformák voltak testalkatra, nagyságra, színre és fajtára nézve. Talán még szagra nézve is. Legalább is — az ismerkedés külső ceremóniái után — az egyik még

mindig nem volt tisztában a másikkal. Kénytelen volt tőle határozottan megkérdezni:

— Ki vagy te?

— Én eb vagyok! — hangzott a büszke felelet.

— No, bizony! Én meg kutya! Melyikünk különb? — szólt a másik, semmivel sem kevesebb önérzettel.

— Az kérdést sem szenved, hogy én! — így az egyik. — Nem mondja-e az ember minduntalan, hogy „az ebadta!?"

— De azt is mondja ám: „a kutyafáját!"

— Mégis csak eben szokott gubát cserélni!

— De ha jó kedve van, akkor „kutyálkodik!"

— A tolakodót ebrudon lökik ki!

— De az sokszor kutyaszorítóba kerül!

— Az mind semmi! Mégis én vagyok az előkelőbb. Ismered a szentenciát, hogy „Eb ura fakó!"

— Tudom. De azt is mondják: „Kutyából nem lesz szalonna!"

— No, ezzel ugyan megadtad! Hiszen az nem dicséret de csúfolkodás.

— Te mondod nekem? Hiszen téged ebek harmincadára juttatnak! Az csak csúfabb dolog!

— De a csintalan öreg embert „nagy kutyának" nevezik.

— No, lásd, mégis én vagyok különb, mert ez dicséret — szólt a kutya.

— Rólam még falut is neveztek el. Ott van Ebesfalva!

— Hát Kutyabagos kutya? És engem mégis többet emlegetnek: Kutya meg a mája!

— Az ám! De az ember jókedvében mondja „az ebugattát!“ Viszont a kutyaugatás nem hallatszik a mennyországba!

A két állat hangulata egyre harciasabb lett. Kétségtelen, hogy kegyetlenül egymásnak estek volna, ha egy szélütött vén kuvasz közéjök nem téved és meg nem kérdezi, miről vitatkoznak.

Azok előadták, hevesen ugatva, egymást alig juttatva szóhoz.

A kuvasz megcsóválta bozontos farkát és felháborodással csaholt feléjök.

— Hallatlan! És ti nem resteltek ilyen szamárságon hajbakapni? Oh, mennyire sülyedtek nemzetségünk erkölcsei! Akkor, amikor annyi fontos probléma kívánja, hogy eb és kutya összetartson!

— De hiszen! Ez csak elég lényeges kérdés! Méltó arra, hogy tisztázódjék, vagy vér folyjon érte!

— Ez? Ez nektek fontos? Hiszen mindnyájan egy kuvasznak vagyunk a fiai. Ám nézzetek oda, a piactéren ott garázdálkodik a sintér, egyaránt pusztítva ebet és kutyát. Az imént fogta el Tomporkémlő barátomat, most meg Csontharapót üldözi... Hát nem volna százszor fontosabb, az emberiséghez memorandumot benyujtani a sintérség intézményének eltörlése érdekében?

— Az bizony igaz! — morogta az eb megdöbbenve.

— Mondok mást is. A macskákkal maholnap lejár a

fegyverszünetünk. Nem volna életbevágóbb kérdés, afelett tanácskozni, megújítsuk-e, vagy offenzivát indítsunk?

— Persze, hogy persze — vinnyogta a kutya is megjuhászodva.

— Vagy — kínálkozik sok belső reform is. Az ugatás hangnemének megváltoztatása, a farkcsóválás alkalmazásának esetei, tüntetés a szájkosárkényszer ellen és más hasonlók. Milyen szép tárgyak ezek mind, méltók arra, hogy jóravaló kutya ezeknek szentelje az életét! És ti itt szőrszálakat hasogattok! Szégyeljétek magatokat!

Azok úgy érezték, mintha le volnának forrázva. Szó nélkül szétváltak, kiki ellenkező irányba tartott.

De egy negyedóra mulva, — a város másik részén — újra összejöttek. És ismét csak elkezdték.

— Én eb vagyok, te meg csak kutya...

— De a kutyahűséget rólam nevezték el, nem rólad.

— Én sokkal kecsesebb vagyok, mint te. Mert „öleb“ van, de ölkutya nincs.

— Ám a kiváló embereket mégis csak kutyabőrrel tüntetik ki.

— Igen ám, de mégis csak az ebcsont az, amely beforr!

— Igen, de az okos ember csak „köti az ebet a karóhoz.“

— Hallgass! Rólam nótákat is énekel az ember... „Kis kutya nagy kutya, nem ugat hiába“, „Akinek nincs kutyája, maga ugat este“ „Sajó kutyám, jaj, de mélyen aluszol.“

— No bizony! Engem meg közmondásaiban emleget: „Ebnek eb a fele" Késő bánat — ebgondolat."

— Nekem meg nincs mit megbánnom, legfeljebb, ha kilencet fiadzom....

Újra tettlegességre került volna a dolog. De arra ment egy ember, mély gondolatokba merülve.

— Ez is bizonyosan azon gondolkodik, eb vagyok-e, vagy kutya — mond a hencegő. — No, de majd megmutatom neki!

És csak annyit vakkantott, hogy „eb" és máris beleragadt az ember lábikrájába.

Az pedig fogta ólmosbotját és fejbekólintotta vele úgy az ebet, mint a kutyát. Nemcsak hogy meg ne sántuljanak, de méginkább, hogy elmenjen a kedvök törpe személyeskedéseiken rágódni és másokról feltételezni, hogy őket is csak az ő kicsinyességeik érdeklik.

DENEVÉREK ÉBREDÉSE

Vége felé járt a február s a tavasz első sejtelme hullámzott végig a feltámadás lehelletével átítatott levegőn. Minden élő érezte a közeli nagy felszabadulást — s az egyre későbbi alkonyatok harmatillatát mohó élnivágyással szívta be ember és állat. Valami kifejezhetetlen örömérzet zsibongott bele a sokáig elgyötört szívekbe.

Egy ősi kastély padlásán aludta hosszú, kábult téli álmát néhány denevér s most, hogy a kikelet fellüktető reménye megihlette zsibbadt tagjaikat, álmosan mozdultak újuló életre.

Lassan, nehezen ment, hiszen rég volt, mikor a fanyar, keserű őszi illatok ideterelték, rákárhoztatták őket a kényszerű tétlenségre. Az, aki elsőnek eszmélt rá, hogy immár mozdíthatja dermedt, gémberedett tagjait, szinte úgy érezte, mintha Csipkerózsika száz éves álmából ocsudna a már sohasem remélt valóra...

Társai még mély tetszhaláluk rémálmaival küzködtek.

— Fel, fel, bajtársak, ébredjetek — cincogta amazok felé — közel a tavasz! Kapjatok szárnyra s repüljünk ki az édes, szabad levegőre!

Amazok épen csak, hogy megmozdultak. Talán a vérök megérezte a változást, de lassan visszatérő tudatuk ellenemondott. Hiszen a hosszú kényszerbegubózás alatt annyiszor, de annyiszor csalódtak!

— Hiszen, ha úgy volna! — sóhajtotta az egyik — én szárnyalnék elsőnek a langy esti párák felé... Szinte utól sem érnétek. De tudom, ha szálldogálni mernék, rögtön lesujtana rám az Isten hidege! Mint ahogy más társainkkal történt, akik idő előtt kimerészkedtek.

— Én is érzek valamit — kezdte a másik, — de nem tudom, hihetek-e neki. Oly hosszú volt a tél s oly kegyetlen, hogy lehetetlen egykettőre fordulatot várni. Jobb, ha alszunk tovább!

— De akkor örökre elalszunk! — jegyezte meg az első, szinte kétségbeesetten. Körülöttünk minden él, zsibong, csak mi ne vennők ki részünket az új életből, mi, akik hosszú álmunkban oly híven megőriztük a mult gyönyörű nyár hagyományait?

— Hát nem jó, hogy aludtunk? Legalább nem kellett látnunk azt a sok gyalázatosságot, ami azóta körülöttünk a világon történt!

Ha pedig már ennyire belemélyedtek az okoskodásokba, nagyon természetes, hogy az álom kénytelen-kelletlen — kiment a szemükből. És nem volt más hátra, akarva, nem akarva szárnyrakeltek, hogy körülnézzenek a megváltozott világban.

Szállt, lebegett valamennyi az édesen kábító enyhességben rég ismerős házak körül, magafeledten élvezve a hihetetlent, az újból visszavirradt életteljességet. Már nem jégen, de langy vizek tükrén törött meg a holdsugár s az első rovarkák zümmögtek keresztül a ködtelen levegőn...

Kába boldogsággal tért vissza a társaság nappali pihenőjére és kiki előadta a nagy normanap első benyomásait...

— Embereket láttam — mesélte az egyik — labdázó fiúkat. Olyan közel röpködtem felettök, hogy könnyen elkaphattak volna. De nem tették. Máskor sapkával leütve megkínoztak, kiszögeztek volna, ma örömmel mutogattak egymásnak. — Felébredt a szárnyasegér, itt van már a tavasz...

— Én messzebb merészkedtem fel a magasba — így a másik. — Visszatérő vándormadarak szárnyának suhogását hallottam. Megkérdeztem tőlük, honnan jöttek, merre mennek. Onnan, ahol meg tudtuk magunkat őrizni a jobb jövőre, s oda, ahova újra visszahív a feltámadó élet! Örüljetek, mert a természet felébredt! — ezt felelték.

— Én az erdőket jártam — szólt a legifjabb. — Ha láttátok volna azt a sok hóvirágot. Némán bólintó harangjaik mintha előcsilingelték volna az új, jobb jövendőt! Felébredt a borz is, gyanakodó-óvatosan szaglászgatva a nedves avar körül... S ha nem csalódom, egy béka is elővállalkozott sivár rejtekéből...

— Milyen szép, milyen felemelő mindez. Ünnep van, ritka, nem is álmodott ünnep, s ma mindnyájan, emberek, állatok szeretjük egymást — csodálkozott a múlt ősz egy későszülöttje.

— Elhiszitek most már, hogy csakugyan tavasz van? — kérdezte az, aki elsőnek érezte meg az ébresztő áramlatot.

— Hiszen élünk, röpködünk! Vajjon megtehettük volna-e, mikor fojtogató erők, dermesztő fagybilincsek várták minden megmozdulásunkat?

— De oly bajos, szinte lehetetlen hinni, — kételkedett egy sovány ra gyötört bőregér. — Vágytuk, sóvárogtuk, szomjuhoztuk a kikeletet, de komolyan hinni benne — nem mert volna eszünkbe jutni. Csak áltattuk önma-

gunkat vele, mert hisz olyan rettenetesen biztosra mutatták a jelek, hogy soha többé nem változik jóra a világ!

— Oktondi — intette le a legokosabb. — Hiszen ez a természet rendje. Az örök változás. Semmi nem tart időtlen időkig, csak legyen módunkban túlélni. Nehéz volt kibőjtölnünk, de tudnunk kellett, hogy jön még az áldó nap, a fagy megtörik, s akiben élet van, fel kell ébrednie.

Kacagtak, cincogtak a boldogságtól mindannyian. De most már könnyű is volt nekik nevetni.

— No és most? Mihez fogunk most, hisz nem lesz mindig ünnep — kíváncsiskodott a tapasztalatlan fiatal.

— Most? Hát belevetjük magunkat a megújult életbe és kivesszük részünket az építő, teremtő munkából. Új nemzedéket nevelünk, s megedzzük vészre, viharra. Eleget aludtunk, míg más élők talán kínban, keservesen fáradoztak, most mi tartozunk a világnak azzal, hogy segítsünk forgatni a nagy természet rendjének kerekét. Kicsi a szerepünk, de szenvedne a sor teljessége, ha továbbra is kiállnánk belőle.

— És — és, úgye sohasem lesz többé, zivatar, hófuvás?

— Hát hogyne lenne — szólt a vezérdenevér méltatlankodva. — Épúgy, ahogy most átéltünk, átvergődtünk egy szörnyű korszakot, — jöhet, sőt jönni fog ránk más hasonló zord idő, épen mert a világsors forgandó. Csupa derű, csupa béke nincs ezen a világon. De hogy a jövendő

balszerencsében szilárdan meg tudjuk tartani a reményt: most kell felhasználnunk minden kedvezést, amit az iménti sorsfordulat szeszélye elénkbe vetett...

A MÉHEK KÖZTÁRSASÁGA

A méhek, bár a világ teremtése óta királyságban éltek, egyszer kedvet kaptak arra, hogy megváltoztassák ezt a kormányformát. Hogy miért, annak elfogadható okát a legokosabb here sem tudta volna megadni. Talán bántotta már őket a túlnagy rend, az egyhangú jólét és ingerelte a változatosság gondolata. Melyiküktől indult ki az aknamunka: örök titok maradt, tény az, hogy bámulatos gyorsan telitve volt a kaptár elégedetlen eszmékkel és a legutolsó dolgozó is azt zümmögte: „Le a királynéval!"

A nemeslelkű uralkodó, látva a közóhajt, önkényt lemondott és kivonult a kasból. Szitkok és gunyszavak követték, amíg csak eltűnni nem látták szülőanyjukat. Amikor már zümmögése sem hallatszott, nagy örömmel kiáltottak fel a fiatalabbak: „No, most már tiszta a levegő!"

De most mihez fogjanak? Mivel pótolják az eltörölt intézményt? A méhek élete szervesebben függ össze uralkodójukkal, mint az embereké, ők egyenesen az életüket nyerik tőle.

— Nem lesz egy királyné, hanem száz! — adta ki a jelszót egy demagóg here. — Minden nősténynyünket azzá fogjuk nevelni. Akkor fogunk csak szaporodni, akkor fog gyarapodni a méhek nemzetsége! Egyszeribe milliárdan leszünk és meghódítjuk a világot.

És vérmes reményekkel fektették új alapra a nevelési rendszert. Hanem az eredmény: már az első évben is siralmas lett.

A számtalan nőt nem tudták oly bőven ellátni, mint az egyet, s ami annál bőséget jelentett, ezeknél inség maradt. És kikeltek ugyan a cifra, királynőkké nevelt dámák, de valami korcs faj képviselőinek látszottak a régi büszke nemzedékhez képest.

Szaporodni azért talán szaporodtak volna valahogy, de oly rettentő tülekedés támadt köztük, amint a lakodalmakra került volna a sor, a féltékenységnek oly leirhatatlan és elképzelhetlen jelenetei játszódtak le, hogy a legádázabb csata után nem maradt annyi hulla, mint a kaptár fenekén e násznapok idején. Nők, herék egyaránt százával borították a porondot. Az a kevés dolgozó, ami maradt tavalyról, nem győzte elhordani az elhullottakat.

Minthogy minden nő királyné lett és parancsolni akart, nem volt dolgozó és éhinség fenyegette az egész köztársaságot. Az első esztendő tehát alaposan csődött mondott.

Az a kevés, amelyik túlélte a válságos időt, külső segítség folytán, — (az ember, bár fejét csóválta a meg-

bomlott kas láttára, ellátta őket téli táplálékkal) — a jövő tavaszra új tervet kovácsolt. Még mindig nem okultak: még nem volt elég a megpróbáltatásokból.

Most megfordították a dolgot: ne legyen egyetlen urnő sem, pusztán csak dolgozó. A herék parancsoljanak és az egyszerű dolgozókból legyenek majd tisztes polgári anyák. Most már folyt a munka is, lett ennivaló elegendő, a násznapok is elég rendben folytak le — a férfiak fegyelmezettebbek, el tudták maguk közt osztani az asszonynépet. De mi haszna, a sok munkától elcsigázott dolgozókból csak nem lettek anyák. Most már a szaporodás mondott csődöt és kihalás előtt állott az egész, egykor oly népes, viruló méhcsalád.

Akadtak egyes okosabbak, akik tisztán látták a veszedelmet és sürgették a természet rendjéhez való visszatérést. De az ifjabbak egyelőre lehurrogták őket, mint a régi rendszer híveit szokás.

Ősz felé járt már az idő, az ember végre megsokalta a meddő méhcsaládd al való bibelődést, halálra ítélte őket és idegeneket telepített be a kaptárba.

Csak egyesek, nagyon gyérszámú hírmondók menekültek meg az egykor viruló országból és kénytelenek voltak idegenekhez csatlakozni, akik azonban mihamar kimarták őket maguk közül.

Így ment tönkre — ok és szükség nélkül — egy nagyrahívatott méhnemzetség, csak azért, mert egynéhány fékezhetetlen, vásott gyermeke nem fért már a bőrébe.

A SAKÁL ÉRDEMEI

Az oroszlán, a tigris, jaguár és még néhány más félelmes és hatalmas ragadozó egy alkalommal — eddigi szokásuktól eltérően — együttesen indultak zsákmányt szerezni. Ennek köszönhették, hogy terítékre tudtak hozni olyan tekintélyes ellenfeleket is, amelyeknek elejtésére máskülönben, ha külön-külön mennek ellenük: még csak nem is gondolhattak volna.

Felbuzdulva a nem várt fényes eredményen, elhatározták, hogy valami formában állandósítják ezt az adhoc szövetséget. Csak még azt kellett megvítatni, milyen nevet adjanak az új alakulatnak.

— Legjobb az egyenes őszinteség — vélekedett az oroszlán. — Legyen „ragadozók társasága." Ezzel tiszta bort öntünk a kupába.

— Megfelelőnek megfelelő, — okoskodott a tigris — de jobb lesz „fenevadak szövetkezete." Ez még jobban fején találja a szöget.

— Jó, jó, csakhogy ez elnevezések kissé túlszinték — vitatta a puma — valahogy leplezni kellene a meztelen valóságot. Hintsünk port a többi állatok szemébe. Hiszen mi — úgy mellékesen — igazságot is akarunk szolgáltatni nekik.

— Legyen hát „állatok egyesülete" indítványozta a hiéna. — Lebegjen a szemünk előtt, hogy az emberek közt is nemrégiben alakult ilyféle hangzatos, egyetemes címmel valami hasonló.

Elfogadták a hiéna javaslatát, bár a medvének aggodalmai voltak, hogy ilyetén általános elnevezés mellett minden semmitmondó állat jogot fog formálni ahhoz, hogy az illusztris szövetségnek tagja legyen.

— Az nem baj — nyugtatta meg a hiéna. Csak hadd higyjék, hogy az számukra is készült. Az állatok bárgyusága határtalan, de meg természetes is, hogy a szövetség voltaképeni céljaitól legidegenebb állat is iparkodni fog hozzá dörgölődni a hatalmasokhoz és azt fogja képzelni, hogy most már ő is azokkal egyenrangú.

— Még a bárány is — toldotta meg a farkas — amilyen ostoba, képes lesz felvételt kérni, hogy védelmet találjon nálunk. A marha meg, hogy kedvezményes sóhoz jusson (hiszen sóhivatalnak is nézheti az intézményt, amilyen az embereké). De szerencsére a felvételnél meg lehet őket rostálni egy kissé.

Mikor a vezető poziciók szétosztásáról volt szó, természetes, hogy az alapítók valamennyien kaptak ilyet. Meg is illette őket, a dolog símán ment, senkinek sem lehetett ez ellen kifogása. Az oroszlán bátorságánál, nagylelküségénél és más közismert jeles tulajdonainál fogva, a tigris erejéért és merészségéért, a medve megfontolt higgadtságáért, a farkas falánk kegyetlenségéért, a hiéna hasznos tevékenységéért a hullák eltakarítása körül. Még a rókával sem volt nehézség, éleseszű ravaszsága elég jogcímnek bizonyult. Csak a sakál okvetlenkedett még, hogy így, meg amúgy, őt is be kell választaniok, ha nincs elég díszhely: kreáljanak ám a számára még egyet.

Ez a nem mindennapi tolakodás kínosan fel is tünt egyik-másik állatnak, úgy, hogy a medve szinte indignálódva sugta oda a szomszédjának.

— Mégis csak kellene neki valami tisztséget adni. Ha annyira erősködik, csak nem alaptalanul kéri... Mi is voltaképen az ő érdeme?

— Semmi, perabsolute semmi — felelte a farkas. — A nagy hajtásban ő kisért minket — hátulról. És úgy tudta feltüntetni, mintha ő ejtette volna el az elefántot. Egyben volt csak mester: az osztozkodásban.

Az oroszlán végére akart járni az ügynek. Egyenesen felvetette a kérdést a sakálnak:

— Micsoda kiváló tulajdonságod alapján igényled hát a megkülönböztetést?

— Azért, mert nélkülem nem mentetek volna semmire. Hát nem én voltam a leghangosabb? Nem én lármáztam, üvöltöttem legtöbbet, hogy: „le az ellenséggel" és „Csak a fejét, hogy meg ne sántuljon." És lám: csakugyan be is törtétek a fejét.

Az állatok elgondolkodtak. Hiszen való igaz: velük volt a sakál. Való az is, hogy ő mondta leghangosabban: „Üsd, nem apád!" Még a két első lábát is folyton feltartotta. Eszerint mégis igaza van: nagyon érdemes állat.

És fel is vették mihamar, hogy odaültessék, ahol mellékesen „igazságot" is akartak osztogatni tisztességes és ártatlan állatoknak.

KÖRKÉRDÉS AZ ÁLLATOKHOZ

Különösen a háború előtti utolsó években valósággal orgiáit ülte a körkérdések divatja. A lapok mázsányi karácsonyi mellékletei megszólaltattak boldogot, boldogtalant, s nyilatkozatokat közöltek fűtől-fától, olykor olyatén kérdésekről, amikhez az illető annyit értett, mint a kengurú a gyökvonáshoz. Beszéltek ott színésznők a befőzésről, írók az anyagi fellendülésről, tanügyi kapacitások a helyes nevelésről, s ki tudná felsorolni, ki mindenki mi mindenről.

Ez ma már kezdi dívatját múlni, de a magamforma szegény tisztviselő többnyire azon kénytelen rágódni, ami már kimegy a divatból, legyen az kabát, ruha, vagy akár szokás. Így — lehet, hogy bizonyos elmaradottságot árulok el, ha csak most szólaltatom meg az állatokat egy őket érdeklő kérdésben: mi a véleményük az emberről és hozzá való viszonyukról? Kielégítőnek tartják-e az utóbbit, vagy ha nem, milyen „rendszabályokat tartanának célirányosaknak?“

Körkérdésemmel a lovat kerestem fel, Búsulva találtam, nemcsak mert nagy a feje, de egyéb komoly okokból is.

—Számunk esztendők óta egyre csökken — panaszolta a derék gebe — s ha így fogyunk tovább: nincs messze az idő, amikor elhangzik az utolsó „gyi“ szó is az országúton. Az emberek most már egymást teszik lóvá, minket meg küldenek a lómészárszékbe. Nálunk a vég-

elgyengülés helyett ez lett most a dívatos halál. S ha még legalább hült tetemeinket kellően értékelnék! De ki eszi a lóhúst, ezt a nemes csemegét? — Csak akinek marhára nem telik. Mert ilyen marha az ember!

Hogy végetvessek a sopánkodások áradatának, más kérdést vetettem közbe.

— De azoknak, amelyek mégis megmaradtak, legalább jobb a sorsuk, mint ezelőtt volt? A különböző állatbarát egyesületeket...

— Süsse meg őket! — vágott közbe a remonda. — Meghosszabbították-e azok csak egy állatnak is az életét? Megszüntették-e a vágóhidakat, eltiltották-e a sertések késelését, eltörölték-e a sintérség intézményét? Még az ostor használatát sem tudták hatályon kívül helyezni! Ezektől várjunk valami jót? Nem komoly dolog az ilyen!

Láttam, hogy túlsetéten nézi a világot: ajánlottam hát, vándoroljon ki oda, ahol a nap süt és a citrom terem. Ott talán megbecsülik. Bízalmát azonban annyira sikerült megnyernem, hogy meghívott gombócból álló szegényes ebédre, de én intervjuért ilyesmit nem szivesen fogadván el, sietve elköszöntem.

Hova mehettem volna máshova, mint a szarvasmarhához? Ezt már csak mindenki szereti, becsüli, még az iskolában is a fejünkbe verik, hogy ez a leghasznosabb házi állat, ez ad nekünk tejet, húst, cipőtalpat és felsőrészt, meg tudja a kő, mi mindent. Ha ez nincs megelégedve az emberrel: akassza fel magát!

— Ugyan kedves marhaságod, mondjon egy pár

marhaságot — kérleltem udvariasan. — Hogy van megelégedve az emberrel, mint olyannal és mint nem olyannal? Csak nincs önnek is panasza és nem nyomja a fejüket a bú?

— Bú! — ismételte az utolsó szót és bízalmatlanul bámult rám kifejezéstelen szép szemeivel. Ám csakhamar fordított egyet a dolgon és kérdésemre egész kérdésözönnel válaszolt:

— Mondja, — szólt — mely állatot szoktak taglóval leütni? Tart-e fenn ezen állatfajjal, — azaz velünk — szorosabb rokonságot? Nem érzi-e netalán, hogy ön is ezen állatfajhoz tartozik? Bőg-e olykor-olykor, s ha igen, mit akar ezzel kifejezni? Hogyan reagálnak erre többi állattársai? Mely esetekben öklel? Ha érezni véli, hogy felszarvazzák, kedvére van-e ez önnek?

Szerényen felvilágosítottam, hogy nem ő van hivatva engem kikérdezni, de én tiszteltem meg azzal, hogy érdeklődöm marhaságai iránt. Nagy nehezen értette meg, de még így is sokáig kérődzött rajta. Végre kinyögte, hogy életében nincs kifogása az ember ellen.

— No, akkor rendben vagyunk — nyugtattam. — Mi is szeretjük, megbecsüljük önt, ennek jeléül sok embertársunkat önhöz hasonlítjuk. Most még csak azt mondja meg, ki a kedvenc költője?

— Tinódi Sebestyén. Ki is lehetne más?

— Tudna-e esetleg valamit idézni is tőle?

— Hogyne. Sokszor jutnak eszembe a sorai: „Csak az a vég, csak azt tudnám feledni!“

Nem tartottam ildomosnak rácáfolni. Mert ha azt más is írta, bizonyos, hogy a vágóhiddal kapcsolatban igen alkalmas idézet a marha számára.

A kutyát kerestem fel ezután. Tele volt jajjal, panasszal. Épen megbánta, hogy kilencet fiadzott. Nagyon stilszerűen — a késő bánat — ebgondolat volt. Kérdéseimre aztán — kutyaszorítóba került, viszont kutyakötelességének tartotta válaszolni. S tudtam, hogy okosat fog mondani, mert kis kutya, nagy kutya — nem ugat hiába!

— Számtalan a mi sérelmünk — kezdte a derék kuvasz — de hiába is mondom: kutyaugatás nem hallik a mennyországba...

— No, no, ne kívánjon engem még oda. Most egyelőre itt vagyunk, ahol pénz beszél, kutya ugat. S ha önből nem is lesz szalonna, tudom, hogy sok a baja, mert jön még a kutyára dér.

— Dér? Az nem szó. Sintér, ebzárlat, szájkosár, kiirtás! Az ember csak azon töri a fejét, mi módon végezzen ki és kínozzon meg minket, legjobb barátját. Legenyhébb eszköze a golyó, de ott az akasztás, lebunkózás és egyéb halálnem. Bíró és hóhér sokszor egy személyben s a bűnünk — legtöbbnyire — semmi! Elég, ha egyikük ránk fogja, hogy megvesztünk, rögtön seregestül kerülünk ebek harmincadára. S az ilyen ebcsont többé be nem forr!

— De hát miért is ugatnak meg önök boldog boldogtalant?

— Ugyan, ugyan. Hisz ön is tudja, hogy amelyik

kutya ugat, az nem harap. És aztán — a kutya ugat, a karaván halad...

— S ha oly nagy a sérelmük, miért ragaszkodnak mégis az emberhez?

— Miért? Tudják önök, emberek, mi a hűség? Ugyebár fogalmuk sincs róla. Ez az érzés köti az ebet a karóhoz, s ezért nem mondhatjuk, hogy „eb ura fakó!"

Megláthatta a jó állat a részvétet arcomon, megérezte, hogy a kabátomat is odaadnám neki, hogy eben gubát cseréljek, kezdett hát bizalmasabbá válni.

— No, ugye, maga szeret minket, kutyákat? És talán szivesen is lenne három hétig kuvasz...

— Az attól függ, hogy miért — feleltem elgondolkodva, magamban pedig nem tagadtam, hogy lehetne erre is eset.

— S bizonnyal azt sem bánja, ha néha kutya van a kertben?

Nagyot csalódott a kitűnő eb, amikor ez ellen élénken tiltakoztam. De megvigasztaltam, hogy az emberek mégis igen szeretik, hisz a helyet is megjelölik, hogy „itt van a kutya eltemetve." S milyen boldogtalan ember az, akinek nincs kutyája s maga ugat este! Hát még akinek kutyagolnia kell. Végezetül azt kívántam, hogy ezentul kutyabaja se legyen és átsétáltam a macskához.

Fölötte rosszkedvű volt ez is, mert épen sejtette az esőt. Nem dorombolt, nem is kerülgette a forró kását, csak gubbasztott, sarlóvá hajolva. Kérdésem azonban kel-

lemesen lepte meg, s dallamos nyávogásban adta elő panaszait.

— Minket, cirmosokat az ember még kutyába sem vesz. Még csak arra sem érdemesít, hogy adót vessen ki utánunk. Képzelje ezt a sérelmet! S a kutyának legalább dísze, ékessége a szájkosár, póráz. Nekünk az sem jut ki. Csak seprű, meg az a rettentő szó, hogy „sicc!" S igaz, hogy igen sok ember árul zsákban macskát, de milyen kevés hajlandó azt venni!

— No, nincs egészen igaza macskaságodnak — válaszoltam udvariasan. — Hiszen ezzel szemben sok előnyt is élvez. Mely más háziállat az, amelyet a szobában, sőt — az éltes hajadonok — ölükben is megtűrnek? S ha jól emlékszem, olyan nagy író, mint Sipilusz az emberiség egyik legnagyobb jótevőjének tartotta volna azt, aki az önök dorombolását gramofonlemezen megörökítve a párnákba csempészné. Mily páratlan altató volna ez! S végül is, melyik állatnak van olyan bájos becéző neve, mint önöknek — a „cicuska?"

Lelkes előadásom — úgylátszik — gyanút keltett benne. Konfidenssé lett, bízalmaskodva dorombolta felém a kérdést:

— Mondja, van önnek is talán cicuskája?

— Van bizony, még pedig fekete — akartam hirtelen mondani, de szerencsére idejében lenyeltem a feleletet, s észbekaptam. Hiszen ez másra céloz! No, még ilyen indiszkrét állatot! Persze, persze, gondoltam — ha csakugyan volna, az bizonyára nem panaszkodnék, hogy nem

adótárgy! Megadóztatna ő maga, s hiába mondanám a varázsigét, hogy „sicc!“

Még a sertéshez kellett sietnem. Épen makkal álmodott. Felriadván, azt hitte, késelni akarom. Nem is örült annak, hogy csak intervjut kérek tőle. Nem sokkal roszszabb az, mint a késelés — vélekedett. — De ha már ír rólam, mondja el, hogy végelgyengülésben szeretnék kimulni. Miért nincs ez a szegény disznónak megadva? Csak kés, vagy a vész. Harmadik eset nincsen. Ezt a jogos panaszunkat röfögje el . . .

— Pardon — vágtam közbe. — Ez a hang az önök specialitása. A mi hangnemünk más, — egészen más.

— No, nem épen mindig — nyögte a sertés flegmásan. — Úgy tudom, nem idegenkednek ettől azok a társai, akik korpa közé keverednek.

— Sőt — próbáltam vele ellenkezni — még önök sem mind röfögnek. Ott van például a makkdisznó, pirosdisznó . . .

— No, hát önnek disznója lesz, ha épségben kikerül innen! — fortyant fel hirtelen és felém vágott agyarával. De én akkorra már a kecske felé jártam.

— Allah növessze hosszúra szakálladat! — köszöntöttem s megkérdeztem, mit csinál.

— Azt, amit ön is megtenne az én helyemben — felelte élesen és tovább nyalogatta a jóféle sókockát.

— Munkásság az élet sója! — mondottam kenetteljesen.

— Öné legyen a bagója! — vágta ki a rímet és nem lehetett belőle többé egy mekegést sem kiszorítani.

Még egy vadállatot kerestem fel, hogy megkérdezzem, mi a véleménye az emberről és milyen rendszabályokat kívánna a vele való viszonyában? A farkasnak ez volt a nézete:

— Az ember? Melyik is az? Ja, az a sokszorozott róka! Hát: fütyülök rá! Néha én rendszabályozom meg, olykor ő. Egyébként elég közel áll hozzánk, nem is hinné talán... Hiszen ismeri a közmondást, — önök, emberek maguk csinálták: „Homo homini lupus.“ Az ember embertársa számára farkas...

Többre nem voltam kíváncsi. Jaj és panasz mindenütt, még az állatok között is... Csak a szabadok és függetlenek viselik sorsukat fölényes büszkeséggel...

A JÓSZIVÜ ELEFÁNT

Keletindia egy ősrengetegében, liánokat szaggatva, korhadt faágat recsegtetve, törtdelve, hatolt előre az elefánt, hogy kijusson az üdevízű patak kavicsos partjára. Ott, a napsugárban csillogó homokon ártatlanul sütkérezett egy gyikocska. Épen útjába esett a hévvel törtető elefántnak, mely akkor vette észre, amikor már éppen rá kellett volna lépnie. Hirtelen félrekapta nehéz oszloplábát és máshova lépett, de a szokatlanul gyors mozdulat

közben megbicsaklott a lába és pillanatra térdre esett. Meglátta ezt a túlpartról egy tigris és tele torkából kezdett nevetni.

A flegmás elefántot nem hozta ki a sodrából ez az illetlen és nem helyénvaló gúny. Egészen harag nélkül szólt a tigrishez:

— Mit nevetsz ezen oly jóízűen, tigris pajtás? Hát olyan nagy dolog az, hogy megbotlottam? Megeshetik az máson is. Fő, hogy a gyikot agyon nem tapostam s az most vígan tovább élvezi a pompás napsütést.

— No, bizony! Hiszen épen ezért nevettelek ki, bátya. Hogy a legokosabb állat létedre is vannak ilyen megmagyarázhatatlan gyengéid. Hogy nem átallod magadat még fájdalomnak is kitenni egy — semmiségért.

— Ezt nevezed te semmiségnek? Egy életet ok és szükség nélkül kioltani? Életet, amelyet nem én adtam és nem is tudnék visszaadni? Ez nem gyengeség, barátom, ez becsület. Hát nem lett volna kár, ha az a kis gyík most élettelenül elterülve, soha többé nem élvezné a szép napot, csak azért, mert én kényelemszeretetből nem akartam volna elkerülni?

Talán a tigrisben is kezdett derengeni valami sejtelem, hogy ez igaz lehet. De egyelőre nem hagyta álláspontját.

Ha én így okoskodnám: éhen vesznék. Ami nekem élet és táplálék, az más állatnak halál. Mi abból élünk, hogy a nálunknál gyengébbeket megöljük. Mindennap sokat, hiszen ahányan vagyunk mi húsevők, bizonyára

ezer és ezer állatot elpusztítunk. Eggyel több — vagy kevesebb élet meg se kottyan!

— No, már én nem úgy vagyok vele — mondotta az elefánt, és látszott, hogy megnyugtatja a tiszta öntudat. — Én növényekkel táplálkozom.

— Hát az más, bátya? Azzal is csak életet semmisítesz meg. Hány rügy nem fakadhat ki, mert időelőtt megeszed, hány mag nem hajt soha csirát, mert neked szolgál táplálékul, hány füvecske sorvad el, mert gyökerestül kitéped. Itt is csak ölsz tehát, csak más formában.

Az elefánt, amilyen okos állat volt, meghökkent, mert erre még sohasem gondolt.

— Voltaképen — mondotta kis vártatva — van is valami igazság a szavaidban. Csakugyan nem szép, nem tökéletes ez a világrend. Hogy az egyik élet csak a másiknak a rovására tudja magát fenntartani. Miért is nem lehetne úgy berendezve, hogy minden teremtett lény megférne egymás mellett és a virágok illatából, valami illó olajokból, érett gyümölcsök magnélküli húsából, más ilyenekből táplálkozzunk!

— No, látod — mondotta a tigris, amely most fölényben érezte magát — sőt természetanyánk maga is csak úgy pazarolja a sok, alighogy létrehozott életet és idő előtt megsemmisíti a mi közreműködésünk nélkül is. Vajjon minden növénymag kikelhet-e? Maga a természet sem adja meg neki a lehetőséget, mert nem juttatja mindig be a talajba. Pedig az mind azért jön létre, hogy éljen, fejlődjék... Vagy a sok megszületett állatot, embert mind en-

gedi-e a természet fejlődni, nagyranőni? Főkép az ember — ugy-e, mind fel akarja nevelni kicsinyeit és még sem sikerül neki! Pedig nem öli meg őket senki, csak maga a természet. Hát ha az így pocsékolja az életeket, nem ő taníť-e minket arra, hogy mi is úgy cselekedjünk, és öljünk nyakrafőre, segítsünk neki a munkájában? Vagyis — ugy-e, bátya — az a természetes, hogy ne kíméljük a más életét és a természet ellen cselekszünk, ha könyörületesek vagyunk?

Az elefántot nagyon lehangolta ez a beszéd, mert érezte, hogy erre nem könnyű megfelelnie. Összeszedte azonban nagy koponyájának minden bölcseségét és iparkodott a nehéz tételt valahogy megkerülni, ha már enyhíteni nem is tudott rajta sokat.

— Hát ez nagyon szomorú igazság, mondhatnám, vígasztalan. Mindnyájan a természet gyermekei vagyunk, kénytelenek szándékainak eszközeivé lenni. Hanem ez egyszer mégis azt mondom, hogy olykor-olykor egy-egy esetben képesek vagyunk ellenszegülni a természet parancsainak és meg tudunk könyörülni egy-egy életen, amit kiolthatnánk. Honnan szedtük ezt a képességet, amely — mint látszik — ellentétben van a természet szándékaival — nem tudom — de úgy érzem, ez a kis ellenszegülés az egyedüli szép és értékes tulajdonság, ami bennünk van.

A TAVASZTVÁRÓ MEDVE

A hatalmas őserdő egyrészét emberkezek kivágták, kisebb lett a terjeszkedési lehetőség a rengeteg vadjai számára, egyben megcsökkent az élelem, kiütött a kenyérharc a medvék között is. Oly ádáz dühhel, elkeseredéssel estek egymásnak, amilyenre e különösen békés állatoknál még nem volt példa, és már a tusa kezdetén látszott, hogy az erősebbek nem fogják abbahagyni addig, amíg a gyengébbeket teljesen meg nem semmisítik. Belekeveredett ebbe — akarva, nem akarva — az erdőrész minden mackója. Tavasztól későn őszig tartott az egymás marcangolása, s a harcnak az általános kimerülés vetett véget, meg az, hogy itt volt a téli álom ideje, amit minden becsületes mackó békésen a vackában szokott eltölteni.

Egy hatalmas barnamedve különösen megtépázva cammogott barlangja felé a nagy veszedelem után. Erőteljes-egészségesen hagyta el azt, mikor kikeletkor mitsem sejtve kibujt abból, s most mint roncs, önmagának torzképeként tért vissza. Összetöredezett bordái csak úgy zörögtek, orra, szája csupa alvadt vér, bundájáról egész szőrcsomók hiányzottak. Élete párja kétségbeesetten csapta össze mancsait, amikor megpillantotta.

— Millió lódarázs! — Mi maradt meg belőled?

— Bizony, csak a puszta bőröm, de az sem egészen. Még az irhámon is osztozkodtak, akik kitéptek belőle, — sóhajtotta a beteg medve akasztófahumorral. Inkább csak a párám az, ami megmaradt s még mindig zihál!

— De hát így akarsz nekimenni a téli pihenésnek? — szaladt ki a szó a medve néni száján, de már maga is megbánta, hogy kimondta. Mert hisz világos, hogy élnie csak kell valahogy és másfélére már nem formálhatja megtépázott testét a tavaszig.

Hanem a tönkretett medve nagyon a szívére vette az elejtett szót, és azt kezdte képzelni, hogy ő ilyen állapotban nem várhatja, nem érheti meg a tavaszt. Alighogy elpihent s körös-körül elhallgatott a többi mackók harci lármája is, lázálmak kezdték gyötörni. Nem volt nyugta és minduntalan fel-felriadva, vízióival gyötörte feleségét.

— Hallod-e, anyjuk, — én ki fogok rohanni és megmutatom azoknak, akik úgy elbántak velem, hogy én egymagam is tönkre tudom őket verni. Érzek én elég erőt magamban.

És máris kezdett volna tápászkodni, tördelt csontjait összeszedni, ha a párja szépen, gyengéden vissza nem tuszkolja.

— Ugyan, ugyan, öregem, legyen eszed. Hogy gondolod te, hogy ebben az állapotban elbírsz annyi sok — ha mindjárt náladnál kisebb, de épen maradt ellenségeddel? Kész nevetség volna, ha közéjük rohannál. Úgy elpáholnfának, hogy egykettőre végleg kilehelnéd a páradat.

— De hát mit csináljak? Ezt a meg nem érdemelt gyalázatot csak nem lehet elviselni! Világ csúfja volnék, ha belenyugodnám!

— Várd meg a tavaszt. Oly biztos az, hogy meg fog jönni, mint hogy mackók vagyunk! És akkor majd

nyílik még alkalom a megtorlásra! Majd ha társaid, akik oly híven kitartottak melletted a küzdelemben, szintén előbújnak. Addig meg csak pihenj és gyűjts erőt az új tusákra.

Nehezen tudott a lázas beteg megnyugodni. Egyre csak dörmögött.

— Gyalázatosság az, amit velem elkövettek. Hiszen én oka sem voltam a háborúskodásnak. Mit tehetek róla, ha belém kötöttek. Persze, akkor már becsülettel álltam a harcot. És mégis az én bőrömet tépázták meg legcsúfosabban!

Nem kapván választ, nagynehezen elcsendesedett és bódító álomba merült. Hörögve, mormogva, fogait csattogtatva, nyugtalanul aludt egy ideig.

De egy napon, — mintha valamivel több világosság jutott volna be a barlangnyíláson, — ez újra csak felriasztotta.

— No, de most már megyek, mert itt a tavasz! Majd megmutatom én nekik! — kiáltotta és szedelőzködni akart, emelgetve erőtlen tagjait, amik minduntalan visszahanyatlottak.

— Hova gondolsz — intette le rémülten a felesége — hiszen még csak Pál fordulása van! Meg kell fordulnod a másik oldalra és tovább szuszognod. Majd én segítek, mert látom, hogy magad még megfordulni sem bírsz.

— De hát sohasem érkezik már el az a tavasz! — tört ki a betegből az elkeseredés. — És az én kenyeres pajtásaim, a hűséges szövetségesek, már azok is elfelejtettek?

Vagy ha rám nem is gondolnak, de a saját gyalázatuk nem tüzeli őket boszúra?

— Dehogy is nem, öregem, dehogy is nem. Nem szabad őket oly hitványaknak képzelned. Sem téged el nem felejtettek, sem a maguk baját. Csakhogy ők is erőt gyüjtenek előbb. Ők türelmesek és okosabbak, kivárják a tavaszt, nem mennek fejjel a falnak. Lesz még szőllő, lágy kenyér!

— És jön még a kutyára dér — humorizált a beteg.

— Úgy van. De most aludj, a felén már tulvagyunk.

Egy-két hétig megint aludt az öreg, de a csalóka februári napfény ismét csak felriasztotta. Körülnézett, de az éles szellő az orrába csapta az olvadó hó szagát. Érezte, hogy ez még mindig nem az igazi tavasz. Most már kétségbeesetten fordult mellette aggodalmaskodó párjához.

— Te, anyjuk, úgy érzem, már sohasem fog megjönni számomra az a várva várt tavasz! És hogy nekem már végleg bele kell nyugodnom mostani rettenetes megtépázott állapotomba. Mert az igazság és visszatorlás napja sohasem fog már felvirrdani!

A jó medveasszony csaknem felháborodva utasította vissza férje kislelkűségét.

— No, most meg már mirevaló ez a kishitűség? Először minden áron vakon akarsz belerohanni biztos vesztedbe, most meg már lemondanál minden reményről. Hát nem tudnám neked megmagyarázni, hogy középút is van a világon? Várni csak türelemmel, még csak egy igen kicsit, de ezt aztán kivárni, különben mindent elrontanál.

Azt pedig verd ki a fejedből, hogy egymagad menj újra annyi ellenséged ellen. Ahhoz — sajnos, — nagyon, de nagyon gyenge lettél.

A medve újra elaludt. A kétségbeesés apáthiája vett rajta erőt, most már nem izgatta semmi. Ahogy lesz, úgy lesz, történjék, aminek történnie kell!

És végre elérkezett a március, újjászülő, vérpezsdítő napsugarával, életet, erőt, feltámadást lehelve. És az alélt medve is felébredt, megrázta tagjait, érezve, hogy elég volt a pihenésből, erői, visszatértek és itt az igazi tavasz.

És amint a hosszú álmot dörzsölte szemeiből, jól esett hallania, hogy odakinn már erősen döngeti valaki a barlang bejáratát.

— Fel, fel bajtárs a nagy leszámolásra. Együtt estünk el, együtt is kell feltámadnunk! Ébredj, mert szükség van minden hű barátra, hogy elérkezhessék a sorsfordulat!

És mire az esztendő nyárbaborult, a hatalmas barnamedve ott állott társai közt régi épségében, régi erejében, mert kivárta az alkalmas időt, és bízni tudott barátaiban és önmagában.

A PÁVASZEMLEPKÉK

A nappali pávaszemlepke fekete-fehérpontos hernyócskái vidáman faldosták a sütőcsalán leveleit a májusvégi ragyogó napsütésben. Sokan voltak a csomósan egymásmellett felburjánzó csalánnövényeken, nem háborgatta őket senki és semmi, odaadással élhettek a pillanat gyönyörűségének, örvendhettek a tavaszi bőségnek, a gondtalan együttlétnek.

De mivel e földre teremtett lénynek nem adatik meg a teljes megelégedettség, ők sem érezték magukat boldogoknak, hanem vágyódtak valami változás után, amely őket ebből a helyhezkötöttségből valahogy kiragadja. S amíg sóvárogták a jövendőt, észrevétlen maradt számukra a jelen tulajdonképeni zavartalan boldogsága.

Egyszerre a májusi derű ünnepélyes csendjében arra lebegett lassú méltósággal egy pávaszemlepke. Színpompás, üde szárnyairól csillogva siklott le a verőfény. A hernyók vágyva figyeltek fel és bámulták a lég gyönyörű vitorlását.

A lepke kétszer-háromszor is körülszálldosta a csanalakat és különös figyelemmel látszott kiválasztani egy egészséges növénypéldányt, amelynek a levelére aztán letelepedett. Ugyane növény alsóbb levelein rágódott egy csomó hernyó.

— Micsoda megtiszteltetés — sercegte az egyik, úgy huzván végig lábát a levélen, hogy ezt az értelmet adja ki.

— Boldog állat — felelte a másik ugyanígy — nyit-

va számára az egész világ. Vajjon mi birhatta rá, hogy épen ide jöjjön a mi hitvány csanalaink közé?

Ezt megláthatták mihamar. A pillangó óvatosan körülsétálta a növény szárát, leveleit és nagy gondossággal lerakta arra petéit. Azután mégegyszer jól megnézte, alkalmas helyre kerültek-e azok, s amikor ezt megállapította, szép lassan elszállt.

— Te, — mondotta az előbbi fecsegő a társának — ez a gyönyörű állat nem ok nélkül választhatta ki a csanalat. Valami halvány sejtelem dereng fel bennem, amely azt súgja, hogy ennek a lepkének valami köze lehet hozzánk.

— Eredj már, hiszen ránk se nézett, figyelmére sem méltatott... Hogy is lehetne ilyen csodaszép lénynek velünk, szegény hernyókkal valami vonatkozása...

— És mégis úgy van. Lásd, az ivadékát egészen nyugodtan helyezte el ide a közelünkbe. Látott minket és mégsem féltette tőlünk. Sőt mintegy ránk bízta. Talán közelebb áll hozzánk, semmint gondolnók.

A másik azonban csak kinevette, de mindketten figyelemmel kisérték a parányi peték sorsát. És miután még néhány hajnalon felsütött és alkonyaton lenyugodott a májusi nap, a kis peték egyszerre csak megrepedeztek és kibujtak belőlük az apró fekete-fehérpettyes hernyók: egészen olyanok, mint ők voltak, kicsiny korukban.

Az okoskodó hernyó sietve mászott társához, hogy megvitassa vele ezt a nagy ujságot.

— Láttad már kis testvéreinket?

— Hogyne láttam volna. Igen kedvesek, aranyosak. Valahogy eszedbe ne jusson bántani a kis gyámoltalanokat!

— Dehogy is bántanám őket! Hanem amit sejtettem, az most bizonyossággá vált: mi is ilyen gyönyörű pávaszemlepkétől származunk és minden valószínűség szerint olyanokká is leszünk. Hogyan, azt még nem tudom...

— Most már nekem is el kell hinnem. Csak azt nem értem, minek akkor ez a hosszas, unalmas hernyóélet? Ki és miért gondolta azt ki, hogy minket e végnélküli várakozásra, vágyakozásra kárhoztasson? Hiszen ebben egészen elemésztjük magunkat!

— Hja, te a célt keresed? A cél az, hogy éljünk, minden további nélkül. És úgy látszik, csak játékot űz velünk a természet a maga mulattatására az átalakulásunkkal...

— Hogy éljünk, éljünk? Ez még nem cél. Épen az a kérdés, miért éljünk? Bárcsak már lepke lennék, akkor talán megtudom. De félek, nem fogom győzni kivárni, oly hosszú, unalmas ez az élet.

Pár nap mulva belefáradtak a folytonos csalánevésbe és valami különös bizsergést éreztek testükben, mely arra késztette őket, hogy elhagyják a csanalat és felfüggeszkedve valami rejtekhelyre, bevárják a nagy átalakulást. Bebábozódtak és annak rendje és módja szerint pár hét

multán ragyogószínű, pávaszemű pillangóként keltek ki bábjaikból.

Övék volt a világ! Usztak, lebegtek az édes júliusi verőfényben virágról-virágra, hajnaltól alkonyatig s nem győztek betelni éltük gyönyörűségével.

Ámde ez a mámoros boldogság csak néhány napig tartott. Csak addig, amíg mindenik rátalált párjára, egyszer megcsókolta és ismét örökre elhagyta... Azontul érezték, hogy fakulnak, kopnak szárnyaik, fáradtabb lesz a repülésük és nem találnak többé gyönyörűséget a létezésben...

Ebben az időszakban hozta össze a véletlen — két szomszédos szekfűvirágon az egykori két vitatkozó hernyót, most kopott, fáradt pillangót. Megismerték egymást.

— Boldog vagy-e? — kérdezte egyik, de olyan hangnemben, amelyből máris meglátszott, hogy ő nem az.

— Hadd el barátom! Bárcsak mégegyszer hernyó lehetnék! Bárcsak ott tartanánk, mint amikor a petéből kibujtunk. Akkor unalmasnak hittük a létet, pedig akkor voltunk igazán boldogok, mert volt még mit várnunk az élettől!

— Most pedig várhatjuk a megsemmisülést és a halált! Óh, de kegyetlen és rettenetes dolog ebből a ragyogó napsütésből belezuhanni a reménytelen, sötét semmiségbe!

— De legalább megtudtuk az élet célját: a megsemmisülést!

— Nem barátom, ez nem lehet a célja, mert ez csak rút és esztelen játék volna velünk. Már pedig, aki a mi

életünket ilyen körmönfontan kicirkalmazta: igen okos szervező lehetett, akihez aligha méltó ez az üres játék a számtalan életekkel... Nem hiszem, hogy így volna, habár a valódi célról most sem tudok egy parányival sem többet, mint akkor, amikor ez a gondolat először merült fel közöttünk...

A FECSKÉK ÉS A VEREBEK

Néhány fecskepár nagy gonddal és fáradsággal egymásmellett építette fel fészkét, felszerelte azt puha pihével, szénával, ellátta a madárkényelem minden követelményével, felnevelte benne és szárnyára bocsátotta belőle ivadékainak több nemzedékét, ősszel pedig, mint aki jól végezte dolgát, annak rendje s módja szerint vándorútra kelt, nyugodtan hagyva ott a biztos menhelyet, abban az erős meggyőződésben, hogy kikeletkor visszatérve, sértetlenül fogja találni és zavartalanul fogja benne ismét kikölthetni a fecsketársadalom további hasznos tagjait.

Hogy a rossz emberek leverhetik az ereszről, azt ugyan bár valószínűnek nem, de lehetségesnek tartották, ezellen úgy sem védekezhetnek, hatalmasabb erő az — vis major — s váratlan katasztrófára mindenkinek el kell készülnie. De hogy ezenkívül más baj is érhetné, hogy valaki tőlük elvitathatná ezt a fáradsággal megszerzett, kétségtelen tulajdonukat, ilyes gondolat még csak meg

sem fordult a fejükben: a fecskék becsületes, egyenes jelleme eleve kizártnak tartott ilyen lehetőséget.

Annál szörnyűbb volt azonban meglepetésük, mikor tavaszra visszaérkezve, idegen gazdákat találtak legsajátabb fészkükben, s azok éktelen csiripeléssel utasítgatták ki a jogos régi tulajdonosokat, s még hozzá feháborodással méltatlankodtak, hogy hogy merészelik őket a fecskék megzavarni, amikor ők már ott oly jól berendezkedtek.

A hosszú, tengerentúli úttól kifáradt fecskék látva a szemtelenséggel párosult túlerőt, egyelőre nem tehettek semmit. Zavarukban a szemétdombon pöffeszkedő kakakast szólították meg, hogy szerezzen érvényt az igazságnak és utasítsa ki a vakmerő betolakodókat.

No, hiszen jóhoz fordultak! A kakas gunyos nevetés közt rázta meg szárnyait s csak ennyit mondott:

— Ha gondoljátok, hogy igazatok van, tárgyaljatok hát velök! Ha nem is kapjátok vissza fészkeiteket, hiszen az az új gazdák jogos tulajdona, mert már benne ülnek, — érdeketekben van a jó szomszédi viszony. Hiszen ti is ugyanezen az udvaron éltek.

— De hisz a fészkeket mi építettük, értsd meg, ez csak világos! Bizonyára helytelenül voltál eddig informálva a helyzetről.

— Hja a régi birtoklás nem ad semmiféle jogot. Különben is a verebek nekem szövetségeseim, ők vezettek mindig rá a legjobb falatokra — jutalmaznom kellett őket. Én, mondtam, hogy oda költözzenek be és az én akaratom az udvarban szent és sérthetetlen.

— Ez égbekiáltó igazságtalanság — csicseregték a fecskék kétségbeesetten, de a kakas újra csak kinevette őket, majd megfenyegette, mert az ő ítélkezéseit igazságtalannak merték nevezni.

Nem volt tehát más választás: tárgyalniok kellett a legádázabb ellenséggel. Tárgyalni azzal, amelyik az igazságot egyáltalán semmibe sem véve, lábbal tiporta. Mit várhattak ilyen tárgyalástól? A másik fél eleve leszögezte, hogy nemcsak fészekátengedésről, de semminemű kártérítésről szó sem lehet, sőt a fecskék tartoznak a fészkeket kitatarozni a verebek számára, melyek azokat nem a legnagyobb rendben találták. A tárgyalásnak is a verebek nyelvén kellett lefolynia, az édes fecskecsicsergés teljesen száműzve volt, a villásfecskék pedig kötelesek voltak villáikat leszerelni, nehogy az erőscsőrű verebek ettől ijedtökben idegsokkot kapjanak.

A tárgyalások eredménye mégis az lett, hogy a fecskéknek szabad volt élniök is, sőt úgy élhettek, ahogy tudtak. A verebek úgy könyvelték ezt el, mint engedékenységüknek fényes példáját és volt gondjuk rá, hogy telecsiripeljék vele az egész madárvilág fülét.

Nem volt többé fórum, amely a fecskék igazát magáévá tette volna, bele kellett tehát törődniök sorsukba. Nem belenyugodni, mert ilyen öntagadásra még az ember sem lehet képes, de a visszatorlás gondolatát eltenni jobb időkre, addig pedig csakugyan úgy élni, ahogy tudnak: békében és munkában.

A verebek azonban nem tudták elhinni, hogy ez a

békeség őszinte lehetne. A lelkiismeretleneket bántani kezdte a lelkiismeret. És ahogy a gyújtogató kiált leghangosabban tűzet, hogy a gyanut is elterelje magáról, úgy a verebek is külön-külön minden madárnál veszett hírét keltették a jámbor fecskének, amely ilyen, meg amolyan gonosz, folyton csak nyugtalankodik és élni sem hagyja a szegény, jóhiszemű verebet.

Egyszer egy ilyen agyoninformált semleges fél, a pipiske találkozott egy otthonából kitaszított fecskével és kíváncsi lévén ennek a felfogására, megszólította.

— Hát te, fecske pajtás, még mindig bosszúra gondolsz a verébbel szemben? Nem gondolod, hogy ez már idejét multa eszme és untatja az egész madárvilágot? Nem tudnál már egyszer inkább őszintén békében maradni?

— Könnyű neked beszélni, barátom. Ha téged a saját épített fészkedből űztek volna ki, szeretném látni, nem volna-e minden gondolatod a visszatorlás?

— De hát szép és felemelő gondolat-e a boszú? Méltó-e olyan nagymultú, becsületes nemzetséghez, amilyen a tied?

— Különös, hogy mindannyian csak nekem prédikáltok. A veréb eljárására — annak idején — nem volt egyetlen elítélő szavatok. Ami pedig a boszút illeti, az még mindig becsületesebb indulat az igazságtalanságnál és a rablásnál. Nem szégyenlem megmondani, hogy mai nyomorúságunkban ez éltet, bíztat, vigasztal minket. Mert ha van jogos bosszú, úgy a mienk az.

— De hát hogy gondoljátok, hogy azt sikerre vihetitek? Hiszen a veréb sokkal szaporább és erősebb, mint ti vagytok!

— Majd megválik — csicseregte a fecske és elvitorlázott, mert nem szerette hiába vesztegetni a szót.

Magában pedig már rég kialakította a jobb jövő perspektiváját és csak azért fohászkodott, vajha ebben minden fecske egy akaraton, egy belátáson volna. Majd ha a sas újra megerősödik és leszámol a kakassal: ahhoz nem fog hiába fordulni, az nem hagyja cserben és akkor szent igaz bizonyosság, hogy egy fiaveréb sem marad épen azokban a drága fecskefészkekben.

A HOLLÓ ÉS FIA

Kicsi falu rejtőzik a trianoni gyászos határ mellett, magas hegyek, sürű erdők között: Hollóháza. Hegyoldalának rengetegében sokévszázados cserfán fészkelt szinte ősidők óta egy hollócsalád egymást követő minden nemzedéke. Örökségül szállott náluk apáról fiúra ugyanaz az ősi fa, melynek terebélyes ágai szinte időtlen idők óta nyújtottak otthont a büszke, zárkózott fekete madaraknak.

A holló hosszúéletű állat, nemcsak a nagyapák, de az ősapák is alkalmat találnak, hogy el-elmeséljék viharos

őszutói estéken késő utódaiknak legendaszerű élményeiket.

Egy siheder holló, amelynek alig keményedett meg még a csőretöve, ilyen kirepülésre nem alkalmas fergeteges estén fölötte kíváncsian faggatta mellette kuksoló öregapját. Tanulni vágyott tőle az istenadta, hisz a holló komor, de fölötte intelligens madár.

— Öregapám, ugy-e az emberek mirólunk nevezték el ezt a falut itt alattunk Hollóházának? Ugyan miért tették ezt vajjon?

— Azért fiam, mert odalenn magyar emberek laknak és a magyarok szeretnek minket. Kedvelt madaraik voltunk már akkor is, amikor öregapám öregapja itt telepedett meg a nagy király halála után.

— No, már rég lehetett, az bizonyos. De annyi társunktól hallottam már azt a királyt emlegetni, nem tudnál róla valami mesélni?

— Mesélni? Nem mese az, fiam, gyönyörű, bár elmult valóság. Még a paizsán is a mi képünket hordta annak minden nemzetsége. A győzelmes lobogóján is ott díszlett a gyürüt tartó hollómadár. De nemcsak ábrázolva: élő valóságban is átszőtték az ő életét a mi legendáink...

— Hogy volt? Hogy volt? — kíváncsiskodott az ifjú madár.

— Amikor kicsi korában messze ország szomorú fogságában sinylett, levelet várt édesanyjától. És amikor a távolban Szilágyi Erzsébet levelét megírta, az én ősöm volt az, aki kikapta a nagyasszony kezéből és éjfél idején

már bezörgetett vele a kis király ablakán... Azután vitte a választ.

— Mondd csak, mondd, mi volt a levélben?

— Nem tudom, de hogy milyen volt, azt hallottam. „Piros a pecsétje, fínom a hajtása," hollóscimer rajta... És a kis fiú nemsokára kiszabadult, hogy hazajöjjön uralkodni Nagy-Magyarország fölött...

— Nagyapám, én is szeretem a magyarokat. Boldog vagyok, hogy ebben a szép országban születtem...

És a kis holló tovább nevelkedett, kegyelettel őrizve ősei hagyományait ebben a szép, nagy, boldog országban.

Az öreg azonban, amely olykor messze, magasra elkóválygott a tar erdők, végtelen mezők felett, egyre bánatosabban tért haza útaiból. Mert látott véres csatatereket, égő falvakat, futva menekülő családokat. Sejtette, hogy ez a szép ország többé nem boldog, sőt Isten őrzi csak, hogyha megmarad...

Történt pedig, hogy egy rettenetes őszi napon idegen favágók jöttek az erdőbe és baltát, fűrészt eresztettek neki a hollócsalád ősi fájának. Mintha koporsóra kellett volna ez a szörnyűséges nagy fa, valami óriási halottnak.

— Rossz jel, nagyon rossz jel — károgta az öreg, mikor alatta kopácsolták az ősi hajlék törzsét, alapját.

— Öregapám... és mi most hontalanok maradunk? — kérdezte az ifjú holló remegve, mikor utószor búját oda az ősi fán nagyapja oldalához.

— Hisz ha még csak mi maradnánk azok! Számunkra

ott van a sok szomszédfa, mindenik hajlékot ad!

— Akkor sebaj! Mitől félsz mégis, hogy oly szomorúan leereszted a szárnyadat?

— Attól fiam, amit a magasból láttam. És azt sejtem, hogy amint kivágták alólunk ezt az ősi tölgyfát, úgy huzzák majd ki a mi jó embereink lába alól az országot.

A tapasztalt öreg sejtése kezdett valóra válni. Menekülők szállingóztak a faluba innen is, onnan is. És egy szomorú, szép szőke asszony láttára felkiáltott az ifjú holló.

— Nini, öregapám... az ott Szilágyi Erzsébet...

Keserűen mosolygott az öreg holló bánatában.

— Óh te oktondi! Sohasem volt az olyan szomorú, hiszen nem vesztette el az otthonát. Ez és megszámlálhatatlan társa pedig most vált földönfutóvá.

— Szeretnék akkor tőle is levelet vinni, mint ősünk!

— De hová vinnél? Ugyan kinek vinnéd? Nincs többé Hunyadi Mátyása az országnak, nincs, aki feltámassza Nagy-Magyarországot.

A fiatal madár nem tudott belenyugodni ebbe a sok szomorúságba. Szinte türelmetlenül firtatta tehát, mintha felelősségre vonná az öreget:

— Nagyapám. De hát ki üldözi ezeket az embereket? Más emberek? Hát az hogy lehet? Hisz hányszor mondtad, hogy „holló a hollónak nem vájja ki a szemét!“ Hát az emberek talán mások?

— Holló a hollónak nem, de ember az embernek igenis elveszi az otthonát, hazáját!

— És nincs köztük, aki belássa ezt a szörnyű igazságtalanságot?

— Az fiam, ritka, mint a fehér holló. Megbámulják, de nem hallgatnak rá. A magyarokat most beborítja a hosszú éjszaka hollószárnyaival...

— Örökre? — kérdezte bánatosan a kisebbik holló.

Ebben a pillanatban alulról, a szomorú falu felől, bús, keserű nótaszó zokogása hangzott fel a hegyoldalba: „Nagypénteken mossa holló a fiát."

— Nem, fiam, mert semmi sem tart örökké. Hallod odalenn azt a nótát? Az is mirólunk szól, meg egy nagyon, nagyon szomorú napról, a nagypéntekről. Most ősz van, bús, borongós ősz és hosszú tél szomorúsága után következik csak el a nagypéntek... De eljön egyszer nekünk is, a magyaroknak is és mi majd talán csak vízzel mossuk fiainkat, de az ő fiaik ellenség vérével kell, hogy megtisztuljanak, mert akkor érezni fogják, hogy közel van számukra a Húsvét.

AZ OROSZLÁN ÉS A PATKÁNYOK

Ha már Shakespearenek szabad volt emlegetnie a cseh tengert, — aki pedig nem is mesét akart irni, — miért ne hozhatnék fel én, aki ugyan, — alázatosan elismerem — messzebb állok tőle, mint a csehek a tengertől, de viszont bevallottan mesét adok — cseh tengeri ha-

jókat? Talán Benes urnak örömet is szerzek vele, s elvégre ő is felebarátja — annak, akinek. Különben is más malomban őrölünk: a nagy angol sohasem írt állatmesét, én nem írtam tragédiát (bár — nem tagadom — szívesen megírnám egyszer — a nagyétű, kétfarkú oroszlánét).

A szomáli félsziget kopársziklás partjairól nézte a haragvó tengert egy fejedelmi oroszlán. Büszkén, bátran állott a szirt fokán s míg más állatok hunyászkodva menekültek a tomboló vihar elől, ő szemrebbenés nélkül állotta a villámok cikázását.

Éles és biztos pillantása egy a habokkal küzdő hajóra esett, amelyet még jó távol a parttól ért utól a veszedelem s egyre jobban sodort a zúgó vizekre. A hajó már nem tudott kikötni, s láthatólag végveszdelemben vergődött. Oroszlánunk jól szemügyre vette, talán sajnálkozott is, hogy annyi jó prédának való vesz itt a tengerbe s a cápának jut, ami esetleg őt illette volna. Tünődése közben — legnagyobb ámulatára — a hajó ide-oda libegő zászlóján a saját képmását fedezte fel.

Most történt először, hogy kitűnő szemének nem mert, nem akart hinni. Mert amint az orkán — bele-belekapva, — olykor kisimította a lobogót, azt látta, hogy fejedelmi alakját valami torzitás dísztelenitti, hatalmas farka, amellyel egy-egy antilopot oly kedvvel szokott leterítgetni, ott két példányban kunkorodva emeli bojtját a magasba.

Amennyire máskülönben meghatotta volna őt a figyelem, hogy amaz ismeretlen messzeségből jövő ember-

fiak az ő képe alatt szálltak tengerre, oly mélyen feháborította az a nyegle vakmerőség, amely az ő tökéletes formáját így merészeli elcsufolni.

Háborgó párája még nem nyugodott meg, mikor a tengerből csuromvizesen mászott partra egy sereg patkány, ősi hagyományuk szerint elsőkül hagyván el a süllyedő hajót.

A mohón menekülő csapat vezetője megtorpant, amint az állatok királyával ily váratlanul szemtől-szemben találta magát. Rossz kedvében volt az oroszlán, meg sem várva az üdvözlő cincogást, ráförmedt a rágcsálóra, amelynek ijedtében még a bajusza is rángatódzott.

— Talán illenék az engedelmemet is kikérni, ha az én birodalmam területére akartok lépni? Hiszen nekem semmi szükségem nincs rátok!

— Szárazföldi állatok vagyunk, mint tudod, felséges uram, s most visszatérünk a biztonságos talajra. Azt hittük, ehhez nem kell külön engedelem — válaszolt a patkány, miközben örlőfogai csak úgy vacogtak a félelemtől.

— Ha a föld fiai vagytok, miért hagytátok el azt hűtelenül s merészkedtetek a tengerre, holott tudtátok, hogy az nem elemetek?

— Szerencsét próbáltunk uram, szerencsét. Sokan teszünk ám így, emberek és állatok. Nem törődve a régi kenyéradó földdel, hozzákötöttük sorsunkat e kalandor emberfiakhoz. Hátha jobban boldogulunk az ő hajójukon?

— Akkor meg miért hagytátok őket cserben, most,

amikor sülyedőben a hajójuk? Oroszlán vagyok, de ezt nem értem.

— Épen mert oroszlán vagy, azért nem érted. Volnál csak hitvány patkány, mint mi, más lenne a felfogásod.

— Olyan hitvány talán sohsem lehetnék. Mert nem tudnám, miféle ábrázattal lépjek újra arra a földre, amelyet egyszer oly csúful elhagytam?

Mint látjuk, az oroszlán keményen megleckéztette a visszakéredző renegátokat. Talán be sem engedi őket birodalmába, ha a viharban lobogó hajózászló másra nem tereli a figyelmét.

— De nem erről van szó. Mondjátok meg, miféle náció az, amely az én felséges képemet így merészeli eltorzitani? Mert én lobogókon eddig csak egy képemet ismertem, amely méltó hozzám: a brit oroszlánét, de ez nem az, azt a vak is látja. Kik hát ezek a vakmerő emberek?

— Ha mi azt tudnók, uram! Valami ujdonsült, prédán hízott zagyvalék, amely egyebet sem tesz, mint dicsőségével dicsekszik.

— Hát olyan nagy ez a dicsőség, hogy az én képemet, épen a legbátrabb állatét kellett választaniok annak bizonyitásául? Nem lett volna nekik elég a sakál, a légy, a nyúl, vagy miegyéb?

— Hja, uram, hiba lehet ott a kréta körül. Az a bátorság, mint a hajón is láttam, csak a szóban van meg. Kell tehát valami látható jelét is fitogtatni, hogy elhigyjék.

— No, beteg dolog, mondhatom. És ha már elcsúfitottak, még érteném, ha két fejet rajzoltak volna a képemre, mint a sasnak szokták náluknál különb nemzetek. De hogy épen a farkamat kellett megduplázniok! Hisz nem abban lakozik a bátorság!

— Az nem, de takargatni jól lehet vele egyetmást! És mit csináljanak, amikor annyi sok lehet a takargatnivalójuk!

A büszke oroszlán rosszul lett az undortól. A patkányok pedig kinn lévén a vízből, szépen besétáltak az egykor általok elhagyott birodalomba.

MINDENÁLLATORSZÁG

Az állatvilágban utóbbi időben napirenden voltak a legnagyobbszabású marakodások, amelyek hovatovább annyira elfajultak, hogy a higgadtabb állatokat komolyan gondolkodóba ejtették.

— Mi is lesz velünk állatokkal — sopánkodott a sertés — ha ez így megy tovább? Nem elég, hogy az ember, meg a különböző vészek és orbáncok tizedelnek minket, még mi is halomra öldössük egymást? Ideje volna ennek véget vetni, mert hírmondó sem marad közülünk.

— Bizony, ha mind felfaljuk egymást, akkor nekem nem marad többé pecsenyére való — aggodalmaskodott a farkas.

— Ketrecbe kell zárni minden állatot, s engem oda-állítani őrnek, — indítványozta egy harapós kuvasz.

— Fel kell fegyverezni az összes állatokat fogakkal, karmokkal, szarvakkal — szólt a bárány.

— Sőt le kell fegyverezni valamennyit, hogy ne bánthassuk egymást — javasolta a nyúl.

Amint ezekből látható, a vélemények — bár mind az örök békét célozták, nagyon is eltérőek voltak. Egyikük sem nyervén osztatlan tetszést, az eddigieket mind elvetették.

Egy nagy szarvasmarha állott elő erre olyan indítvánnyal, amelynek első hallásra bedült sok más érdemes állat.

— Tekintsük magunkat valamennyien egy fajnak és így megszüntetünk minden ellentétet az egyesek közt. Legyen szabad bejárata egyiknek a másik területére és viszont.

— Például a nyúl ezentul bátran bejöhet az én vackomba — mondotta készséggel a róka.

— Hogy azután ott mi történik vele, abba az állatok társasága ne avatkozzék — magyarázta a farkas.

— Mert hisz mindenki ezentul is úr lesz a maga portáján, mint már eddig is volt a kakas az ő szemétdombján — adta meg rá a szankciót a szarvasmarha.

— Vagyis a nagy halak ezentul is felfalják a kis halakat épúgy, mint eddig, én pedig valamennyit — szólt a vidra.

— Akkor hát mire való az egész újítás, ha marad

minden a régiben? — kérdezte a háttérből egy javíthatatlan vitatkozó.

A szarvasmarha megbotránkozott ekkora korlátoltságon.

— Arra, hogy ezentul közös akarattal gyakoroljuk azt, amit eddig mint egyéni akciót külön-külön tettünk...

— Saját szakállunkra — mekegte közbe a kecske.

— Meg hogy ha a kis állatok ezentul össze találnának veszni, mi nagyobbak, még több joggal kiálthassuk oda neki, hogy „kuss!"

— És ha a nagyobbak hibáznának? — hallatszott egy hang.

— Szamárság. Mi nem hibázhatunk! Ki merné rólunk állítani, hogy valamit rosszul csináltunk? Annak kicsavarnók a nyakát!

— De hiszen egy fajnak fogjuk magunkat érezni...

— Épen ezért lesz helyén az apai fenyíték!

— Nyakkicsavarás? Ez apai fenyíték? — mekegte a bárány nyugtalanul. De legalább engem ezentul nem falhat fel a farkas?

— Természetes, hogy felfalhat. Épenúgy, mint eddig. Csakhogy ezentul már nem lesz szabad védekezned, mert mindnyájunk közös akaratával fog történni, — világosította fel a marha. — Egyébként pedig figyelmeztetek mindenkit, hogy itt különleges panaszokat ne hozzon fel, mert minden úgy van jól, ahogy van. Vagyis mi a jelenlegi állapotot fogjuk megkövesiteni és ebben fog állani a nagy újítás.

— Kell a macskának az ilyen — szólt a kutya undorral és otthagyta a gyülekezetet.

De a macska még élénkebben tiltakozott, hogy bizony ő sem bolond és mormogva elszelelt.

Más józanabb állatok is kijátszva érezték magukat, de ottmaradtak puszta kíváncsiságból.

— Mivel látom, hogy nagy többségünk helyesli tervemet, most már nem arról van szó, meglesz-e, csupán az a kérdés: mikor lesz meg. Az elnevezése legyen „Mindenállatország", ami híven kifejezi a lényeget. Hátra van még, hogy jelvényt válasszunk. Melyik állat tudna ilyet ajánlani?

— Én! A fából vaskarikát! — nyeritett a ló készségesen, talán szerszáma valamelyik karikájára gondolva.

— De a komolytalanabb állatok észrevették az ebben rejlő gunyt és most már vérszemet kapva egymásra licitáltak.

— Legyen a hétfejű sárkány, úgyis, mint lehetetlen szörnyszülött — javasolta az egyik.

— Vagy a holdszarvú, azaz a hold, mikor szarv alakú — indítványozta egy másik.

— Miért épen ez? Hogy jut ilyen eszedbe? — érdeklődött suttogva egy harmadik, oldalba bökve amazt.

— A hold azért, mert az egész terv csak odavaló, a szarv pedig arra emlékeztetne, hogy a szarvasmarha volt, aki kitalálta.

Ám ez az utóbbi jelvénytervezet annyira megnyerte

a mozgalomkezdeményező marha tetszését, hogy nyomban elfogadottnak is jelentette ki.

Végül elhatározták, hogy máskor határoznak, addig is felszínen tartják a mozgalmat és igyekeznek híveket szerezni a gyönyörű tervnek. A gyűlés feloszlott és az állatok kisebb-nagyobb csoportokban távoztak, megvitatva egymásközt a hallottakat.

Egy kisebb csoportban útközben ilyesféle eszmecsere fejlődött ki:

— Halvaszületett, bolond eszme az egész. A köztünk duló háborúságot akarja kiküszöbölni és még ádázabbá teszi az elkeseredést. Mintha nem volna mindegy, milyen címen teszik, ha egyszer úgyis felfalnak. Ehhez csak nem lehet jó képet csinálni...

— Bizony, a Mindenállatországnak csak akkor volna értelme, ha nemcsak elhatározással, de valójában is egy faj volnánk. De amíg az a természet rendje, hogy a farkas megegye a bárányt, addig kár ilyenekkel még foglalkozni is... Csak nevetséges erőlködés...

— Ez az. A természet rendje. Amely pedig azt szabja törvényül, hogy ha már csak két állat is lesz a világon, még akkor is az erősebb meg fogja semmisíteni a gyengébbet. És jobb ezellen való tehetetlenségünket töredelmesen beismerni, mint agyafurt lehetetlenségek erőszakolásával port hinttetni a szemünkbe.

A SAS ÉS A REPÜLŐGÉP

Lemberg mellett 1928 tavaszán sasok támadtak meg egy repülőgépet. Egy sas elpusztult, de a repülőgép is megsérült, le kellett szállnia és a szárnyát ki kellett javítani. (Az akkori napilapok közlése.)

Büszke, boldog egyedüliségben, magas kősziklák tisztult légkörében fészkelt hosszú idő óta a fejedelmi madárpár. A hím királynak érezte magát: gomolygó ködök és fellegek urának, napsugaras levegő egyedüli szárnyasának. Az anyamadár hódoló bámulattal tekintett párjára, mindketten pedig gondos szülői szorgalommal becézték életrevalóvá kevés számú sarjukat, hogy majdan azok vehessék át a gyönyörű, határtalan égbirodalmat, ha az öregek felett végleg eliramlik a számukra bőségesen kimért idő. — Kiváltságosak ők ebben is: életidejük szakaszait félszázadévek jelentik.

Le a földre dehogy is szálltak, dehogy is kívánkoztak. Odalenn úgysem találnak magukhoz mérhetőt, mi vonhatná hát őket le a porba? Egész világuk az áldott magasság: azt a kevés társaságot, aminek szükségét érezték, megtalálták itt is, ha a sziklatömkeleg más-más szakadékaiból is szárnyra keltek, égre kívánkoztak a hozzájuk hasonlók. Kevés, de előkelő szórakozás: sastársakkal meghányni-vetni — keringés közben — a magasságok ügyeit...

Még a táplálék is előkerül anélkül, hogy nagyon

mélyre kellene érte leereszkedni. Van még olyan bolond állat elég, amely feljön a sziklák közé, vagy legalább az erdő határáig. Ezek aztán zsákmányul esnek, nem kell sok belőlük: kevesen vannak a sasok, s attól sem kell tartani, hogy kipusztulnak a kis pecsenyeszolgáltatók: alulról jön helyükbe háromannyi, mert sok a hivatlan feltörekvő, nem árt, ha egyrészük nyakát szegi.

Jóllakott lomhasággal bámult bele az apasas a tavaszég enyhe derűjébe. Talán először virult ki ilyen tisztakékre a mennyezet a nagy téli viharok óta. S az öreg madár merészen gyakorolta szemét: vajjon a zord idők köde nem homályosította-e még el szeme ékességét. Látja-e még a napsütötte reggeli égen a Göncöl szekerét, mit soha emberi szem ilyenkor ki nem pillanthat! Tudja-e még az a csodalátó szem érzékelni az arany naptányér feketés foltjait?

De még mielőtt ezt a próbát befejezte, egészen más tűnt a szemébe levegőbirodalma területén. Valami fekete pont úszott a magasságban és szédítő gyorsasággal közeledett feléje, ahogy sas nem repülhet. Mi lehet az? A gondolkodásban szinte megállott az esze.

Hosszú, hosszú időt élt át, ismert minden elképzelhető madarat, de ilyet még nem látott. S talán először történt életében, hogy nem hitt saját érzékeinek.

— Anyjuk — szólította elő élete párját — szörnyeteg jár országunkban. Magam nem vagyok hozzá elég: lásd és nevezd meg te, mi az a száguldó iszonyúság?

Az anyasas is kidüllesztette olajbarna szemeit. Aztán meggyőződés nélkül mondotta:

— Madár, az világos. Hát mi is lehetne más? Előfordulhat még olyan, amit nem ismerünk. Valami nagyon ritka madár!

— Madár? — kérdezte az öreg sas szinte dühhel. — Hiszen hogy repül, azt látom, de hol van olyan madár, amely ilyen iszonyatos zajjal, robajjal, berregéssel szeli a levegőt? Hiszen ha más nem, — ez a lárma is elég volna, hogy megőrjítsen. Hogy mer az ilyen jószág erre járni?

— Ugyan, ugyan, csillapulj. Tudod, hogy a galamb sem repül csendesen, pedig ugyancsak jámbor pára. Hátha az a valami sem minket akar épen boszantani? Berreg, mert nem tud másképen szállni.

— De a galamb szárnyának suhanása sima és lágy, ezé meg kihívó, egyenesen ellenséges...

Az anyasas nem felelt, az öregben pedig egyre jobban kavargott a méreg.

— Te — mondotta egy kis idő mulva — én annak a szörnyetegnek nekimegyek. Lesz, ami lesz, de leszámolok vele...

És máris rázni kezdte szárnyait, hogy a következő pillanatban felrepülve, birokra keljen az ismeretlennel.

De addigra az rég átvillant felettök és belehalványodott a fenséges kékség irdatlan távolába. A sas maga is látta, hogy most már teljesen hiú kísérlet volna utólérni akarni...

— S mit érnél vele — elmélkedett az anyasas nyu-

godtan, látva, hogy párja most már nem mehet a veszélybe. — Ha vissza nem jön: annyi, mintha nem is láttuk volna. Nem esett sérelem rajtunk. Ha visszajön s hatalmasabb nálunk, úgyis át kell adnunk a lég birodalmát.

— S te ebbe csak úgy egyszerűen belenyugodnál? — szólt a hímsas, szinte magából kikelve.

— Ha úgy sem tehetnénk ellene. Elég soká volt mienk a magasság, lehet, hogy időnk lejárt és át kell adnunk azt másnak. Ha így rendelték — hiába is berzenkednénk ellene.

Az anyasas féltő gondja mondatta ezt vele, hogy férjét elvonja a gondolattól is: nekimenni a kolosszusnak.

De a repülőgép másnap is — visszatértében — csak újra feltünt a sasok kősziklái felett. És az öreg, hajthatatlan saskirályt most már nem volt hatalom visszatartani.

Párja — meggyőződése ellenére — vele szárnyalt. Mellette kívánt maradni, hátha — utólsó pillanatban — megóvja a legrosszabbtól.

Villámgyorsan emelkedtek a szédítő magasba s kihívó keringéssel várták az ismeretlen szörnyet.

Nem kellett soká várniok: elképzelhetetlen sebességgel zakatolt az elő az ürből és arányai — közeledtében — rettenetesekké nőttek.

— Nem bírunk vele — vijjogta az anyasas párja felé. — Ne erőszakoljuk a lehetetlent. Ez most a lég ura, a mi óránk letelt, s a multat, bármily szép volt, vissza nem teremthetjük...

Ám hiába volt minden törekvés. A sas kiterjesztett szárnyakkal bátor-merészen fejjel ütődött a gép fínom szerkezetéhez. Elkábult, de visszasiklott egyensulyába s most karmával, csőrével tépte, szaggatta a gépszárnyakat. Párja veszett aggódásában a pilóták szemét kereste csapkodó tollaival. Iszonyú harc volt, de rövid. Az apasast elkapta a motor, körülforgatta és pozdorjaként csapta holtan a földhöz, a sas anya látva a küzdés teljes meddőségét, eszeveszetten menekült vissza fészkébe, kicsinyéhez.

Lassan, méltóságosan a gép is lesiklott a földre. Kitisztították a motort a tollaktól, véres húscafatoktól, kijavították a megtépázott szárnyakat, azután — ismét felszállt, mintha semmi sem történt volna, folytatva diadalmas útját a levegő meghódított óceánjain.

De a vakmerő sasmadár holtan maradva a porondon, többé már fel nem repült. Elhaladtak felette a rohanó idők, amiket megérteni nem tudott. S ha már behódolni képtelen volt azoknak, ismerjük el, hogy szépen, dicső híréhez méltóan adta át magát az elmulásnak .

A SZENT ÁLLATOK GYÜLÉSE

Régesrégen, jó ezer esztendőkkel ezelőtt történt. A Nilus-part napsütötte homokján egy datolyaliget közelében összejött egy csomó állat. Az állatvilágnak csodálatosan különböző, mondhatni ellentétes kasztjaiból valók

voltak, hirtelenében nehéz is lett volna kitalálni, mi is hozta őket így össze. Mert egyenesen kizártnak látszott, hogy a puszta véletlen játszott volna közre. Ki látta valaha, hogy a krokodil szóba áll a macskával, az ibiszmadár a bikával, vagy, hogy az ibiszmadár parolázik a szemüveges kígyóval? Hetediknek meg odalopokodott a lomha scarabeus bogár, csak alig mászva, mert a sok hulladék eltakarítása közben beszennyezett szárnyaival már nem bírta a repülést.

Valami közös baj nyugtalanította őkelméket. Akkoriban volt ez, mikor másfajta, másszínű embernemzedék jelent meg Egyptus földjén, s a jó konzervatív állatvilág is érezni kezdte, hogy másféle szellők fujdogálnak, és nem úgy van már, mint volt régen.

A krokodil érezte magát a legtekintélyesebbnek, ő hívta össze a gyűlést, ő is nyitotta meg.

— Testvérek a szentségben — közölte a jelenvalókkal — azt kezdem sejteni, hogy nekünk befellegzett... Nem tisztel már bennünket, szent állatokat, az ember, sőt maholnap a kutya sem ugat utánunk. A minap megéhezve, egy fürdőző hyksos lába után kaptam. Azt hiszitek, hogy mint évszázadok óta szokásban volt, megtisztelve érezte magát, hogy egy szent állat kívánja őt táplálékul? Hogy örömmel nyujtotta oda a másik lábát? Ördögöt! Védekezni merészelt a nyomorult! Bambuszával olyat csapott a szemem közé, hogy a fiastyuk csillagzatot láttam. Meg is menekült. Hova jutunk, hova jutunk!

Az idők szomorú fordulása annyira meghatotta a ne-

mes öreg állatot, hogy további szavai könnyekbe fultak...

— Hm — mondotta az ibisz — mintha magam is észrevennék hasonlót. Én ugyan sohasem bántom az embert, akár tisztel, akár nem, fütyülök rá, — de az már mégsem járja, hogy köveket hajigáljon utánam, szent állat után, mint a minap tette egy gyerek.

A macska azt panaszolta, hogy — ami eddig hallatlan volt — elseprűzték a tejesköcsög mellől, sőt egy éretlen kölyök a farkát is megráncigálta. Az apisbika azon méltatlankodott, hogy valami suhanc egy husánggal alaposan oldalba bökte, amint kissé a szarvával akart argumentálni. A sakált az keserítette, hogy egy kimult társának hullája napokig feküdt a pusztában anélkül, hogy felszedték és múmiává avatták volna. A kígyó pedig még szemüvegével sem tudta többé felfedezni azt a tiszteletet, amely eddig osztályrészéül jutott.

Csupa panasz és elkeseredés töltötte be a forró egyptomi levegőt. Hangosak voltak valamennyien és ki nem fogytak a jelenségek felsorolásából, amelyekből megállapították, hogy vége rájok nézve a szentség nimbuszának.

— Nekem nem kellett volna annyira hozzászelídülnöm az emberhez — vonta le a következtetést a macska — akkor nagyobb maradt volna a tekintélyem.

— Nekem többet kellett volna törődnöm az emberrel — úgy az ibisz — akkor ő is jobban megszeretett volna.

— Én egyenesen hálátlan voltam iránta — licitált rá a kígyó — ott martam meg, ahol tudtam. Talán nem kellett volna.

— Jó, jó barátaim — sokallta meg a krokodil — de ne azt állapítsuk meg, mit kellett volna tenni, mert ezzel egy lépéssel sem jutunk tovább. Azt mondjátok hát meg, mit kell most tennünk?

Lett erre nagy gondolkodás. Még a scarabeus bogár is azon törte kicsiny fejét, mi módon szerezze vissza a nagysokáig élvezett tisztességet. De valami okosat, életrevalót sehogyan sem tudtak kisütni.

Hanem az öreg krokodil képe egyszerre felderült. Már nem is könnyezett többé, sőt inkább vigyorogva csillogtatta nagy sárga fogait...

— Abból a sok badarságból, amit összebeszéltetek, barátaim, én valami egészen különöset látok... Hiszen egyitek azt hozza fel okul, hogy tulságosan magára kapatta az embert, a másik azt, hogy nagyon is elidegenedett tőle, vagyis teljesen ellentétes két okot... Arra nem gondol senki közületek, hogy hátha nem is mibennünk van a sorsunk szomorú változásának oka, hanem inkább az emberben.

Általános meghökkenés mutatkozott. Látszott, hogy az öreg valami egészen újat mondott.

— Fején találtad a szöget, — konstatálta a macska.

— Csakugyan úgy lehet, az ember sokkalta butább lett.

— Vagy okosabb — toldotta meg a sakál.

— No, no, csak lassan — intette le őket a krokodil. — Valami nagy okosság ugyan eddig sem nyilvánult abban — valljuk meg magunk közt, — hogy minket, közönséges istenteremtéseket szent állatoknak tartott és hogy

egyformán tisztelte a macskát, mely szolgált neki, az ibiszt, amely közönyös volt iránta és a kigyót meg engem, akik életére is törtünk. De hogy most butább lett-e, vagy okosabb, az csak ezután fog elválni. Ha rólunk, tehetetlen teremtményekről felfelé irányítja szemét és a mindnyájunkra áldólag sütő napot fogja tisztelni és azt imádni, aki a nappal együtt mindeneket alkotott: elismerem, hogy okosabb lett, de ha a mi helyünkbe ő maga alkot magának bálványokat, holmi hitvány aranyborjút vagy szerencsemalacot és annak rabjává lesz, akkor bizony, bizony, alighanem macska kománknak van igaza...

A PACSIRTA ÉS A FÜLEMÜLE

A pacsírta, hogy egész nap fennlebegett az ég derüjében, ugyancsak elfáradva szállt le alkonyatkor tavaszharmattól átitatott barna rögei közé, ahol a sarjadó búzavetés rengő zöldje rejtegette boldog kis fészekotthonát.

Remélte, hogy a mámorító kikeleti éj nyugodt pihenésbe ringatja, hiszen — megérdemelte.

A közelben folydogáló patak csobogása nem is zavarta volna, annál inkább azonban a parti bokrok virágbaborult ágai közül ma különös hévvel kicsattogó fülemileének.

A pacsírta nyugtalanul vergődött párja mellett, míg

az is felébredt és megkérdezte, mi bántja ezen a meleg Szent György éjszakáján?

— Az, ami még sohasem bántott: egy más madár éneke. Valahogy nem találom időszerűnek mostan, a nagy, bús éjszakában.

— Csakugyan tulerős a csattogása ilyenkorra. De mit lehetne tenni?

— Várj, talán felkeresem. Drága, jólelkű madár az, amelyiknek ilyen a hangja. Megértő lesz majd és elhallgat.

És a szokatlan óra dacára felröppent rögei közül a kökénybokor ágára, amelynek a szívében sejtette az aranyszavú dalnokot.

— Barátom — szólt a fülemülléhez — gyönyörű dallal dícséred a Teremtőt. Ha valaki, úgy én tudom azt méltányolni, aki értek is hozzá valamelyest. De nem gondolnád, hogy még szebb volna, ha bevárnád legszebb énekeddel — a hajnalt?

— Pajtás — dalolok, mert a szívem csordultig van boldog szerelemmel. Dalolok dícséretére alkotónknak, örömére páromnak, gyönyörűségére az egész világnak. És dalolok a mi védőinknek, az embereknek is, akikről tudom, hogy szeretik énekemet és arra buzdítanak bennünket: „fiaim, csak énekeljetek!"

— Jó, jó, hisz én is énekelek és az én énekemet se tartják utólsónak. De nem épen most, a bús, vak éjszakában...

— Neked is igazad lehet, — más az ízlésed. De én

nem tudok hajnalig várni, túláradó érzésemet ki kell robbantanom. Csodálom, hogy épen te veszed ezt rossz néven tőlem...

— Máskor is hallottalak éjszaka dalolni, szót sem szóltam érte, helyénvalónak találtam. De most jégverés után vagyunk, ez az éjszaka valahogy mélyebb, búsabb, setétebb a régieknél. És azt súgja az érzésem, nem vígasságra való.

— Hogy jégverés volt? Hát azt honnan veszed? Ilyen kora tavasszal a nagyapám sem hallott róla... Zöld a vetés, virágos a csalit, hogy lehetett volna hát veszedelem?

— Pedig az volt, szörnyű és rettenetes. Ha itt nem is látjuk a pusztítást: elverte az egész környéket, s elvitte ezeknek az embereknek minden javukat. Alighanem még akkor, amikor mi a Dél napsugarában fürödtünk. Elmondom neked, honnan tudom. Az emberektől, akiknek te is, magam is kedvelt madarai vagyunk. Tudod, hogy milyen magaságokba szoktam én emelkedni, ahonnan belátom a messze vidéket, mezőket, falvakat, városokat... És amióta megjöttem ezen a tavaszon, nem láttam mást odalenn, csak szomorúságot.

A fülemüle, amilyen jó szíve volt, máris meghatottan hallgatta a napfény dalnokát.

— Itt szántott alattam ma is az a gazda, aki tavaly. De akkor még büszkén feltartotta a fejét és belefütyörészett énekembe, ma búsan hajtotta föld felé és a szeméből könny pergett a barázdákba, felülről is láttam a csillogá-

sát. Kis fia körülötte szorgoskodott, de az sem kergette a lepkét, mint tavaly, csak szomorúan kérdezte az öregtől: — Apám, mikor járhatok megint magyar iskolába? — Majd, fiam, — csak elmulik ez az istenverése és megvirrad még valaha a magyarnak. Olyan szomorú volt ez, hidd el, pajtás, torkomon akadt az ének...

— Aztán — hogy ne is lássam ezt a nagy bánatot — felrepültem a város felé... Csupa idegen hang ütötte meg a fülemet, valami zagyva embernyelv, amilyet sohasem hallottam itt a magyar rögök között. És idegen maskarák, idegen nóták... Azokból a jól ismert magyar áriákból bizony nem hallottam csak egyet is. Visszatértem a fészkemre és elsírtam bánatomat a páromnak...

— És te azóta nem énekelsz? — kérdezte a fülemile félénken és csodálkozva.

— Énekelni énekelek, hogy valahogy tartsam a lelket ezekben a régi jó emberekben, — de nem úgy, mint valaha. Csak hangfogóval, fájdalommal. Mert ha ragyogónak is látom a reggeli napsugarat, én tudom, hogy azoknak az embereknek ott lenn most éjszaka van, a bús magyar éjszaka. És nem hiába vagyok népszerű madarok, velük érzek, és nem tudok vigadni, amíg ők gyászolnak.

— Hát ezért akarod, hogy én is elhallgassak? — kérdezte a fülemüle elgondolkozva. — Hiszen igazad van, engem is szívökbe fogadtak, én sem gúnyolhatom ki vígasságommal az érzésöket. Hanem azért hadd csattogjak néha egyet-egyet, hogy fellüktessen szívökben olykor a remény, a hajnal reménye. De vajjon eljön-e számukra mégegyszer az a hajnal?

— Hogy eljön-e? Hát lehet-e ilyen népre örök éjszaka? Én már tartogatom is a legszebb énekemet arra a hajnalra. Amikor majd megszólal a húsvéti magyar harangszó és kiárad a hangja a felhőtlen egekbe, a barna rögökre, a sírok mélyére. És az én kicsi madárajkam is hirdesse nekik akkor a feltámadás pacsírtadalát.

— Magam is úgy teszek, — mondotta a fülemile és elköszönt.

KUTYO-MACSKIA

Akkor történt, mikor a vízözön elmultával az állatok kiszállottak Noe apánk rozzant bárkájából. A nagy veszedelem után egyelőre földönfutó volt valamennyi s ebben a kaoszban nem csoda, ha a két legintelligensebb állatfaj, a kutyák és a macskák arra a bizar gondolatra jöttek, hogy az elpusztult paradicsomi közös nagy állatállam helyébe ők szervezzenek együttesen valami mintaállamot, amely vezérszerepet fog vinni a majdan megalkotandó többi kis állatállam antantjában.

Előre el is nevezték ezt a szörnyszülöttet szépen, paritásosan Kutyo-macskiának. De már a leendő főváros kérdésében felmerült az első nézeteltérés: a kutya morgással adott nyomatékot szándékának, hogy Kuvasz-Ujváros legyen a neve, a macska köpködéssel erőszakolta, hogy

Macskavásárhely nyerjen elsőbbséget. Elmentek az állatok tanácsához döntés végett, amely — mint erősebb félnek — igen igazságosan a kutyáknak adott igazat.

Eliminálva lévén az első nehézség, megválasztottak elnökké egy izgága, fogatlan vén kuvaszt. Ennek áldásos irányítása mellett döcögve megindult az államgépezet működése. A kutyák elsőrendű, a macskák másodrendű állampolgárok lettek, de hivatalos nyelv az ugatás maradt, a nyávogás csak kisegítésképen volt megtűrhető. A többi állatfaj, amely elég botor és szerencsétlen volt az új államban megtelepedni, teljesen szabad akaratából gyakorolhatott öngyilkosságot. Ezeket annak idején, amikor a kutyák a macskákkal megkötötték a kutya-vörösvári egyezményt, mely az új államszörnyeteget a világra vetélte, meg sem kérdezték akaratuk felől. Teljesen páriasorban maradtak, egy vakkantás sem esett róluk.

Ám ezek a kisebbségi állatfajok sehogyan sem méltányolták a nagy szabadságot, mely részükre az öngyilkosság bármely német megengedte, hanem hitvány hazaárulással határos mentalitással — horrendum dictu — élni akartak. Hiába nyugtatta őket az érdemes elnök, aki azonfelül kiváló hipokrita és elsőrangú farizeus is volt, a legkenetteljesebb szavakkal, csak nem voltak hajlandók lemondani káros rögeszméjükről, az élniakarásról.

Panaszaikkal nem átallottak még az állatok újonnan felállított sóhivatala előtt is alkalmatlankodni. Ez — bár hiteles helyről — a kutyák főcsahosától — kellően informálva volt, s tudta, hogy az okvetetlenkedő kisebbsé-

gek valósággal paradicsomi szabadságot élveznek, mégis jóakarattal kezelte ügyüket és őszinte szívvel azt a kívánságot fejezte ki nekik, hogy: „Nyugodjatok békében. Amen!"

De azok csak nem akartak nyugodni, bár a vén kuvasz az örök világosság fényeskedését is megígérte nekik. Még az sem volt elég arra, hogy leszerelje őket. Mivel a macskákat némileg magukhoz közelebb valóknak érezték, ezekkel iparkodtak magukat megérttetni. Hiábavaló volt ez is, a macskák gőgösen ragaszkodva a kutyavörösvári egyezményhez, olykor még a kutyákénál is erősebb eszközökkel utasították rendre a renitenseket.

Történt azonban, hogy a kutyák hatalmi tébolyba kezdtek esni, és a macskákkal szemben is sértéseket követtek el. Macskia régi, nyávogványokra való beosztását megváltoztatták és ehelyett ugatárságokat állítottak fel, önálló macskaparlamenteket, ahol azok a háztetőn eldorombolhatták volna panaszaikat, nem engedélyeztek, a hivatalokból egymásután dobálták ki a cirmosokat, végül még olyan ősi feladatokra is, mint az egérfogás, foxikutyákat alkalmaztak.

Még a legmérsékeltebb kandúrok is megsokalták e sértéseket és hivatkozva arra, hogy nem így egyeztek meg Kutyavörösvárott, követelték a reparációt. Ám igyekezetük hiábavaló kutyafésülés volt s rájöttek végre, hogy kutyából nem lesz szalonna.

Most már szívesen kezet fogtak volna a kisebbségi páriákkal, és kapartatták volna ezekkel ki a gesztenyét,

de ezek nem álltak többé kötélnek. Mert hiba volt a kréta körül s érezték, hogy „valami bűzlik Kutyomacskiában!''.

A kardinális születési hibája az új államnak ugyanis az volt, hogy voltaképen az oroszlán törvényes birodalmából volt kihasítva, azokban az időkben, amikor minden addigi rend felbomlott, és az oroszlán, a vízözöntől elbódítva, betegen és eszméletlenül hevert. Most azonban híre jött, hogy az állatok törvényes királya megerősödött és régi kollegájával, a sassal szövetkezve, vissza akarja foglalni ősi birodalmát.

Nosza, lett erre nagy riadalom Kutyomacskiában! Most már kis kutya, nagy kutya nem ugatott hiába, volt okuk a félelemre! És mint ilyenkor szokásos, egyik a másikára tolta a felelősséget. Bűnbakot kerestek mindenáron, de ezek közül is egyik eb volt, másik kutya. Az utóbbit kivégezték és bekaparták, megjelölvén a helyet, hogy „itt van a kutya eltemetve''.

Az oroszlán pedig igazsága tudatában nyugodt fenséggel vonult be a végleg szétzüllött Kutyomacskiába. Nem volt állat, amely bántani merte volna, a kutyák két első lábukat felemelve „szolgálj!'' állásban fogadták, míg a rossz lelkiismeretű macskák — sejtve a zivatart — a pincelyukakba bújtak.

A sas pedig a magasságokban keringve méltóságteljes elégedettséggel nézte az isteni színjátékot, készenlétben bármikor lecsapni, ha királyi kollégájának szüksége volna az ő segítségére.

De erre nem került a sor, elvégezte az oroszlán maga is.

Két szó őrzi a nagy esemény emlékét: a „kutyaszorító" és a „macskajaj".

A KUVASZ A MÁSVILÁGON

Lomposszőrű kuvasz volt Portás, de csak a külseje volt bozontos és visszataszító. A megszokott kuvaszbundán belül azonban nem közönséges hűség dobogtatta szívét.

Ha sorsa jóvoltából fajkutyának születik, lehet, hogy afféle Rin-Tin-Tin lesz belőle és elnevezik „emberlelkű kutyának". Igy azonban, a kuvaszok mindennapi habitusában senki sem kereste benne a belső kiválóságot. Pedig bizony mondom, van ezek között is nagyon sok olyan, amelyiknek nem is emberlelke van, de annál sokkal jobb, — „emberebb."

Gazdája — egyszerű földmíves — szerette is, nem is. Megbecsülte a maga módja szerint, de csak ahogy állatot szokás — bottal a kezében. Ok nélkül azonban nem bántotta és nem is nagyon koplaltatta.

Ez elég is volt, hogy a kutya szívében az elképzelhetetlen hála és ragaszkodás érzetét kifejlessze. Követte is gazdáját tüskön-bokron át, mindenüvé, ahova csak sza-

bad volt, az ember pedig megtűrte és hozzászokott, hogy a hű állat kísérgesse.

Egyetlenegy hely volt csak, ahová Portásnak nem volt bejárata, ahonnan keményen ki volt tiltva: a templom. Miért? az ő kutyaeszével meg nem értette. Hiszen — úgy okoskodott — őt is csak teremtette Valaki, ő is — a maga módján köszönetet érez ama Valaki iránt, — meg aztán illedelmesen is tudna viselkedni, miért van hát, hogy az emberek olyan nagy szépséghibának vennék, ha ő ott — gazdája lábai előtt — hűségesen meghúzódna?

Eleinte tett is kísérletet, hogy vasárnap délelőtt, amikor gazdája meg a többi falusiak nagy peckesen ünneplőben felvonultak, ő is beosonjon velük, de akkor gazdája — a fényesre kikent csizmájával tisztelte oldalba, amiből megértette, hogy odaki tágasabb. Meg is telepedett kinn a bejárat előtt szerényen, de nagyon fúrta az oldalát, mivel is szentségtelenítené ő meg ezt a hajlékot? Vajjon azok az emberek, akik oda olyan emelt homlokkal bementek, — mind olyan sokkal hűségesebbek-e — teszem — az életük párjához, mint ő a gazdájához és szívükben olyan sokkal több-e a jóság, becsület, mint az övében. No, úgy kell lennie — gondolta. És bár orrát nagyon csiklandozta az ellenszenves csizmaszag, tisztességgel megvárta ottkinn a gazdáját.

Kiléptekor vídám csaholással üdvözölte. Az ember jóakaratúan nézett rá, de egyszeribe meg is adta Portás előbbeni töprengéseire a feleletet. — Hallgass már, hisz kutyaugatás nem hallatszik a mennyországba!

Véges az emberi élet is s a kutya egy bús napon gazdátlanul maradt. S mint ahogy azt előtte sok más eb is megtette: lehajtott fejjel kikísérte a temetési menetet, aztán odatelepedett a frissen hantolt sírra és el nem mozdult többé onnan, amíg csak az éhhalál ott nem érte őt is. A kutya gyásza mélyebb volt az emberénél, hiszen odabenn — ha sajnálták is az elköltözöttet, de senki sem gondolt rá, hogy utána haljon, inkább tort ültek s azon jól beboroztak.

Szóval Portás is kiszabadult földi porhüvelyéből s hűséges párája sietett gazdája után, hogy annak kóválygó lelkétől valahol az ürben végleg elbúcsúzzék.

Életében is jó szimatja volt, most is meg tudta találni, akit keresett. Épen Szent Péter faggatta, mi jót tett a földreteremtett élőkkel?

Ötölt-hatolt a gazda a szigorú szent előtt, egyszer csak valami meleget érzett lelógó asztrálkezén: kutyája búcsúcsókját. Hirtelen odanézett, de ezt a mozdulatát a szent is észrevette.

— No, akit életében úgy szeretett a kutyája, hogy utána pusztult és ide is elkísérte, az csakugyan jó ember lehetett — szólt és ki is tárta a gazda előtt a mennyország kapuját.

Portás — dehogy is gondolt arra a tisztességre, hogy oda is utána menjen. Ő boldog volt, hogy még egyszer hálálkodhatott gazdájának.

Hanem a szent, ahogy bezárta a nehéz kaput, meglátta a még mindig ott lábatlankodó kutyát. Visszaemlé-

kezett földi életére, amikor mint Simon halásznak, neki is volt efféle hűséges jószága, — és nem tartotta méltóságán alulinak megszólítani az állatot.

— Hát veled most már mi lesz?

— Elpárolgok, uram, ahogy a sorsom rendeli — szólt nagy szerény alázatossággal a kutya.

— De hova? Nem olyan egyszerű berendezés a túlvilág!

— A semmiségbe, uram. Eloszlom, mint a buborék. Voltam, betöltöttem hivatásomat és többé nem leszek.

— Csakhogy nem addig van ám. Ki mondta ezt neked?

— Az ember, uram. Hiszen csak az tudhat minden okosságot. Jól tudom, itt nincs helyem, hisz kutyaugatás nem hallatszik a mennyországba. S az ember képzelete nem alkotott nekem való helyet.

Szent Péter összeráncolta glóriaövezte homlokát.

— Azért, hogy az ember nem gondolt erre, még nem következik, hogy ilyen hely nincsen. Oda fogsz menni, abba a szférába, ahol a feltétlen jóság, utógondolat nélküli hűség ragyog... Ott várod be további sorsodat.

— A továbbit, uram? Hát van számomra tovább is? Hát a nagy alkotó tudni akar mirólunk is? Úgy hittem eddig, kutyába sem vesz minket, állatokat.

— Vajjon nem ő alkotott-e titeket is, s megfeledkezhetik-e azokról, amiket létrehozott? Az Úr szereti a nagy szenvedőket, s melyik teremtmény szenved többet és nagyobb megadással, mint épen ti?

A kutya párája hallgatott. De a szent éles szeme észrevette, hogy igen nagy keserűséget fojtott most magába...

— No, csak mondd ki — biztatta. — Tudom, hogy az ember épen veletek a legkegyetlenebb, mert ti legjobban adtátok magatokat oda neki. Nem lépsz fel hát mint vádló?

Az állati pára most is hallgatott. Áttetsző lényében gondolatok vibráltak, amiknek nem kívánt kifejezést adni.

A másvilági értelem előtt ám nincs titok. Belelátott a szent, a gomolygó érzésfoszlányokba és ehhez képest folytatta.

— Mert ne hidd, hogy büntetlen marad, ha ott lenn ok nélkül akár egy szőrszálatok is meggörbül...

— Mi törvényen kívül állunk ott, uram. Kény és kedv szerint szabad minket lebunkózni, agyonlőni, kiirtani, akasztani, rugdosni. Akad ember, aki szinte örömét leli ezekben...

Haragra lobbant Szent Péter és odamennydörögte:

— Hát nem tudod, hogy kiadatott a parancs, „ne ölj!" És nem tétetett hozzá, hogy embert ne ölj. Ok és cél nélkül a ti élteteket se oltsa ki az ember. De persze, messze van, amíg erre a magaslatra felemelkednek abban a tökéletlen világban, amelynél hitványabbat bizony keveset teremtett az én uram.

Nagyon megijedt a szegény eb a szent ekkora felhábo-

rodásán. Alázatosan vinnyogva próbálta engesztelni az emberek iránt.

— Mégis — ne bántsd őket érte, uram. Hisz ha mi kutyák lépnénk fel vádlókul, nem maradna ember, amelyik átlépné e szentelt kapukat. Ám egy-egy még is jót tesz velünk, ennek a kevésnek a kedvéért muljék le a felelősség mindnyájukról...

— No, látszik, nem voltál ember, hogy így gondolkodol. Mert ennyi jóság, megbocsátás csak bennetek teremhet azon a világon!

Szólt és bezárta a mennyország fényes kapuját, kinnhagyva a reszkető állatpárát, amelyen az ür setétjében is átvilágított a benne lakozó hűség, jóság és megbocsátás.

És már meg is ragadták láthatatlan szellemerők, hogy átszállítsák egy jobb, tökéletesebb világba, ahol ezeknek az erénygyöngyöknek értékük van önmagukban és önmagukért, nem attól függően, emberben találhatók-e, vagy állatban. Hiszen a myriád világ között akadhat olyan is, ahol ez a különbség elenyészik és csak lény van, meg fogalom és csak az elvont nemes fogalmak testesülnek meg... Ha a világcél egyik alkotóeleme a tökéletesedés, úgy lehet, hogy ama néma szenvedők hamarabb elérik ezt a csillagot, mint a tökéletlen, türelmetlen, szeretni és megbocsátani nem tudó, gyarlónál gyatrább emberi lélek.

A LEPKE ÉS A SZARVASBOGÁR

Jól megtermett szarvasbogár mászkált egy kivágott tölgyfa csonkján, az abból sarjadó fiatal hajtás egyik levelén pedig tölgyfalepke rezegtette rozsdabarna szárnyait. Alkonyat volt, s elérkezett a pillangó órája, amely a szürkületben szeret szálldosni a közeli fürdőpark virágzó petuniáira, miknek illatát szinte idáig hozta feléje az augusztusi szellő.

A bogár látta a lepke készülődését, feléje tartott és vele született közvetlenségével megszólította. — Egy kis jóakaratú leereszkedés sohasem árt — gondolta.

— Felébredtél, lepke pajtás, nappali álmodból? Siess, mert elszedik előled a virágok mézét az esteli pávaszemek.

— Hát aztán? Jut is, marad is. Különben is, mit érdekel az téged?

— A szarvasbogarat megdöbbentette ez a hetyke válasz. Ő, mint a bogarak legnagyobbja, megszokta, hogy bizonyos tisztelettel zümmögjenek feléje. Teljesen váratlan volt hát neki ez a felelet.

— Ejnye, de magasan hordod a csápodat! Talán balszárnyaddal keltél ma fel, azért vagy olyan mogorva?

— Nem biz én, csak nem szeretem, ha hiábavalóságokkal zavarnak. Te menj utadra, én pedig megyek a magaméra.

— No, nézd a hencegőt! Hiszen kitüntetésnek veheted, hogy megszólítottalak. Nem is mindenkit részesítek

ebben. Talán tudod, hogy én vagyok a bogarak királya, a szarvasbogár!

— Bánom is én! azaz zümmögök rád is, meg hadsegédeidre: az orrszarvúbogárra és hőscincérre is. Semmi közöm hozzátok!

— Ejnye, millió futrinka és nünüke! Hát te talán különb állat vagy nálunk? Nem úgyanúgy hasítjuk-e a levegőt szárnyainkkal? Talán az tesz kevéllyé, hogy valamivel gyorsabban repülsz?

— Eszemben sincs. Az igazán nem számít. Te különben is tévedésben vagy. Én nem nézlek le téged, sőt szeretlek, mint rovartársamat, de visszatetszett nekem, hogy olyan leereszkedésfélével szólítottál meg.

— Hát hiszen különb legény is vagyok, mint te! A szárnyaim keményebbek, rágóim acélosabbak. Az volna csak a nevetséges, ha te akarnál lenézni engem, a bogarak elsejét.

— Mondtam, hogy nem nézlek le. De viszont különbnek sem ismerlek el. Ezért jobb, ha kitérünk egymásnak, mint akik nem értjük meg egymást.

— De hát mi ütött hozzád? Tán ettől a sok virágillattól kótyagosodtál meg? Azért kicsinyelsz engem, mert én csak a tölgyesek világát bújom?

— Ez sem volna ok. Hiszen magam is tölgyfalevéllel táplálkoztam hernyó koromban. És mégis úgy érzem, teljesen más a mi világunk.

— Vagy a csillogó pikkelyeid tesznek oly kiállhatatlanul büszkévé? Hisz azokat lekoptatja szárnyaidról az

élet, még mielőtt jól kigyönyörködhetted volna magadat bennök.

— Ilyen hiúság sem férkőzik hozzám. Különben is az én szárnyaim más lepkékéhez képest elég fakók és színtelenek. Ennek tudatában vagyok, s távol áll tőlem, hogy színem pompájával kérkedjem.

— Akkor mi oka lehet hát rideg tartózkodásodnak? Miért gondolod, hogy épenséggel nem érthetnők meg egymást?

— Azért, mert más, sőt teljesen ellentétes az eredetünk, a multunk, a hagyományaink. Mindketten álcaélet után alakultunk ugyan át a mai mivoltunkba, de míg az én hernyóim egész életüket fenn a föld felett, a szellős, napos tölgyfalombok közt töltötték el, örvendve a világosságnak, mely őket éltette és felnevelte, addig a te pajorjaid mélyen a föld alatt, örök setétben rágódtak a sovány gyökereken, irtózva a fénynek, a szabad levegőnek még a gondolatától is. Te a setétségből bujtál elő, én a világosság szülöttje vagyok, ne csodáld tehát, ha bizalmatlanul nézek rád ma is, amikor mindketten a szabadban röpködünk. Mert a multját senki sem tagadhatja meg, és eszméit, vágyait, egész világnézetét abból meríti.

A FÉNYBOGÁR

A pozsonyi hegyiligetben s a feléje vivő árnyas utakon Szent Iván-nap táján, mikor legrövidebbek az éjszakák, apró, zöldes fénypontok sokasága villan az andalogva sétáló elé, talán sehol a világon oly nagy számmal, mint ezen, a nagy multak visszaszálló páráitól átitatott, de a történelem szeszélyétől most annyira megcsúfolt vidéken.

A legfásultabb szemet is felüdíti, a legzordabb kedélyt is gyönyörködteti e meglepő természeti színjáték.

Régóta ferde szemmel nézte az éjszaka röpködő rovarvilág a kicsi fénybogarat. Hogy miért — ha jól meggondolták volna — nem is igen lehetett rá elfogadható okuk. Hiszen a kis, igénytelen jószág se nem tudott, se nem akart ártani közülök senkinek.

Mindössze az lehetett a bűne, hogy feltűnő jelenség volt, hogy fényével kivált közülök s amerre szállt, bevilágította az éjszakát. A szürke középszerűség pedig világ kezdete óta — nem tűri, sőt üldözi azt, aki bármi tekintetben kiválik közüle. Akárhogy is elemezzük ezt az ősi ösztönt, nem egyéb az, mint alávaló, tehetetlen irígység.

Egy pohos kis éjjeli lepke bolond szálldosása közben beleütődött a szentjánosbogárkába. Szárnyaival természetesen úgy elsodorta, hogy ez kénytelen volt leszállani. És mégis a lepkének állt felebb, mérgesen förmedt a villódzó kis féregre.

— Nem elég, hogy pislogásoddal zavarod az éjszaka békéjét, még nekem is utamba mersz állni?

A bogárka nyugodtan válaszolt.

— Bocsáss meg. Én nem láttalak, de te láthattál volna engem, épen a fényem miatt.

— Hogyne láttalak volna. Nem vagyok vak. De a te kötelességed kitérni, a kisebbnek, haszontalanabbnak.

— Hiszen megadtam az árát, hogy nem tettem. Én ütöttem meg magam, nem te, úgy, hogy le is kellett szállnom. De mennyivel volnék én haszontalanabb nálad?

— No, hallod? Csak nem fogod hinni, hogy azzal a nyomorúságos mécseddel hasznára vagy valamelyikünknek? Mi éljük a magunk rendes, nyugodt életét, te meg a feltűnést keresed! És amellett nem is kellesz senkinek, se a denevérnek, se a bagolynak, mert hisz ha azok meg tudnának téged emészteni, már régen irmagod sem maradt volna!

— Te ok nélkül gondolsz rosszat felőlem. Világítok, mert a Teremtő ezzel a képességgel áldott meg. És ha ti ezért haragusztok is rám, talán akad, akit biztatok, gyönyörködtetek fényemmel. Van, akinek eszébe hozom — a setét éjszakában — a virradatot!

— Bolond bogár vagy, annyi bizonyos. Hát azt hiszed: mindenki, aki bolyong az éjszakában, epedve várja a reggelt? Sokan vagyunk már, akiknek elemünkké vált a setétség.

— Az lehet. De époly bizonyos, hogy vannak virrasztók, akik szomjazva sejtik a hajnalt.

— És te elég botor vagy azt képzelni, hogy az a bizonyos virradat hamarább beáll, ha lidércfényeddel előcsalogatod?

— Nem, olyan bolond nem vagyok. Tudom, hogy eljön az úgyis a maga idejében, mert az éjszaka nem tarthat örökké! Hanem akkor már nem lesz érdem a világosságot hirdetni, amikor az mindeneket betölt. Most ellenben a bús, setét éjszakában — tudom, hogy jól esik egy kis biztatás a csüggedőknek a reménység zölden pislákoló fényével. Hogy tartsam azokban — a jobbakban — a lelket. Ha virradni fog: az én szerepem végetér.

— De ha úgy szereted és várod a hajnalt, hogy lehetsz mégis az éjszaka szárnyasa?

— Nem tőlünk függ, hová és mely időbe helyez minket a sors. Ha eljön a hajnal, lehet, hogy én addigra meghalok, és mégis várom, hiszem, hirdetem, mert ez az én hivatásom.

A lepke megértés nélkül, de bizonyos sajnálkozással vetette még oda a rovarnak:

— Látom, hogy esztelen rajongó vagy, de hiszel abban, amit hirdetsz. Mi azonban már megszoktuk az éjszaka setétségét, kényelmét s nem szeretjük, ha zavarnak benne. Ezért nem értjük meg egymást.

*

Két csüggedt ifjú bandukolt a nyáréji párával telített úton. Alig-alig beszéltek, csak halkan, szomorúan.

A bogárka, kiheverve az esést, felröppent előttük.

— Fény az éjszakában — jegyezte meg egyik.

— Zöld, mint a reménység.

— Biztat a virradattal. — Oh, vajjon eljön-e még valaha?

— Én hiszek benne. Úgy gyúl ki majd — váratlanul, mint ez a kis fénypont a nagy magyar éjszakában...

— Amelyről oly szépen zengte el egy — majdnem ilyen bús — idő nagy dalnoka:

„Te élő smaragd
Te nyáréj szeme
Fénylő rövid élted
Könnycseppből leve."

És egy-egy keserű könny gördült le a hajnaltvárók szomorú ábrázatán... Könnye a fájdalomnak, de a magasztos reménynek is...

A BÁNKÓDÓ MAJOM

Felső Guinea ősrengetegeiben pitymallattól napestig lármáztak, játszadoztak, ágról-ágra szökdécseltek az óvilág legkülönbözőbb majmai. Itt egy aranyszőrű oroszlánmajmocska tépte le irgalmatlanul a kis keze ügyébe esett banánt és hátbapuffantotta vele a szemközti baobab fán fontoskodó páviánt, amott egy mangofáról a farkán függve himbálódzott a makákó, gunyolva és utánozva a pöffesz-

kedő kapucinusmajmot, arrább egy maki fésült és símogatott valami fekete ördögmajmot. A majom arisztokrácia, az emberszabásúak, bellebb laktak az erdőben, de most ezek is előkerültek; a lelógó karú gibbon, meg az őszszakállú, csimpánz, amely utóbbiról azt tartotta a majom közhiedelem, hogy kanállal ette a bölcsességet, mert még azt is ki tudja számítani, hogy egy tücsök, meg egy tücsök összevissza két tücsök.

Rettenetes rikácsolást vittek végbe, s ha ehhez hozzászámítjuk a töredező gallyak recsegéseit, egy-egy nagy ragadozó közbebődülését, elhihetjük, hogy ez a lárma a legedzettebb cerkófmajomnak is az idegeire mehetett. Csak akkor állt be pillanatnyi tiszteletteljes csend, ha egy-egy óriási gorilla lépdelt végig közöttük; ilyenkor csak ennek a léptei alatt döngött hatalmasan a föld.

Vajjon miért jött össze ez a nagy majomsokadalom? Valakit nagyon vártak. Egy régen elveszettnek hitt társukat, a legdélcegebb, legpajzánabb, legcsintalanabb csimpánzt, aki már jó régecskén, szinte majomemlékezet előtt, egyszer a kámforfák közt úgy eltünt, hogy talán maga is kámforrá vált. Ma pedig a bőgőmajmok a szomszéd erdőből átbőgték, hogy látták őt a borsparton feltünni és hogy lehorgasztott fővel, de láthatólag fennálló egészségben bandukol az otthonos erdő felé.

A jövevény nem soká váratott magára, egykettőre ott volt a majomkonvent közepén. A máskor fürgén ugrándozó állat azonban csak totyakosan tipegett és a képe

is olyan búval borítottnak látszott, hogy a korelnök gorilla azonnal meginterjuvolta:

— Hát hozzád mi ütött, hékás?

— Hadd abba, gori bátyám! Csakhogy itt vagyok! Ha ti keresztülmentetek volna azon, amin én: a könyökötökön jönne ki a bú.

Csupa kérdőjel lett minden majompofa.

— Hát bizony elfogtak egy kámforfán az emberek. El is cipeltek, vasketrecbe zártak, valami vízen himbáló füstölgő tákolmányra raktak. Úgy volt, hogy messze, hideg földre visznek, sok-sok tengeren keresztül, valami Hagenbeck bácsihoz. Mi lett volna ott belőlem, ki tudná. Szerencsém, hogy tengeri vihar lett, s a nagy kaloda, amin voltunk, sok napig vesztegelt a parton. Azalatt egy óvatlan pillanatban, mikor enni adtak, kirontva ketrecemből, felpofoztam az őrömet s egy-két ugrással a borsparton termettem. Most meg — mint talán látjátok — itt vagyok köztetek.

— Hisz nem vagyunk vakok — gorombáskodott egy pávián.

— No, no. Csak azért mondom, mert igen ostobák vagytok.

Bosszus makogás mindenfelől. Az öreg gorilla csendet intett.

— Hisz ha itt vagy, akkor már sebaj. Akkor szüret! Miért nézel hát úgy a világba, mint a fancsali franciskánus?

— Nagy oka van annak. Soká voltam az emberek

közt. Okos voltam ezelőtt is, mindig, de most még olyanabb lettem. Azt tanultam meg, hogy nem érdemes az emberektől tanulni. Hiszen ők tanulnak tőlünk.

— Ők tőlünk? De még ilyet nem pipáltam! — szólt közbe fej- és farkcsóválva egy selyemmajom.

— És ami egészen levert, amiért oly nagyon bús, bánatos vagyok, az, hogy a mi legkedvesebb szokásunkat, az utánzást is eltanulták tőlünk... Utánoznak ők ma már mindenféle állatot nyakra-főre, utánozzák a madarakat, mert már repülni tudnak, a halat, mert usznak, a békát, mert énekelnek, a tigrist, mert egymást felfalják, a macskát, mert hizelegnek, a rókát, mert ravaszok, a verebet, legyet, mert szemtelenek, a heringet...

— Csak nem tán? — hüledeztek a gibbonok.

— Mondom nektek: minden áliatot.

— A csigát is? — kérdezte valamelyik.

— Hát hogyne! Annak a klasszikus lassúságát. Csakhogy ők ezt úgy nevezik, hogy bürokrácia.

— A nyúlat is? — szólt egy másik.

— Azt csak igazán! De csak némely fajtájuk a harctéren. És csak egy darabig. Aztán azt kiáltják: „Hore ruki!"

— A cserebogarat?

— Persze, hogy azt is. Úgy mennek olykor neki fejjel a falnak, hogy csak úgy koppan!

— Hát a medvét?

— Némelyik. Mint ők mondják, ez a hivatalos komolyság.

— A birkát, ökröt?

— Különösen a nézésben. És akik utánozzák, azokról azt mondják: érdekes szemeik vannak.

Az egész társaság elgondolkodott ezen a sok érdekességen.

Az öreg gorilla, mint mindig, most is feltalálta magát.

—No, ha csak eddig van, sohse búsulj, pajtás. Mert ha utánoz is az ember sok állatot, mi ehhez mégis csak jobban értünk. Kontárok ők ahhoz, mint mindent, ezt is csak tökéletlenül csinálják.

A csimpánz élénk türelmetlenséggel rázta a fejét.

— Nem-e? Hát mondj olyan állatot, amilyeket tökéletesen tud utánozni az ember, nálunk is jobban.

— Mondok, gori bátyám kettőt is. És épezért igen nagy a bánatom, mert le vagyunk csepüzve. A veszett kutyát, meg a hiénát...

— Ebben igazad lehet. Ezt mi csakugyan nem tudjuk. Vagy ha tudnók is, de nem szoktuk.

És mindnyájan nagyon-nagyon elszontyolodtak, hogy az ember valamilyen tekintetben messze felülmulta őket.

A KAKAS ÉS A BAGOLY

— Szeretem a hajnalt! — kukorékolta egy kakas minden utógondolat nélkül őszintén, amikor éjféltájban szokás szerint egy percre felébredt és egyszer-kétszer szétvetve, megrázva szárnyait, nyugodtan tovább készült aludni.

Már épen a szárnya alá dugta volna a fejét, amikor csunyán, dis-harmónikusan feléje rikoltott egy ellenszenves hang:

— Abban pedig nincsen igazad!

Ketrecbe volt zárva a kakas, meg koromsetét is volt, nem láthatta hát a kéretlen közbeszólót, de amúgy is tudta, hogy nem lehet más, mint az éjszaka mord madara, a ház körül keringélő kuvik. Nem állhatta meg, hogy ne válaszoljon.

— Már miért ne lenne igazam? Sőt duplán is van. Először is rólam mindenki tudja, hogy csakugyan szeretem a hajnalt, tehát kétségtelen, hogy ezzel igazat mondtam, másodszor abban is igazam van és helyes az izlésem, hogy szebb a virradat, mint az éjszaka!

A bagoly azonban kötekedő kedvében volt és nagy epésen tovább firtatta a kérdést.

— De nem addig van ám! Tudod nagyon jól, hogy én utálom és gyülölöm a reggelt és vagyunk még néhányan állatok, akik szintén így gondolkodunk. De még az emberek között is — akikre pedig ti, háziállatok oly sokat adtok, — akad, aki az éjszakát szereti. Ott settenkedik

épen egy, a szomszédék fatartója körül. Az ajtaját feszegeti. Nekünk tehát fölötte kellemetlen a hajnal dicsérete!

A kakas — a béke kedvéért — szeretett volna már véget vetni a vitának.

— Én pedig csak őszintén kimondtam, ami a szívemen fekszik, minden élesség nélkül. Eszemben sem volt, hogy valakit sértek. Viszont — szóltam, — hiszen elvégre én is úr volnék a magam szemétdombján!

— No, meg azonfelül ostobaság is, amit teszel — melegedett bele a vitába a bagoly. — Vagy azt hiszed, hogy attól, ha te az ördögöt a falra fested és a hajnalt emlegeted, az talán a te hívó szavadra hamarább eljön? Nem, barátom, semmi célja és értelme a te kiszólásaidnak! Az üres frázis puffogtatás! Ezt én mondom, akiről az ember is elismeri, hogy bölcs állat vagyok. Hisz hajdan egy istennőnek voltam a jelképe!

A kakas is már sokallta a méltatlan kioktatást, nem csoda, ha személyeskedni kezdett.

— Hm... Nagy bölcseség, ha a verébnek is azt mondod, hogy... nagyfejű.

— Hiába gunyolódol barátom, igaz, ami igaz, a veréb csakugyan nagyfejű. Engem ugyan meg nem győzől az ellenkezőről...

— Akkor pedig nem vitatkozom veled, de viszont te is légy türelemmel az én véleményem iránt...

— Az ostobaságot mindig ostorozni fogom! Én jobban tudom, mi az igazság, mint te!

— Úgy; elhiszem, hiszen igen bölcs állat vagy —

mondotta a kakas most már metsző gunnyal. — Annyira bölcs, hogy az embernek is meg tudod jósolni a halálukat. Azért neveznek halálmadárnak!

— Ez galád rágalom! A legnagyobb szemtelenség! — fortyant fel a kuvik magából kikelve.

— Azt elhiszem — mondotta a kakas nyugodtan, mert már fölényben érezte magát — légy nyugodt, tudom jól, hogy ezt csak rád fogták, hiszen mi állatok a jövőbe nem látunk, csak egy a kivétel: a macska, amikor sejti az esőt. De sokan elhiszik rólad és csupán azért, mert olyan nagyon szereted az éjszakát, a setétséget, ami a halállal egyenlő. És ha én szeretem a hajnalt, a világosságot, az életet, és velem együtt a teremtett lények igen nagy többsége: olyan nagy bűn-e az, ha éjnek idején is biztatom, emlékeztetem őket, hogy eljön majd a hajnal? Frázispuffogtatás-e az, ha tartom bennök a lelket, a reménységet a bús, nagy éjszakában?

Bizonyára nem sikerült a nagyfejű baglyot meggyőznie, azonban emez már nem felelt. Nagyot pattant a szomszéd fatartó ajtaja s a kuvik ijedten elsuhant.

BAGOLY, DENEVÉR, PACSIRTA

Mélységes éjszaka volt és a csendbe borult táj felett csak azok a szárnyasok portyáztak, amelyeknek elemük a setétség.

Sok hiábavaló ide-oda suhanás után fáradtan szállott le a csür tetejére egy halálmadár és elkeseredetten kiáltozta bele a setét világba: — Kuvik-Kuvik!

Ugyanazt a csürt röpködte körül már este óta egy öreg denevér s látva a megpihenő madarat, hozzálebbent és bizalmas cincogással szólította meg.

— Milyen rövidek is a nyári éjszakák! Még eddig ki sem bogarászhattam magam kedvemre! És — attól félek — már nincs messze a reggel!

— Bizony, eddig én is éhkoppon maradtam. Bárcsak ez az éjszaka tizenhárom éjjel tartana!

— Bár mindig is éjjel volna! Akkor tudnám csak jól megszedni a bendőmet bogársággal. Mit bánnám én, ha az egész többi világ halálbamered a setétségben!

— Ezért hirdetem én a halált a házak tetején. Hogy féljenek tőlem és ne zavarjanak a napvilág élői, ha zsákmányolni indulok. Vagyunk mi elegen éjszakai állatok.

— Még a holdat sem szeretem. Az is világol és hiú ábrándokat bolondit a nappalimádók szívébe.

— Igen. Reggelt álmodnak oktalanul, amikor olyan mély még számukra az éjszaka. És olykor botorul virrasztanak, mikor halálos álomban illenék vergődniök.

— Legjobb a szuroksetétség. Amilyen most van. Nem is mer itt moccanni senki. Menjünk tovább. Halál az utunkba jövőkre!

— Kuvik-Kuvik!

A két szárnyas szétrebbent, más-más irányba tartva, hogy folytassa a gyanutlan kis rovarok gyilkolását. Kezd-

tek jóllakni és kéjelegtek a még egyre tartó koromsetétségben.

E pillanatban messze, fenn a láthatatlan magasból étheri fínomságú, trillázó hang csendült fel. Valami csodálatos, fenséges dal, hálatelt madárszívből kicsorduló örömhimnusz.

A setétség két szárnyasa egyszeriben újra összerebbent.

— A pacsirta — állapította meg a denevér undorral és megvetéssel.

— Csakugyan az — válaszolt a bagoly. — No de ez már csakugyan hallatlan vakmerőség! Most az éjszaka derekán hazudja, hívja ránk a gyülöletes hajnalt. Halál reá! Kuvik-Kuvik!

— Csakhogy nem ijed az meg tőlünk, bagoly bátyám. — felelte a denevér lemondóan. — Mi félig oly magasra sem tudunk szárnyalni, mint ő. Azonkívül a te suhanó, lomha repüléseddel úgysem érnéd utól, én meg gyenge vagyok hozzá, engem kinevetne.

— Valamit mégis kell ellene csinálnunk! Csak nem hagyhatjuk, hogy megszégyenítsen, ijesszen a hajnallal, most, amikor éjszaka van és ebben nekünk van igazunk.

— Hát hirdessük mi is igazunkat, csináljunk tovább is éjszakát és tartsuk vissza a setétséget. Kuvikolj tovább, én meg cincogok, majd elhallgat amaz a hitvány énekével.

— Bolond vagy, bőregér barátom. A hajnalt, ha igazán jön, nem tudjuk elhessegetni. S akkor hiába is hangoskodnánk, senki sem hederitene a mi szavunkra. Mert

akkor valami bolond öröm bizsergeti már az élőket és mindenki a pacsirtára hallgat.

— Csakhogy most éjszaka van és ez még a mi időnk. Ez épen a szemtelenség, hogy időelőtt riaszt szét legjobb zsákmányainktól.

A magasban daloló madár ezalatt elvégezte zsolozsmáját és lassan ereszkedett a föld felé. Setét volt még, s kissé megrebbent, amint a két mord idegen útját állotta.

A bölcsnek mondott bagoly elég nyerseséggel támadt reá.

— Hogy nem restellesz most énekelni az éjszaka kellős közepén? Micsoda arcátlanság elbolondítani a te botor hajnalváró barátaidat, mikor még nyoma sincs a szürkületnek?

— Ki is kérjük ezt magunknak — toldotta meg a denevér. — Nekünk is kell élnünk és az éjszaka a mi világunk. Ne merészeld hát ilyenkor hazudni a hajnalt és megrövidíteni a mi szabadrablásunkat!

Kissé fellebb rebbent a pacsirta és békés-nyugodtan válaszolt a dühöngőnek.

— Ti tévedtek ezuttal, barátaim, nem én. Mert a ti szemetek az éjszakához szokott, ti csak azt akarjátok észrevenni, hogy még sürű a setétség. De az én éles, hajnalváró szemem megérzi a derengést, amikor az még nem is virradat, csak szinte sejtelem. És bizony, mondhatom nektek, ha még oly setétet is láttok: végre az éjszakának és közel van a hajnal!

Oly meggyőződéssel mondta ezt, hogy a két szárnyas lator csak nagyon bátortalanul mert még ellenkezni.

— S hogy van hát, hogy más állat nem látja, amit te már oly biztosra veszel? Hol van hát ott keleten az a bizonyos első sugár?

— Sugár? — Hisz még csak most születik a szürkület, hol van még a sugár? De egykor, — nem is sokára — kivillan az is, akárcsak az igazság, azoknak a meggyötört embereknek az igazsága, akik itt alattunk álmodnak a hajnalról, — ti pedig eltüntök, mint a rossz álom lidérce, s hogy én más madárnál hamarább sejtem, érzem meg az élethozó reggelt: hisz igaz, azok is tudják, hogy „megvirrad még valaha" — de én azért vagyok énekesük, azért lebegek fenn a magasban, hogy legelső legyek, aki hírül adhassa a hosszú éjszakából szabadulást váró számtalanoknak, hogy: itt a virradat!

A LÓ ÉS A FARKAS

Egy francia bizottság megtiltotta, hogy a német katona iskolákban a mérges gázok és általában a Népszövetség által tiltott harcmodor elleni védekezést tanítsák. (Bp. Hirlap, 1926. július 15.)

Egy jámbor lovacska békésen legelészett csikajával a patak partján, közben — mint jó szülőhöz illik, — nevelgette, oktatgatta ivadékát sok hasznos dologra. Első-

sorban elmagyarázta neki, hogy kell eredményesen védekezni megfelelő patarugásokkal, ha a farkas, vagy más ellenség netalán hátulról támadná meg. A csikó épen gyakorolta magát ebben, amikor a patak tulsó partján lévő erdőből elősomfordált egy farkas.

Egyedül is volt a vadállat, meg a patak meglehetősen mély is volt, szóval a körülmények nem voltak alkalmasak a támadásra. Megállott tehát a parton és figyelte, mi is történik odaát. A legnagyobb felháborodására épen az ő esetleges támadásának módszereit magyarázgatta a kanca, s a kis csikó máris tanulékonyan elsajátította, mit kell tennie hasonló esetben.

Ezt a határtalan szemtelenséget már nem állhatta szó nélkül a becsületes toportyánféreg.

— Hallod-e te vén gebe, hogy merészeled te ilyenekre kioktatni kölyködet, amikor jól tudod, hogy az állatok sóhivatala, mint olyan úgyis megtiltotta a hátulról való támadást, mint szabályellenest, ilyen tehát úgysem történhetik meg.

Az öreg ló meghökkent, mert volt még annyira józan, hogy viszont ezt a kívánságot tartotta lehetetlennek. És átmérlegelve a helyzetet, látta, hogy e pillanatban támadástól aligha kell félnie. Ennélfogva afféle szelid gunnyal humorizált. Úgy mondhatnók: „huzni“ akarta a farkast.

— Szükséges ez, koma. Mert hátha akad olyan állat, amelyik nem szerzett tudomást a sóhivatal határozatáról

és mégis hátulról támad? Akkor aztán mit csináljunk, ha nem tudunk védekezni?

— Még ez is kérdés? Hát panasszal járultok a sóhivatalhoz. Nagyon jól tudjátok, hogy az minden panaszt felvesz.

— De addig rég lehuzza a bőrünket és fellakmározza a húsunkat a támadó, amíg az a hivatal kegyesen intézkedik!

— Hát az már a ti bajotok. Azért senki sem felelős. De ami világos szabály, az szabály. Minden más mellékes.

A ló úgy tett, mintha megértené és megszivlelné. De a farkast sokkal jobban felháborította a nagy arcátlanság, semhogy egykönnyen napirendre tudott volna térni felette.

— Különben is elég csunya visszásság, hogy nektek egyáltalán patátok van, és azzal rugni tudtok. Hiszen ez az állatok közti béke állandó veszedelme...

— No, no, farkas koma, gondolkozzál csak. Hát nektek nincsenek éles fogaitok? Hát azok nem veszélyeztetik az egyetértést?

— No még ilyet! Hiszen az tisztára a béke védelme! Mi lenne az állatvilágból, ha nem volna köztünk, aki fogával, karmával olykor alaposan megrendszabályozza őket?

— Rendszabályozni? Vajjon mi jogon? És ha már erről van szó, akkor hogy kifogásolhatod az én patáimat?

Mint látható, a ló is kezdett kijönni a türelméből ekkora arculcsapásán az igazságnak, és megkisérelte, hogy

kézzelfoghatóan helytálló érvekkel győzze meg ellenfelét.

De hol volt az attól, hogy meggyőzhető legyen? Aki nem akar valamit belátni, annak hiába világit a legfényesebb igazság.

— No, te vén gebe, te csakugyan kerékbetöröd az igazságot. Nem tudsz különbséget tenni állat és állat között. Csak nem fogod vítatni, hogy ti lovak egyenrangúak vagytok a dicső farkas nemzetséggel? Hova jutna a világ?

— De hát micsoda jog és igazság szerint tartod a fajodat különbnek a mienknél? Hiszen elismert dolog, hogy mi vagyunk úgyszólván a legnemesebb állat. Nem hallottál angol és arab telivér paripáinkról?

— Mind üres beszéd! És hogy mi jogon vagyok különb? Hát az erősebb jogán! Csak nem tagadod le, hogy az állatok multkori nagy csetepatéjában alul maradtatok?

— Az rátok nézve csak szerencse. De nem látom át, hogy ez ok volna arra, hogy velünk rosszul bánjatok?

— Hát mi akkor az ok, ha nem az ilyen kézzelfogható valóság? Talán a te üres okoskodásod, igazságról, miegyébről? Mind nem ér egy hajítófát! Ami megtörtént, az van, és vége!

— Eszerint akkor azt is helyesen tették a pajtásaid, hogy a nagy marakodásban leszeltek a combomból egy cafatot? Én meg talán hibáztam, hogy ennek dacára a puszta életemet törekedtem megmenteni?

— Látod, kezdesz helyesen gondolkodni! Mégis ér-

telmes állat vagy, csak fel kell téged világosítani Egészen úgy van, ahogy most mondod.

— Akkor csakugyan bocsáss meg, farkas koma, hogy még élek...

— No jó, ez egyszer megbocsátok. És reménylem, hogy a legközelebbi alkalommal ez sem fog előfordulni...

Szólt és anak tudatában, hogy dicső fájához méltó, nagylelkű gesztust tett, elégedetten elkocogott.

* * *

A kis csikó alig nyiladozó értelmét alaposan megzavarta ez a nyakatekert okoskodás. Remegve símult anyjához és félénken kozkáztatta meg a kérdést:

— Anyám, akkor hát hiába tanítasz védekezni, ha úgysem szabad... És ha a farkas bácsi a legközelebbi hercehurcánál úgyis elveszi az életünket. Mert hiszen joga van hozzá.

Bosszúsat nyerített az öreg ló és azonnal válaszolt:

— Úgy beszélsz, fiam, mintha szamár volnál. Tudd meg, hogy a legközelebbi alkalommal úgy rugjuk oldalba a farkast, hogy a levegőbe kalimpál, és ha lepottyan a földre, bizony nem marad annak épen egyetlen csontja...

AZ ÁLLATOK FARSANGJA

Az utóbbi években — akármilyen rövid is a farsang, és ha még olyan csillagtalan is a magyar éjszaka: mégis annyi a dáridó, mint azelőtt talán még soha. Mi lehet ennek a magyarázata? Mondjuk, higyjük, hogy a nekikeseredés, afféle dac a sorssal szemben. Mert hiszen, ha nem az: akkor el kellene veszitenünk az emberek jobb érzésébe vetett bizalmunkat és egyszersmind hitünket Magyarország feltámadásában.

No, de nem akarok én itt keserűséget felhánytorgatni. Szóval mulatunk, sírva vígadunk és alig van olyan társadalmi ágazat, amely meg ne rendezné a maga mulatságát. A jókedv azonban tulontul ragadós és az emberekről miért ne ragadhatott volna át egyszer az állatvilágra is? Mióta Masaryk a béke Nobel díjára komolyan pályázik, én semmit sem tartok lehetetlennek. Lélekben tehát felkerestem a többi gerincesek piknikjeit, s most legyen szabad tapasztalataimról beszámolnom.

Elsőnek a Duhaj Szarvasmarhák „Hajrá" Egyesületének báltermét kerestem fel. Rossz lévén a világítás, észlelnem kellett, hogy sötétben minden tehén fekete. A zenekaruk azonban jó volt és kitűnően játszotta a „Boci, boci tarka" dallamát, amellyel — természetesen — a mulatságot megnyitották. Ácsi! — szóltam a bőgősnek (csupa bőgős bőgött ugyanis, hiszen szarvasmarhák közt voltunk) és magam rendeltem egy nótát. „Volt nekem, volt nekem — címeres hat ökröm." Úgy látszik, ez meglepetés-

ként hatott és tekintélyemet annyira növelte, hogy egy kajla tehén bizalmasan hozzámdörgölődve suttogta: „Mondd már, hogy kis bocikám!“

A buffetbe kellett menekülnöm. Láttam, hogy ott egy ökör iszik magában és nagyban huzatja, hogy „Nem akar az ökörcsorda legelni!“ A pincér, egy frakkos borju, megkérdezte, mit rendelek. Csak széna lévén raktáron, általában lemondtam róla, hogy itt lumpoljak. Észrevette azonban ezt a magában mulató ökör és nagy gunyosan utánam kiáltotta: „Kelmed sem jött hat ökörrel e rongyos világra!“ Tekintélyem ezzel le volt rombolva, mit tehettem egyebet: megszöktem, egyenesen a macskákhoz. Még hallottam, amint amazok utánam kiabáltak: „Hogyha önnek szarva volna — akkor szarvasmarha volna!“

A macska mulatós állat, báljait a háztetőkön szokta rendezni. Ezuttal azonban eltértek a hagyománytól, mert „sejtették az esőt.“ Mikor bejöttem, vidám macskazene mellett keringőt jártak a forró kása körül. Tiszteletemre átfordították csárdásra az „Egy cica, két cica, száz cica hajh!“ dallamára. De nem kergették az ici-pici egeret, hanem, igen nagy zavarban voltak, mert dacára annak, hogy világhírű zenéjük a legegyénibb és hangjuk egyike a legdallamosabbaknak, nem volt más nótájuk — ez egyen kívül. Indítványomra átküldtek más állatokhoz — kottákért. Kaptak is rögtön két olyan helyről, ahol viszont nagy bőség és fölösleg volt. A kutyák átküldték azt a nótát: „Kiknek nincsen kutyája, maga ugat este.“ Persze,

hogy ezt rögtön travestálták így, hogy: „Kinek ninesen macskája, maga nyávog este.“ A másikat a fecskék küldték Afrikából: „Fecském, fecském, édes fecském, vidd el az én levelecském.“ Ezt aztán úgy változtatták át: „Macskám, macskám, édes macskám, vidd el az én kis lapocskám“ Boldoggá tettem vele a vidám állatkákat, s otthagytam őket a faképnél.

A sertések mulattak ugyan, de morózusak voltak. Valami balsejtelem gyötörte a legtöbbjét. A hizottabbak persze táncolni is alig tudtak, az éhesek meg egyre csak „makkal álmodtak.“ Hanem azért nóta itt is volt. „Túr a disznó, túr a vásártéren“ meg az, hogy: „Szomorú disznóbőr, de megrepedeztél!“ Persze a hangulatnak megfelelő melancholikus dallam mindkettő. Egyébként már korán hazamentek, mert — mint mondották — a hajnal a disznónak nem barátja, akkor éri őket a legtöbb késelés, szurkálás és kész a katasztrófa.

A kecskék is kölcsönnótán élősködtek. Őket is a népszerű madár, a fecske segítette ki, elküldvén a „szálldogál a fecske“ népdalt. Ez a kecskék piknikjén így hangzott: „Bódorog a kecske, de visszatér este — vackára!“ Egészen jól mulattak mellette. Gazdag buffetjök lévén, a kecske is jóllakott, a káposzta is megmaradt.

A bárányoknál hallgatókat húztak. Jószívű állatok ezek, nem is a maguk baja fájt nekik, hanem a „Juhászlegény, szegény juhászlegény“ sorsán keseregtek. A jámbor páráknak ugyanis még fogalmuk sem volt, hogy né-

mely juhászlegény anyagi helyzete felér egy főszámtanácsoséval. Felvilágosítottam őket, mire a tarnócai bojtár nótáján fellelkesültek, mert „jó legelője van ott a birkának!“ Később a mulatság elsekélyesedett, mert egy birka, meg egy bari a címzésen összevesztek. Az utóbbi sértőnek találta a „birka“ elnevezést, s váltig vitatta, hogy ő bárány, még csak nem is juh. Ez az ízetlen incidens véget is vetett a jókedvnek.

A medvék táncterme zárva volt, ők nem farsangoltak. Egyrészt néma tüntetés, hatalmas tiltakozás volt ez a „diadalmas“ oláh nemzet barbár szokása, a medvetáncoltatás ellen. Volt-e foganata, nem tudom, de azt hiszem, az volt a sorsa, mint napjainkban annyi sok néma és hangos tiltakozásnak. Legalább talán a sóhivatal mégis tudomást szerzett róla. Másrészt meg a többtermelésre vetették magukat a medvecukorgyártás terén, s nem is értek rá farsangolni.

A rókák bálját én bojkotáltam. Nem mintha a rókatáncot nem szeretném, de mert értésemre esett, hogy a nótájukat, ha nem is lopták, de csenték. A „Rózsa, rózsa, piros rózsa“ nótát fordították át minden engedély nélkül: „Róka, róka, piros róka.“ szövegre.

Messzire, egész Afrikába kellett átrándulnom, hogy a tevék mulatságáról riportot írhassak. De lélekben még olcsón, tarifaemelés nélkül lehet megtenni ezt a nagy útat. Nem is bántam meg. Nem utolsó állat a teve, nótája is elég fülbemászó:

„Egyptomi hármas határ.
Magas benne jaz dromedár
Dromedárom, te vén púpos.
Hej, az kedvem nagyon csúcsos."

Egyébként a „Simonyiban van egy malom" dallamára ment.

Csak pillanatra ugrottam át innen a majmok vigalmába. Tovább nem is birtam volna ki közöttük, olyan éktelen és végtelen ugrálást vittek véghez. Páviánok és csimpanzok, makik és bőgőmajmok egyaránt veszettül ropták a táncot egy nótára, melyet a „Kertem alatt faragnak az ácsok" dallamára játszottak.

„Banán alatt nyugszik a gorilla.
Szeretlek én ici pici Lilla,
Engem úgyse volnék csak gorilla,
Banán alatt kérnélek meg Lilla!

Hazai földre visszatérve a nyúlak mulatságát kerestem fel elsőnek. Ezek a báljukat jó későre, februárra hagyták, amikor már biztonságban táncolhattak. Termük ízlésesen volt feldíszitve, nyúlsóska koszorúkkal övezve ott függtek a falon a legismertebb vasárnapi kocavadászok képei. Persze hogy a „Búza között dülő úton megy a lány" kezdetű dal járta, amely arról szól, hogy az „ici, pici nyúl — szépen meglapul." Amikor azután a sok ujrázás után a második strófa végére került a sor: „Csattan a csók, de már erre — megugrik a nyúl!" egy ősz tapsifüles elkiáltotta, hogy „jönnek a kopók!" Nossza, lett

erre pánik, ki merre látott, arra futott a vészkijáratokon át, még ma is futnak, ha meg nem álltak. Azt hittem, rémlátása volt az öregnek, vagy rossz viccet akart csinálni, de kiderült, hogy csakugyan jött két karcsú kopó, a kutyák deputációja gyanánt, engem a kutyák báljára meghívni és elég tapintatlanul rontottak be a mitsem sejtő nyulak tánctermébe. Mit tehettem volna egyebet, az ezerfelé szétszaladt nyúlkoszorut talán Szent Dávid hegedűje sem terelné többé össze, elmentem hát — az ebekhez.

Odaérve, azonnal láttam, hogy előkelő társaságba jutottam. Már a bejáratnál is két portás őrködött, egyik eb, másik kutya. Nagyon szigorú volt az ellenőrzés, mindenkit megviszgáltak, van-e vonítási jogosítványa. Hogy minden kényelem meglegyen, ruhatár is volt, ahol kutyakefe állott rendelkezésre. Mikor beléptem, javában folyt az ismerkedési estély, a kutyák ismert szivélyes közvetlenségével. Ez talán tovább is huzódott a kelleténél, de legalább volt időm széjjelnézni a teremben. Roppant előkelő ízléssel volt minden feldíszítve: a zöld lombot a kutyatej és kutyapetrezselyem szolgáltatta, amelyeknek füzéreit ebnyakravalók kötötték össze. A szalagok különböző jelmondatokkal ékeskedtek, mint: „Pénz beszél, kutya ugat“, „Kutyából nem lesz szalonna“ (Ezzel az általános biztonságérzetet akarták fokozni, hogy t. i. nem kerülnek henteskézre.), „A kutya ugat, a karaván halad“, „Kutyaugatás nem hallatszik a menyországba“ (Ezzel meg a fesztelen vigalomra buzdították a résztvevőket, vagyis, hogy ugathatnak bátran, az égieket nem zavarják

vele.), „Eb ura fakó", „Ebcsont beforr" (Ezzel vigasztalni akarták azokat, akik netalán felmerülő nézeteltérés alkalmával megsebesülnének).

Végre felhangzott a zene: „Kis kutya, nagy kutya, nem ugat hiába." Megható volt, amint egy öreg rattler a terem közepére vezette a tiszteletreméltó kuvaszkisasszonyt és eljárta vele az első csárdást. Termetes komondorok lejtettek fürge pincsekkel, komoly vizslák lőcslábú tacskókkal, agarak szelindekekkel. Végeláthatatlan sorban kóválygott a teremben az ebek minden fajtája, — amikor pedig a zenekar a másik népszerű dalt kezdte játszani: „Három hétig kuvasz leszek," tetőfokra hágott a jókedv, minden vészterhes morgás elült, exaltált vidám vakkantásokban és általános farkcsóválásban olvadt fel a hangulat, amely utóbbi szokás azonban a közlekedést meglehetősen akadályozta.

Szünóra alatt hallgatókat is játszottak: „Sajó kutyám, jaj, de mélyen aluszol" és „Akinek nincs jó harapós kutyája." Frissítőül csontokat hordtak körül, én azonban udvariasan elhárítottam a szíves kinálást és meginterjuvoltam egy szomorú mopszlit, amelyik egyre petrezselymet (természetesen kutyapetrezselymet) árult. El is mondotta lehangoltsága okát: megbánta, hogy nemrégiben kilencet fiadzott. Viszonozni kívánva a jó állatok szíveslátását és magam is rendeltem nótát: „Tanítsd kutyád emberségre, ne ugasson a legényre." Úgy látszik azonban, nótám nemcsak nem talált tetszésre, de egyenesen bojkottálva is volt, mert a farkcsóválás mintegy pa-

rancsszóra azonnal megszünt, a szőrök felborzolódtak, a fogak elővillantak és baljóslatú morgás, majd általános ugatás harsant fel. Mivel pedig egyrészt a szájkosárviselet a mai estére az ebeknél fel volt függesztve, másrészt pedig, mivel a jelmondatok között nem láttam kiírva az axiomát, hogy „amelyik kutya ugat, az nem harap" jónak láttam elmenekülni, mielőtt ebek harmincadára kerülnék...

Másnap este tartották báljukat a lovak. — No ezt még megnézem! — gondoltam és benn is voltam már a teremben, mire megkezdték. Hogy milyen nótával? Hát lehetett-e egyébbel, mint azzal, hogy „Nagy a feje, búsuljon a ló!" Mivel azonban ez egyes jelenlévők érzékenységét láthatólag sértette, mihamar átfordították a „Sárga csikó, sárga csengő rajta" nótára.

A lovak eleinte kitűntető vendégszeretettel fogadtak. Büszkén mutatták be sok és szép nótájukat. Egymásután került sorra: „Fakó lovam fel van kantározva", „Volt nekem egy darúszőrű paripám", „Deres a fű, fakó lovam ne legelj", „Békót teszek kesely lovam lábára", „Eladom a szürkét, meg a feketét." Elérzékenyedtem magam is és a karcsú konflislóval, amelyik körülvezetett, nagyon is összebarátkoztam. Barátságomat azonban túlértékelte, mert reggel felé egyszerűen arra kért, menjek a buffetbe nekik zabot hegyezni. Észrevettem, hogy lóvá akarnak tenni, s nehogy ezt tehessék, még idejében elmenekültem.

Most már csak a madarakhoz mehettem volna. Ezek

azonban nyáron tartják mulatságaikat, amikor azok is hazajönnek, amelyek most délvidéken üdülnek. És mivel a madaraknak még több szebbnél szebb nótájuk van (a darúnak, fecskének, kakuknak, fülemülének, sőt még a libának is egész sorozat) hiszem, hogy azok a bálok még jobban fognak sikerülni, mint a négylábuaké.

A MADARAK FARSANGJA

Elismerésül azért a sok bolondságért, amit meséimben az állatokról összefirkáltam, pár évvel ezelőtt a négylábúak azzal tüntettek ki, hogy sorra meghíttak farsangi báljaikra. Meg is jelentem köztük, be is számoltam éleményeimről!

Mivel pedig időközben a madarakról is összehordtam egy csokor mesében tücsköt-bogarat, most ezek kértek fel keringőre, és a legutóbbi farsangon úgy táncoltam náluk, ahogy ők fütyültek. Pedig a legtöbb madár szépen fütyöl, némelyik nekünk, másik ránk, egynémelyiknek viszont mi szoktunk befütyülni — a puskával.

De amikor annyi sok jó madár közé kerültem, szinte magam is fütyültem az egész többi világra. Könnyen odataláltam: egyszerűen nem jártam ott, ahol a madár sem jár. Különben a verebek is csiripelték, merre van a mulatság. Bemutatkoznunk nem kellett, tudjuk, hogy madarat tolláról ismerjük meg, s azt is tudva, hogy szebb a

páva, mint a pulyka, inkább az előbbihez csatlakoztam. Később odajött egy tuzok, mire megemlékezve róla, hogy jobb ma egy veréb, mint holnap ő, a verébhez pártoltam.

Ezzel különben sajnos kis incidens is történt. A bagoly, alighogy belépett, azt mondta a verébnek: „nagyfejű!" Szelíden békítgette őket a galamb, de a kakas heves kukorékolásával csaknem elrontott mindent. Meg kellett neki magyarázni, hogy a kakas is úr, de csak a maga szemétdombján. Másik kínos jelenet az volt, hogy — nyilván eltévesztve a házszámot — berontott egy sertés. A libák csináltak rendet, tekintettel arra, hogy a sok lúd disznót győz, el is látták a baját, úgy, hogy az bajosan ér több kakukszót. Hiába kiáltotta vissza futtában, hogy „ostoba liba!", a sok égi madár helybenhagyta az eljárást, meg is dícsérték érte: legyen lúd, ha kövér!

Két dolgon nem tudtunk eleinte segíteni. Hüvös volt, és sok volt a légy. A meleg ügyében a fecskéhez fordultunk. Az Afrikából jött, talán hozott egy kis forróságot. Ám, sajnos, kitünt, hogy egy fecske nem csinál nyarat. A legyeket, mint leghatalmasabbra, a sasra bíztuk, de az kijelentette, hogy sas nem fogdos legyeket. Igy a légykapónak kellett velök elbánni.

Egyébként pedig szabad lévén, mint a madár, úgy mulattam, mint a pinty, s szinte kedvem kerekedett ágról-ágra szálni. A sok madárhúsú népség láttára úgy elérzékenyültem, hogy madarat lehetett volna velem fogatni. De szerencse, hogy ezt meg nem kíséreltem, mert bizo-

nyára kiutasítottak volna. Vagyis: azért a madarak közt sem mentem lépre, mert nem voltam már mai csirke.

Mivel most a madarak mulattak, a zenét más állatnak kellett szolgáltatnia. Igaz, hogy messze földön legjobb hírnévnek örvend a macskazene, de ez az állat olyan ősi ellensége a madárnak, hogy szóba sem jöhetett. Így egy zenekarra való tücsköt szerződtettek, kiegészítve néhány szúnyoggal, salvus conductust adva nekik, amit a rovarevő madarak előtt tanácsos volt felmutatniok.

Örült a sok ritka madár, mint cinege a tökmagnak, mikor a banda rázendítette az első csárdást:

Zöld erdőben jártam
Madarat is láttam
Fészket rakott az ágon...

Ezután sorra jöttek először azok a nóták, amelyek általánosságban szóltak a madárról: „Száll a madár, hull a levél, itt az ősz", „Ablakom rostélyán kis madár hegedül" — „Bánatosan zeng a madár" — „Elszállott már a madár" — „Mikor én a dalos madárt hallgatom" — „Szabad a madárnak ágról ágra szállni" — „Ha madárka száll az ágra" — „Odalenn a kis erdőben, madár dalol picike fészkében", és „Fütyül a szél, az idő már őszre jár, szebb hazába megy vigadni a madár."

Ezeket főleg ama madarak kedvéért húzták, amelyeknek, mint pl. a cinegének, barázdabillegetőnek, ökörszemnek, nincs külön nótájok. A csíz, tengelic és sármány is csak ezek mellett vigadtak.

De a nótákban bővelkedő madarak mihamar követel-

ték jogaikat. Főleg három madár vetélkedett az elsőségért: a fecske, daru és a galamb, mint amelyekről a legtöbb nóta szól. A fecske lett a győztes, az ő nótáit húzták el legtovább:

„Szálldogál a fecske, de visszatér este" — „Fecském, hova szállsz, fecském, merre jársz?" — Fecském, fecském, édes fecském" — „Repülj fecském ablakára" — „Azt mondi a fecskemadár" — „Fecskemadár elköltözött" — „Mit gyászol a fecskemadár" — „Ha a fecske útra kél"...

Semmivel sem kevesebb jutott a darumadárnak, csakhogy neki egyet a gémmel kellett megosztania (Gém, daru...), egyet meg a gólyával (Jön a daru, meg a gólya). De tisztán neki is maradt még elég: „Darumadár, szállj el velem, szállj előttem, daru szállj" — „Magasan repül a daru" — „Darumadár, ha elszállsz délfelé" — „Darutollas a kalapom" — „Volt nekem egy daruszőrű paripám" — „Darumadár szépen sétál a réten" — „Darumadár fönn a légben'.

A galambnál az volt a baj, hogy a róla szóló nótákban nem épen rá gondoltak. Ha a magyar ember a galambját emlegeti, nem szárnyas madár jár az eszében. No, de az ilyen nóták nagy tömegét leszámítva, maradt még egykettő a galambnak — mint olyannak is: „Három galamb húzza a nagy harangot" — és: „Galambok közt mehetnék a vasárnapi misére"... „Vadgalamb száll Sajóparti füzesben"...

Kellemes feltünést keltett, hogy a liba milyen sok

nótával vonult fel: „Szőke Panni a héten libát őrzött a réten'' — „Száz a libám, a gunárom tizenhárom'' — „Vett egy zsidó két libát, egy fehéret, egy tarkát'' — „Mért piros a liba orra, pedig sohsem mártja borba'' — „Liba, liba, liba tolla''...

Már a szegény kacsáknak jóval kevesebb jutott és csupa régi. Ujabban úgy látszik leszállott a becsületük, nem szedik nótába a nevüket. De a „Kis kacsa fürdik...'' — „Káka tövén költ a ruca'' és „Valamennyi gácsérkacsa'' oly szépek, hogy kárpótolják a récenemzetséget a mellőztetésért.

Lám, hiszen a két legdalosabb madárnak, a fülemülének és pacsírtának is alig van két-két nótája: „Este kezd a fülemüle dalolni" — és a Szaffi nótája: „A fülemülécske volt tanum''. A pacsírtának meg: „Búza közé száll a dalos pacsírta'' és egy nóta közepén: „Hiába dalolsz már, mezei pacsírta''... Bizony, ennél még a gólyának is többje van (pedig ő maga nem dalol, csak kelepel). „Jár ide, jár oda, jár ide, jár... a sárgalábú gólyamadár'' — „Gólyamadár száll a levegőben'' — „Jön a daru, meg a gólya''.

Körülbelül úgy állott a rigó is, amely: „Hármat rikkantott már'', — de volt még egy más nótája is: „Temetőbe, kereszthe száll a rigó'', sőt a sárgarigónak még egy ráadás: „Sárgarigó, sej haj!''

Szégyelte magát a legnépszerűbb szürke madár, hogy ő nem igazi magyar nótában, csak egy kuplében szerepel: „szegény, szerelmes két kis veréb'' gyanánt. A kakuk vi-

gasztalta meg, hiszen ő sem tudott többet kiszorítani az egynél, hogy „Sötét erdő sűrűjében kakukmadár hallik."

Szünóra következett, s kíváncsi voltam, mi jót lehet kapni a buffetben. Stílszerűség szempontjából azt vártam, hogy legalább is tyúkkal, kalácscsal kínálnak, vagy sült galamb fog repülni a számba, de bizony még madártej sem akadt. Az ennivaló ritka volt, mint fehér holló. És mivel nem akartam inni, mint a gődény, egyedül virrasztottam, mint a bagoly. Hiába, itt nem főtt tyúk a fazékban. De azért tyúk járt arra elég, habár egyik sem értett az ábécéhez, szemet azonban még a vaktyúk is talált.

Ott ültem, mint egy árva gólya, amíg be nem lépett a banka és túlerős parfüme-jével fel nem riasztott. És habár szeretem a madarakat, mint galamb a búzát, ez egyszer cinegét fogott a fejem.

Szünet után ama madarak nótáját húzták el, amelyeknek csak egy volt: „Sólyommadár rakja fészkét a sziklán" — „Károg a varjú a jegenyén..." — „Halálmadár kuvikol a háztetőn..." — „Szomorúan szól a gébics a réten..." — „Száraz ágon vadgerlice turbékol..." — „Virágos rét ölén pitypalatty, pitypalatty..." — Végül sor került arra a nyárfára, amelynek „tetejére rászállott egy csóka".

Csak a hollók nem tudtak belenyugodni, hogy címeres madár létükre egyetlen nótájuk legyen: „Nagypénteken mossa holló a fiát." Egyik a másikat okolta, hogy nem csináltak maguk mellett elég propagandát. Végre is

összevesztek. De bölcsen tudva, hogy holló hollónak nem vájja ki a szemét, bátran napirendre tértem fölöttük.

Amikor végül a „Turulmadár sebes szárnynyal általrepült", az egész társaság meghatódott, és idejét látta a mulatság befejezésének. Sokat akart ugyan még a szarka, de nem bírta keresztülvinni, a főrendezők pedig kiadták a jelszót, hogy „Némuljon el a hegedű, madár se daloljon."

Egyes duhaj jómadarak ugyan még azontúl is szerettek volna lumpolni, azonban egy vigyázatlan szajkó kiejtette ezt a szót: „Kalitka!" mire ahányan voltak, annyifelé rebbentek szét.

A SZÜRKE LÓ BUCSUJA

Ez az eset abban különbözik minden más állatmesémtől, hogy való igaz történet. Legalább is a cselekménye az, mert ami azontúl van, a ló okoskodása, az csak a jelenségek által valószínűsített logikus sejdítés. Többi meséimben úgy táncoltak a legkülönbözőbb állatok, ahogy én fütyültem, ez egyszer hadd kíséreljem én meg, aszerint gondolkodni, amint azt egy szegény öreg szürke végső órájában megtehette.

Harmincöt év hatalmas nagy idő, hosszabb egy emberöltőnél, egy harmad évszázadnál, a lónál pedig az életkor legvégső határa. Ennyi idő nehezedett a jámbor szürkére, amikor legelészés közben megnevezhetetlen nyugtalanság szállta meg fáradt testét. Olyas érzés volt ez, ami-

lyenre hosszú életében sohasem emlékezett, s valami belső ösztöne azt súgta, hogy most valami szörnyű rendkívüliségnek kell vele történnie. És ez a szokatlan előérzet, mint hatalmas hajtóerő feszítette vibráló idegeit, nem tudott tovább békességben legelni. Elkívánkozott innen, el, akárhová, nehogy itt fogyjon el a párája, itt lobbanjon eltünő életének mécse.

De hová meneküljön a szorongató érzés elől? Csakis a multakba, az emlékek derült ragyogásába, amik — különösképen — ma szokatlan elevenséggel népesítették be komor nagy fejét. És gyönyörrel válogatott köztük, mint ahogy teszi állat és ember, akinek már nincs tovább előre...

Nekiindult, hajtotta a belső láz. Szabad volt, mint becsülettel kiszolgált öreg cseléd, munka nélkül tengette napjait, mehetett, legelészhetett, amerre jól esett. Most is, ezen a méla őszi délelőttön az istálló körüli nagy pázsiton tépegette lokopott fogaival a még sarjadó füvecskét. Mert áldott szívű úrnője volt, embernek, állatnak istenszerető jóltevője.

— Legelőször is a kastély elé kell mennem — így formulázta meg primitív lóagyában a kötelesség fogalmát. — Ott illik lejelentkeznem az élet nagy komédiájáról. Ott éltem át legszebb perceimet, mikor megcsodálták bársonyos simaságomat, büszke járásomat, nemes tartásomat messzi földről jött vendégei a háznak, amint negyedmagammal annyiszor robogtam a kastély kiugrója alá...

És ahogy egymásra tolultak gondolatai, más-más emlékek merültek fel előtte... Egyszer azt hitte, már gaz-

dát kell cserélnie, mikor valami cifraruhás nagyúr — katonai előkelőség lehetett — fülehallatára ígért érte, a remek ostorhegyesért szinte meseszerű kincseket. De úrnője csak annyit válaszolt: — Attól pedig semmi áron meg nem válnék, az a legkedvesebb lovam... Rég volt, rettenetesen régen.

De igaznak kellett lennie, bizonyíték rá, hogy ma is itt van annál a jóságos úrnőnél, akit hűséggel, ragaszkodással szolgált s akinek kegyelme aranyozza be mostani napjait is... mint ahogy a nyugvó nap bearanyozza ennek az ősi kastélynak a falait, amely előtt ő most számot vet multtal és jelennel.

A kastély áll, mint régen, de valami halálos szomorúság rí le a falairól. Úrnője is lakja még, de mintha ő is sok-sok árnyalattal bánatosabban, fáradtabban róná napjait. Akik meg körülötte vannak, mind más, újabb emberek, egyikük sem látta azokat az egykori, csodafényes napokat. Még a nyelv is, amelyen beszélnek, nem a megszokott régi, hanem valami fájó, zagyva idegenszerűség...

És ő most körülbelül a legrégibb, leghűségesebb szolgának maradt meg abból a nagy, nagy sokaságból, amely itt az évek hosszú során szerepelt. De hát ő csak egy szegény értelmetlen állat, hogy is tarthatna számot arra, hogy észrevegyék?

És ha ő már kivénült, megkopott: rendjén van, így kell lennie. De vajjon hát mindennek ez volna-e a sorsa? Vajjon visszatér-e még abba a meghitt kastélyba a régi vidámság, a zengzetes, gyönyörű régi nyelv, és ormára

a régi háromszínű lobogó? Ha neki, a búcsuzónak nem is adatik meg, hogy megérje, de ah, engedtessék meg szépet álmodnia...

Nem volt maradása ennyi fájó emlék színhelyén. Ment, kocogott tovább a park széles főútján, ki egészen a déli kapuig. Amerre annyiszor röpítette, prüsszögve, száguldva úrnőjét előtte ismeretlen célok felé. És mindig idejére ért be, ahová kellett, soha ki nem fáradva, soha rá nem szolgálva a komolyabb ostorlegyintésre. Hová merültek azok az idők, hová lett három más társa? Régen kidőltek már, ő maga is koldussá kopott és vele minden más, ami körülötte van, megszürkült, megfakult szintén.

Csak a fák nőttek — nem ugyan az égig — hanem terebélyes lombosokká jobbra-balra az úttól, amelyet mint kicsiny csemeték szegélyeztek, mikor először fogták be és hajtották őt erre.

Eh! El e marcangoló emlékek elől, tovább a park olyan részeibe, ahova azelőtt nem igen volt bejárása... Mindig szerette volna megnézni úgy kedve szerint a susogó bokrokat, pompázó virágokat, csacsogó patakot és a csillogó tavat. Most ott állt annak a partján és tükrében megnézegette rogyadozó alakját. Nem sok öröme telt benne, hamar elkapta a fejét, hogy ne is lássa torzképét hajdani délcegségének...

Nagyot, fájdalmasat akart nyeríteni, de elfojtotta, mert hátha ezt sem szabad már a régi módon, hátha ezért

még bezárják ezek a körülötte lézengő, lóhoz nem értő pipogya emberek?

Még volt egy kis jártányi ereje. Kiment a parkból, át a gyümölcsösön, a szabadba, a szőlők felé, ahonnan végigláthatta a jól ismert kéklő hegykoszorút. Azok a régiek, de mintha azok is elvesztették volna egykori díszüket, a rengeteg erdőt... Ám, így is fenségesek, nagy nyugalmukban... ilyenek voltak, mikor mint kis csikó először látta, bámulta őket, s bizonyára ilyenek lesznek, amikor ezek a belopakodott gyülevész emberek rég kitakarodtak innen...

— Miért is nem élnek a hegyek — okoskodott lázas deliriumában. — Akkor talán az a legmagasabb, a nyerges Vihorlát valami kirobbanó tűzfolyammal kiseperné az idegeneket. És nem volna akkor bánat, szomorúság a kastély körül...

Ezek a heves gondolatok azonban nagyon ellankasztották a pislákoló életerejét. Érezte, hogy nagyon kevés perce van még hátra, és visszafordult. Még egyszer a kastély elé!

Inai reszkedtek már a gyengeségtől, de még elvánszorgott ide.

Füleit hegyezve felfigyelt, mintha valamire várt volna. Talán, hogy egy ablak megnyiljék odafenn az emeleten, vagy ha nem is, de az ablak mögött csak gondolatnyi időre megjelenjék, elsuhanjon úrnője, akitől eljött búcsut venni most, hogy beteljesedni érezte idejét.

De ki gondolhatna arra, mi a szándéka egy ott bo-

torkáló öreg lónak? Ki tudja, milyen más nehéz gondok gomolyogtak odabenn is a kastély hallgatag, belső termeiben? A szegény ló ezúttal hiába várt, nem tudta észrevétetni magát, s a komor idők elfáradt vándora lassan visszabandukolt az istálló melletti gyepre, ahonnan kiindult.

Megrázta magát, a fűbe harapott és élettelenül terült el a dérharmatos pázsiton.

Ám hűsége, ragaszkodása, megható búcsuja nem mult el nyomtalanul, úrnőjétől a legszebb jutalmat kapta: egy könnyet; — tőlem, aki valaha szintén ismertem, a nyolcvankettedik állatmesét.

SZAMONKÉRNEK AZ ÁLLATOK

Néha — a véletlen szeszélyes játéka folytán — csekély jelentőségű eseményeknek is érdemükön felül elterjed a hírük. Sokszor erősen felfujnak dolgokat, amik szóra sem érdemesek. A pletyka szárnyára vette, felkarolta őket. És mivelhogy az állatok közt is ősidők óta sok a fecsegés, csicsergés, csiripelés, karattyolás, ordítás, bömbölés és üvöltés, idő előtt elterjedt köztük is annak a híre, hogy egy elkésett epigon, a „szikszói Aepus“ mi mindent fogott rájuk állatmeséiben. Nem mondható, hogy a szereplők nagyon kitűntetve érezték volna magukat, inkább bántotta őket, hogy szerepelnek, viszont a nem szereplők erősen nehezteltek a mellőztetésért.

Ennek tulajdonítható, hogy mindkét részről a legkülönbözőbb állatok tömegesen kerestek fel. Minden egyes esetben külön is megadtam a választ, de tekintettel arra, hogy azok egyrésze közérdekü, a gyengébb tehetségű állatok kedvéért közreadom azokat.

Elsőnek a zebu keresett fel, előadván, hogy ő becsületes, hasznos tagja az állattársadalomnak, s így nehéz szívvel viseli a mellőztetést.

— Nagyon sajnálom — válaszoltam neki, — de épen az a baj, hogy állatságod tulságosan szerény egyede a zoológiának, s joggal hihetem, hogy szerepelni nem kíván. Tudom, hogy nálunk Európában legtöbbek előtt örök incognitóban marad, s nem tartottam illőnek azt leleplezni. Egyébként akiről legkevesebbet beszélnek, rendesen az a legmunkásabb, s így legérdemesebb tagja az összességnek. Arra kértem, hogy ugyanezt tolmácsolja részemről a lámának és a gazellának is, nehogy hiába fáradjanak hozzám.

Nagy garral, szinte illetlenül rontott be a róka. — Mi dolog az — vont kérdőre, — hogy én tollamra sem vettem, holott eddig nem akadt valamire való állatmeseíró, aki őt mellőzni merészelte volna. Nélküle nem is lehet tökéletes egy ilyesfajta gyűjtemény.

— Épen az a baj, — mondottam — hogy eddig tulságosan sokat szerepelt, adja át a teret most már más érdemes állatoknak. Furfangjáról már mindent elmondtak nagynevű elődeim, a kontár utód csak ronthatott volna az eddigieken. Különben sem szoktam elcsépelt tár-

gyakhoz nyulni, vagy a feledésből kihúzott tárgyakon rágódni.

— Pedig ilyen kiásott dolgokon a legjobb rágódni, — szólt közbe a hiéna — s hogy ön ezt nem teszi, az lebecsülése az én szokásaimnak. Különben engem sem nagyon tűntetett ki a szerepeltetéssel.

Meg kellett igérnem a hiénának, hogy ha még nem jutok ebek harmincadára, megfontolás tárgyává teszem, hogy írjak róla. Csak eszmét keresek hozzá. Ő azonnal kisegített és tollba mondta memoárjait.

A kengurut könnyű volt leráznom. Ő annyira visszavonult az ötödik világrészbe, hogy tulzott lokálpatriotizmusa miatt mellőztem. Életsorsa nagyon is helyi jellegű és általános érdeklődésre nem tarthat számot. Sikerült-e meggyőznöm, az más kérdés.

Nehezebb volt az orrszarvúval boldogulnom. Itt alig találtam mentséget, mert nevezett elég erős egyéniség ahhoz, hogy önálló mesére számot tarthasson. Ötöltemhatoltam, végül arra hivatkoztam, hogy közeli rokonáról, az elefántról két, a vizilóról egy mesét írtam. Elég buta volt ahhoz, hogy belenyugodjék.

A macska nagyon meg volt tisztelve, hogy olyan sokat szerepeltettem, csak az fájt neki, hogy bizonyos cinizmust olvasott ki magával szemben a róla írt mesékből. Több melegséget kívánt volna, amit különben nemcsak ő, de a legtöbb más szereplő állat is értésemre adott.

Biztosítottam jóindulatomról, kifejtve, hogy nagyon is melegen érzek az egész állatvilág iránt, annyira, hogy

a legtöbb mesémben az embert állítom pellengérre. Kell-e még ennél is több?

A kandur sehogy sem akart megbékülni, mert — mint mondja — ő eddig is félreismert állat volt, s az én meséim még inkább hozzájárulnak ahhoz, hogy őt igazságtalanul ítéljék meg.

— Hallod-e te macskaállat — mondtam türelmemet vesztve, — bármely más társad jogosabban panaszkodhatnék rám, mint épen te. Hiszen a te fajtádból mindig több példányt is tartogatok a házamnál, jeléül annak, hogy különösen ki akarlak tüntetni. Egyébként pedig vegyétek tudomásul valamennyien, hogy a legyet és az emberen élősködőket kivéve, soha tudatosan állatéletet ki nem oltok. Ha módomban volna, első dolgom lenne, hogy törvényjavaslatot készítsek az igazi állatvédelemről.

Ez az ünnepélyes kijelentésem végül megnyugtatta.

— Ami különben téged illet — folytattam engesztelékenyebben — egy állatot sem szerepeltettem nálad gyakrabban, s mily rokonszenves alak vagy a sündisznómesében és a szent állatok gyűlésében!

— Igaz, de a „szegény rokon'' meg az „okoskodó egér''! Utóbbiban egyenesen bárgyúnak látszom — mondotta enyhébb szemrehányással.

Közben betolakodott a kacsacsőrű emlős és páncélos állat. Hogy hát ők is a világon vannak, mit vétettek hát, hogy nem írtam róluk?

— Nem szeretem a feltünési viszketeget és különcködést — válaszoltam. — Ha valaki annyira más, mint

a többi közönséges állat, az ne kívánjon még külön is kijáró figyelmet.

A bálna nem fért be a szobámba, tőle polipbőrre írt levelet kaptam. Egyenesen nekem tulajdonította, hogy a halcsont használat kiment a divatból. Mert hogy én nem csináltam a ceteknek — legalább egy mesével — reklámot.

Udvariasan válaszoltam, s tekintettel arra, hogy igazán nagy állat, meg is nagyságoltam a levélben.

— Azért hallgattam el nagyságodat, mert tudom, milyen nagyban folyik a bálnapusztítás, nem akartam a bádnavadászok figyelmét még inkább ráterelni. Szóval csupa kiméletből és jóakaratból mellőztem.

A szarvas szerint szarvashiba volt, hogy őt kihagytam. Annyit mondtam neki, hogy nem szeretem a szarvasokat. Megértően bólintott.

A kecske nehezményezte, hogy csak egyszer, epizódképen szerepel a háziállatok ankétjén, holott ő régebbi és kiválóbb szerzőktől önálló mesét is kapott.

— Hja pajtás — mondottam — olyan hitvány állat mint te, örüljön, hogy ha egyszer megéneklik. Egyszer a vak tyúk is talál szemet. Másodszor már ez a szerencse nem adatik meg.

Hogy miért volna épen ő hitvány, azt nem fejtettem ki. De e gorombaságom annyira meglepte, hogy nem is firtatta, mert mekegni is alig tudott. Úgy látszik, fején találtam a szöget, csakugyan hitványnak érezte magát.

A madárvilágból a struc, a túzok, a sárgarigó és a csirke tisztelegtek nálam, utóbbi az összes háziszárnyasok képviseletében. Legkönyebb volt a strucot megnyugtatnom, mert az ő meséje csakugyan még a tollamban van. Hogy hamarabb tollhegyre kerüljön, fel akart nekem ajánlani egy structollat, mit azzal utasítottam el, hogy nem szoktam idegen tollakkal ékeskedni. (Megelőzőleg már a páváét is azzal hárítottam el, hogy nem tudom, hova kellene tennem).

A csirkével megüzentem az összes háziszárnyasoknak, hogy szeretetem jeléül meg is eszem őket, a sárgarígóra azonban — mivel nem tudtam neki mentséget mondani — csak fütyültem, mire ő sem maradt adós, s szokott közvetlen modorával visszafütyült: „Huncut az író!“ Nyilván sértő szándékkal tette.

Legnehezebb volt a sakált leszerelnem, mert magam is ludasnak éreztem magamat vele szemben. Azzal szorított sarokba, hogy jut ő ahhoz, hogy egy allegóriámban benne személyesítettem meg épen a leghitványabb nációt. Bizonykodott, hogy ő ezt sehogy sem érdemelte meg.

Ezt be kellett látnom és igazságszerető ember lévén, nem átallottam bocsánatot kérni tőle, amit itt a nyilvánosság előtt is megismétlek.

Utolsónak maradt a párduc és a turul. Nem haragosan, csak fájdalmas szemrehányással kérdeztek meg, hogy lehet az, hogy én, ki annyi irredenta állatmesét is írtam, őket nem szerepeltettem, holott oly szívesen tennének szol-

gálatot annak a nemzetnek, amely őket hajdan felkarolta.

— Hiszen a mi őseink a te bőrödet hordták a vállukon — szóltam csodálkozva a párduchoz.

— Az én bőrömet így is, úgy is lehúzzák. Akkor legalább vitéz emberek vállát ékesítettem. Látod, minek is kellett nektek kimennetek az én hazámból? Most a ti bőrötöket húzzák le, nálatok sokkal, de sokkal hitványabbak.

— Én — mondotta a turul — megértem, miért nem írtál rólam mesét. Mert te is hiszed és tudod, hogy ha most sebes is a szárnyam, fogok én még a ti diadalotok felett lengeni és hirdetni a feltámadástokat. Az pedig akkor nem lesz mese, hanem a legszebb, legfenségesebb valóság!

A BACILLUSOK

— Csak tudnám végre, növény vagyok-e vagy állat — tünődött egy jól megtermett bacillus és a töprengés kínjában közel volt hozzá, hogy osztódás utján időelőtt szaporodjék.

— Vagy valami a kettő között — folytatta az eszmemenetet a szomszédja, csakhogy épen valamit mondjon. De eközben merőben idegen hullámokat érzett abból kiáramlani s mielőtt ő is osztódott, barátságtalanul hozzátette:

— Különben nem tudom, mi fán terem egyik, meg a másik, de hogy te nem vagy közénkvaló, az bizonyos. Jobb volna, ha pusztulnál. Untig elegen élünk már ezen a rozzant fujtatón.

— Pusztulni? Eszemben sincs. Imént menekültem épen ide, hogy el ne égessen a napsugár. Mi más birhatna velünk? Ez egyedüli gyilkosunk.

— Akkor legalább törekedj lefelé, talán a májra, vesére.

— De hátha ennek a pasinak — hamis a mája?

— Ugyan-ugyan. Nem ezerhetes kis lány, — komoly tanárjelölt a gazdánk. S te sietteted a pusztulását, ha itt-maradsz és be nem látod, hogy fölösleges vagy. Ajánlom, szállj tovább a legközelebbi köhögési rohamnál.

És pedig mielőtt osztódnál — tette hozzá fenyegetően egy másik. De késő volt, mert a hosszas vita alatt az elő-kelő idegen már dédapa lett: három nemzedék termelő-dött ki általa.

— Nincs is jogod itt lenni. Mi őslakók vagyunk, nem-zetségünk — úgy tudjuk — veleszületett az áldozattal. Mi szeretjük, ragaszkodunk hozzá, el nem hagynók holta napjáig.

— Te meg csak belégzés útján kerültél ide, jött-ment vagy. Köhögtesd ki magad, amíg jó dolgod van — zsörtö-lődött egy kövér baci.

— Sőt épen azért maradok, mert jó dolgom van — feleselt az idegen és ugyancsak beleette magát a jó me-

leg tüdőlebenybe, nehogy a köhécselés újra kivigye a gyűlölt napvilágra.

— Te, úgy látszik, érted a módját — faggatta egy kíváncsi mikróba. — Úgy teszel, mintha csak köztünk nőttél volna fel.

— Különösek vagytok. Ha nem is itt osztódtam: csak tüdőből jöttem én is. Más ember tüdejéből. Csakhogy ott nem volt olyan jó dolgunk. Épen csak kikezdtük a csúcsokat, de a koma úgy teleszítta mindig füsttel a tüdejét, — a mi kedves otthonunkat, hogy csak úgy szédültünk tőle. Egyszer aztán kiprüszkölt mindnyájunkat, örültünk, hogy megszabadultunk a vén nikotinistától.

— No, itt ez a veszély nem fenyeget. A mi gazdánknak ilyen nem jut eszébe. Örül, hogy él.

— Hát csak örüljön is, amíg nem késő. Mi is örülünk neki, de különös helyzetben vagyunk vele szemben. Érdekünk, hogy tovább húzza és mégis hivatásunk, hogy siettessük a végét.

— Nehéz, nehéz helyzet — sóhajtott egy érzelgős baktérium.

— No, lám, hát van még más világ is ezen a meleg savanyú tüdőn kívül? — csodálkozott bután egy most kifeslett ujszülött.

— Hát hogyne volna... Most beszéltem nektek a napvilágról... Az borzasztó valami. Egyformán süt emberre, állatra, növényre. Még osztódni sem tudtam, amíg sugarait rám sanyargatta. Csak pislogtam a kocsonyá-

ban, amíg felkapott a szél és ez a jámbor pára belehelt — magyarázta a világlátott parányiság.

— Ott jutott hát eszedbe azon a marhaságon rágódni, növény vagy-e, vagy állat, amikor ezeket a csoda valamiket észrevetted?

— Ott hát, kínomban. Most már nem bánom, ha határsértést is követek el. Egyik eb, másik kutya. Hogy ez mi, azt én nem tudom, de mindegy. A volt gazdám mondogatta, ha szavazni ment.

— Azok után, amiket hallottam, hiszem, hogy egyikhez sem tartozunk. Fölöttük állunk. Mi megrágjuk őket, de azok rajtunk ki nem fognak. S a napsugár meg őket élteti, bennünket öl, — szürte le a tanulságot a legtapasztaltabbak egyike.

A pácienst ekközben orvos kezdte vizsgálgatni. Bozontos fejét odaszorította a ziháló szűk mellkashoz és a bacillusok vitatkozását mint „szörtyzörejt" észlelte.

— Sóhajtson egy nagyot — szólt a boldogtalan áldozathoz.

Néhány vállalkozó, kíváncsi bacillus ezt rögtön felhasználta, hogy kinézzen egy kissé a szabad világba. Felkaptak a „sóhaj szárnyára" és egykettőre kinn voltak a laboratóriumban. Amint jól körülnéztek, újra beszippantotta legtöbbjét hűséges gazdájuk. Csak egyesek cseréltek lakhelyet, ezeket az orvos lehelte be nagy meghatottsággal, miközben fejcsóválva konstatálta, hogy csak „lassú javulás van jelen".

Amelyek visszatértek, elmesélték, mit láttak, mi fog

történni. Védő oltást fog kapni a páciens, meg injekciót valamiféle szérummal.

Harsogó hahotában tört ki az egész féregnépség. A derültséget csak egy házsártos öreg szakította meg duruzsolásával.

— Már megint ezzel a szamársággal fognak minket bosszantani! Tudhatnák pedig, hogy fel sem vesszük! Legfeljebb a gyomrunk romlik el tőle s a mienkkel együtt a páciensé.

— Hadd bomoljanak kis játékaikkal! Addig jó nekünk, amíg nem vesznek komolyan. Alig pár ember foglalkozik velünk, ahelyett, hogy valamennyi összefogna ellenünk... De a legtöbbje tudomást sem vesz rólunk...

— Ez sértésszámba is megy — jegyezte meg egy önérzetes baci.

— Természetesen. Mi nagy, hosszas fáradsággal átsegítjük egy jobb világba, ő meg, a hálátlan, azt sem tudja, kinek köszönheti, hogy átszellemült.

A védőoltás után a beteg — bátortalanul — okoskodni kezdett a doktorral.

—Tanár úr, én még úgy szeretnék élni... És attól félek, ez a sok oltás, szérumozás nem használ semmit. Napkúrát — télen — nem használhatok, a dús táplálkozás meg nincsen módomban...

Olyan őszinte kétségbeesés érzett ki a szavaiból, hogy a tanár is megdöbbent. Pedig eléggé megedződött a halálraválókkal szemben.

— Hát, hát, fiatal barátom, hogy gondolja másként

a dolgot? — motyogta meglepetten. — A tudomány mai fejlődési foka ezeket indikálja. Jobbat, sajnos, ezidőszerint nem ismerünk.

— Ép ez a baj. Nem volna esetleg valami vérbe bevihető méreganyag, ami a bacillust megölné, de az embert nem bántaná?

A tanár szánakozóan mosolyodott el.

— Hiszen ha volna, ma nem lenne tüdőbajos a világon. De a bacillus ezerszer szívósabb ám, mint az ember. Ami annak meg sem kottyan, az az ember finom szervezetét rég megölné.

— Elhiszem, — szólt a fiatalember lemondóan. — De talán valami belehelnivaló, bacillusirtó gázat lehetne feltalálni. Ha minden tudós összefogna, minden más ember meg segítene, nem gondolnám, hogy messze lehetnénk ettől. Hiszen az emberirtó mérges gázak készítését oly hajszálfinom tökéletességig vitték, oly ezerféle változatra eszelték. Az erre pazarolt tömérdek energiát nem fordíthatná át egy jobb kor az egészség szolgálatába?

— Hiszen kisérletezünk, kisérletezünk — nyugtatta a tanár bizonytalanul.

— Mert nem hiszem — folytatta az ifjú, s arcán a láz tűzrózsái gyúltak ki, — hogy a komoly tudósok agya ne volna termékenyebb amazokénál. Csak áldozat kellene a köz részéről, gondtalan, független élet az apostolságra hivatottaknak... Én már nem érem meg, de az utánamjövő milliók...

— Fiatal barátom, magának láza van — szólt közbe

az orvos. — Ajánlom, hogy feküdjék le ebben a csatakos időben...

— Ez a mi gazdánk sokkal okosabb, mint hittem — állapította meg egyik bacillus dühösen, nagy szörtyzörejt provokálva heves ágálásával.

— Sőt, egyenesen veszedelmes ember — erősítette a másik.

— El kellene tenni láb alól, még mielőtt telebeszélné a világ fejét botor gondolatával. Mert amilyen bolond az ember, még képes csakugyan kitalálni valami ilyest...

— Rágjuk át a tüdejét gyorsabb tempóban — indítványozta egy másik. — Ezzel a felével úgyis már elkészültünk, holnap át kell telepednünk a másikra. Rövidesen azzal is végezhetünk.

— Igen ám, de akkor a magunk végét is siettetjük!

— Hát mit tesz az! Feláldozzuk magunkat a fajért. Névtelen hősök leszünk, felőröljük azt az embert, aki eszmét adott volna az utánunk jövő számtalan bacillus elpusztításához. Nem dicső elhatározás ez? Ilyet sem pipált még a mikróbák évkönyve.

— Helyes, helyes! — hangzott mindenfelől s a fiatalember kétségbeesetten köhögött.

A bacillusok pedig ünnepélyesen átvonultak a másik féltüdőre és az elhatározás örömére azonmód néhány gümőt kötöttek rajta.

AZ ELEFÁNT KEDVELTJEI

A természetbuvárok megfigyelései szerint olykor az állatok között is előfordulnak érthetetlen, ízléstelen, sőt torz barátságok. Ilyenkor egy-egy magasabbrendű állat önkényt pártfogójává szegődik hozzá nem méltó, hasonlíthatatlanul inferiórisabb barmoknak, amik fajban, életmódban tőle tökéletesen különböznek, s neki semmi komolyan vehető viszontszolgálatot nem teljesítenek. Embereknél az ilyen bizarr eltévelyedést pathológikus tünetnek neveznők, az állatoknál legfeljebb — szokatlannak tartjuk.

Indiában, s más melegövi vidéken az elefánt, — tudjuk — háziállattá emelkedett, ha ugyan a szolgaság az állatok ranglétráján előlépést jelent. Az, amelyikről szólok, egy hatalmas maharadzsa állatállományának volt büszkesége, és — mint annak elismerten legokosabb tagja, egyszersmind korlátlan zsarnoka.

Idáig rendben is lett volna az ügy és mehetett volna minden a maga medrében, hiszen az állatok nem szoktak lázadozni a természet berendezése ellen. Csakhogy a nemes elefánt kezdte félreismerni előkelő hivatását és túlostúl nagy hatalmával más érdemes állatok rovására visszaélt, igazságtalanul pártolván kiseprüzni való csőcselék állatokat. És nem volt mód okos fejével beláttatni, hogy visszatetsző eljárásával mennyi meg nem érdemelt keserűséget okoz hozzá méltóbb állattársaknak, amiknek mellette szintén „volna helyük a nap alatt."

A tulajdonos kedvelt, okos vizslája egy napon észrevette. hogy mialatt vadászattal teljesítette úra kedvtelését és saját kutyakötelességét, patkányok telepedtek megszokott, kényelmes kutyaházába, ahol a jól befejezett munka után annyira szeretett el-elpihengetni. Mi sem természetesebb, mint hogy nyakon akarta ragadni a vakmerő betolakodókat s csigalyáikat kissé megrecsegtetve, repüléssel egyetemben emberségre tanítani. Ám ez elemi jogának gyakorlásában minden várakozása ellenére megakadályozta az elefánt, — kijelentvén, hogy a patkányok az ő magas pártfogása alatt állanak s ő nem engedheti, hogy akár egy szál szürke szőrük is meggörbüljön. Ellenesetben közel az erdő, hoz ő mindenféle színű vadállatot eleget s megmutatja a vizslának, hogy ebek harmincadára juttatja.

Mit is csináljon a szegény vizsla hasonló helyzetben? A legfőbb urhoz, a maharadzsához hiába fordult volna, az nagyon messze és magasan trónol, meg tán nem is ér rá állatszolgáinak apró marakodásaival törődni. Kézenfekvő volt hát, hogy csakis más állattársaival tárgyalhatja meg a kínos, kellemetlen ügyet.

— Mit mondasz hozzá, — fordult a délceg lóhoz — kimartak a patkányok a portámról, ami kétségtelenül számomra volt eredetileg odaállítva.

És még csak nem is hajíthatom ki őket, mert szörnyű fenyegetésekkel állja utamat az elefánt. Nem rughatnál te közülök néhányat hátgerincen?

— Pajtás, igazad van, teljesen igazad. De hogy gondolod, hogy én az elefánttal kikezdhetek? Hisz az imént döfött engem is oladba az agyarával, most is arról koldulok. Utálom a patkányokat én is, akárcsak te, de — bár az én istállómba is jutott belőlük, ma én is tehetetlen vagyok velök szemben.

Látta a vizsla, hogy ez színigazság, nem is zaklatta tovább a nemes paripát. Épen most búit ki az istállóból egy ökör, azt környékezte hát meg.

— Felháborító, ami veled történt — állapította meg ez is, — de nézd, az elefánt viszi ma a vezérszerepet közöttünk az udvaron. Akármit is csinál, türnünk kell, mert nem birunk vele. Nincs más hátra, ki kell várnunk, amíg kitörik az agyara.

Bizonyos, hogy jóindulatú tanács volt, de nem lendítette előbbre a szegény vizsla ügyét. Ha ő addig vár, az élősdiek úgy bemaszatolják eddigi tiszta lakását, hogy ő többé hasznát aligha fogja vehetni.

Ott cammogott az udvaron a teve, megszólította azt is. Hiszen feltétlenül jóakaratú állatnak ismerte.

Komolyan hallgatta végig a nagy, otromba állat a panaszt, aztán ő is türelmetlenül tört ki.

— Gyalázat, amit az elefánt művel. Hiszen te csak közelebb álltál hozzá mindig, okosságban, hasznos munkában, mint azok a jöttment szurtos rágcsálók! Talán te követtél el valami helyrehozhatatlant ellene, amiért oka van így gyülölni téged?

— Én? Mindössze hogy egyszer megugattam, amikor a becsület úgy hozta magával. Tilosban járt a koma, s én vissza akartam terelni. Más is megtette volna helyemben.

— No akkor nem is lehet rajtad segíteni! Mert az olyan bosszuálló, gyülölködő állat, hogy még a saját fajtáját is halomra gyilkolja, ha rájön a veszettség százesztendőnként egyszer. Mi meg, többiek, ilyenkor kénytelenek vagyunk elvonulni s örülünk, ha bántódás nem ér.

Ettől sem lett okosabb a szenvedő vizsla. Kihez forduljon még? Egy okos állat van még az udvarban: a macska. Igaz, hogy az más, rendes időkben ellensége, de ilyen nagy eset talán félretéteti vele a kicsinyes haragot.

Nem is csalódott, a kandur őszinte együttérzéssel hallgatta meg.

— Össze kell fognunk, eb pajtás, mint régi, igazi háziállatoknak. Hiszen közös szégyenünk amaz alsóbbrendű elemek garázdasága. Nekem, mint tudod, szinte hivatásom az ilyenek fékentartása. Ám a minap, hogy egyet nyakonragadtam, ott termett az elefánt, s egyszerűen elfujt engem hosszú ormányával. Bele sem karmolhattam, mert az ő vastag bőrét nem fogják a macskakörmök...

— Eszerint hát te sem tudsz rajtam segíteni — vonitotta a vizsla, keserves lemondóan...

— Legjobb volna, ha magad igyekeznél felvilágositani az elefántot. Lehetetlen, hogy józan percében be ne lássa, mennyire méltatlan hozzá a leghitványabbak pártolása, s még hozzá oly égbekiáltó igazságtalanság árán! Aztán mondd el nekem, mit végeztél vele.

Tudta ugyan az eb, hogy hiába fog járni, mégis rászánta magát.

— Hát uramfia! Mit kellett hallania! Nemcsak hogy szó sem lehetett a patkányok kiparancsolásáról, de kitünt, hogy maga az elefánt volt, amely rászabadította őket a kutyaházra, meg egy kicsit a lóistállóra. Ilyen elfogultság mellett kár az elefánt előtt minden vakkantásért. És — bár hamarább tette volna — a vizsla sarkon fordult és faképnél hagyta a lehetetlen gondolkodású szörnyeteget.

De most hová? Vissza a macskához! Csak az lehet elég ravasz, hogy a további teendőkre nézve eszmét tudjon adni.

— Nézd barátom, — mondotta a kutyának őszinte meggyőződéssel — mi valamennyien gyűlöljük az elefántot erőszakos, izgága hatalmaskodásáért, kegyetlen igazságtalanságáért. Mivel azonban e pillanatban az ő napja ragyog legfényesebben, együttvéve sem volnánk elegendők, hogy ellenére sikerrel cselekedjünk. De légy egészen nyugodt, fordul az idők kereke — bizonyára gyorsabban, mint hinnéd és az ő uralmának is vége szakad. Öregszik máris, lassan-lassan ereje elsorvad és talán maga a maharadzsa is megsokalja egyszer a sok galádságát. Akkor aztán hidd el, kirobban valamennyiünkből a rég elfojtott gyülölet és az igazság nevében elsöpörjük nemcsak az apró tányérnyalókat, de magát a pusztulásra rég megérett és rászolgált elefántot — mert azt még mi, oktalan állatok sem türhetjük — akiket a természet rendje amúgy is

eléggé megnyomorított — hogy ezenfelül is igazságtalanságot kelljen elszenvednünk olyan állattárstól, aki semmivel sem jobb nálunk, s vak elbizottságában mégis földi gondviseléssé akarja magát feltolni és elismertetni.

A PÓRULJÁRT KESELYŰ

Az állatok királya országgyűlésre hítta össze a ragadozókat. Nagyon fontos kérdés volt felszínen. A világ minden részében háború dúlt az emberek között, a havas északtól az izzó Szaharáig mindenütt voltak csataterek. Itt is, ott is ezrével hullottak el a harcosok, arról kellett határozni, hogy a különböző harcterek bőséges zsákmánya milyen arányban osztandó fel a ragadozók közt, illetve melyik területen, mely állatot illeti meg az emberhullák felfalása. Bár a madarak független királyságban éltek a sas alatt, ezúttal ők is, mint érdekeltek, elküldték követeiket az értekezletre.

Az oroszlán egyenként szólította az állatokat. Elsőnek a sast.

— Tied a németek csatatere — mondotta. — Kemény, vitéz harcosokat kapsz. Megbecsüllek vele, mint királyi kollegámat.

A sas meghajtotta magát, elköszönt. Következett a farkas.

— Te az orosz hullákat kapod, — szólt az oroszlán. — Meg lehetsz elégedve. Azokból van a legtöbb.

Nem is panaszkodott a farkas, elment. Jött a sakál.

— Átmész Kisázsiába. A törökökön rágódhatol.

— Kár értök — mondotta a sakál. Egy könnyet is ejtett. Távozott.

Az ölyv a franciákat, a karvaly a szerbeket, a varjú az oláhokat kapta. A hiéna Egyptomban, a tigris Indiában kapott területet. Ezek is meg voltak elégedve, ha nem is nagy, nyilt csaták után, de apró lázongások révén elég holttestre volt kilátásuk.

— A magyarokat a kétfejű sasra bíznám, de az már elhullott — mondotta az oroszlán. — Így hát más állatnak kell juttatnom. Melyik vállalkozik rájuk?

— Kemény falat az — hangzott innen is, onnan is. Végre, némi rábeszélés után — a patkányok vállalkoztak.

— A tengerekre a cápát vezénylem — harsogta tovább a nagysörényű király.

A japánok a hiuznak, vadmacskának, portugálok a rókának, a belgák a baglyoknak jutottak. Már vége felé járt az osztozkodás, amikor nagy késéssel, lomha, suhogó szárnycsapásokkal megérkezett a dögkeselyű.

Villámló szemekkel fogadta őt az állatok királya.

— Hát te hol késtél eddig? Azt hiszed, én rád fogok várni a jó falatokkal? Most már minden valamirevalót kiosztottam, milyen nemzetséget juttathatok még neked?

— Add nekem uram, a lengyeleket, én megelégszem velük.

— Nem, azokat a hollónak szántam — volt a válasz. — Hanem — tudod mit — neked adom a cseheket!

— Kegyelem uram, kegyelem! — esdekelett a keselyű és kétségbeesése jeléül leeresztette szárnyait. — Hisz akkor éhen halok! Azok nem szoktak a csatában meghalni!

De a hatalmas király ezuttal kérlelhetetlen maradt. „Tarde venientibus ossal" — kiáltott oda bizonyos bonhomiával a keselyünek. — Így szoktam én büntetni azokat, akik nem jelennek meg pontosan hívásomra.

És nagy méltósággal jelt adott a gyűlés befejezésére.

AZ ÁLLATBIZTOSITÁS

Egy különben nagyon megfontolt kuvaszkutya eszeveszetten rohant ki a házból és ugatásával összelármázta a háziállatokat. Azok hanyatthomlok loholtak elő, még ha — olyiknak — a kötőfékét is el kellett szakítania.

Valami rendkívülinek kellett történnie, ha a házőrzés terén oly nagy érdemeket szerzett, komoly öreg állat ilyen hebehurgyaságra vetemedik. Még a macska is — felfüggesztve ellenséges érzületét — elvei fenntartásával — megjelent a láthatáron, igaz, hogy csak a háztetőn.

A kuvasz nem várta be, hogy kérdezzék, szinte elfulladva az örömtől, ujságolta a nagy szenzációt.

— Tudjátok-e, kenyeres pajtások, ki volt az a kopasz vigéc, akit imént oly tiszteletlenül megugattam?

No hát nem is sejtenétek (mint macska barátunk az esőt) hogy az a mi legnagyobb jóltevőnk...

— Talán kutyalepény-mintákat kínálgat a gazdánknak — kérdezte közbe a macska nem epésség nélkül.

— Nem bizony, hanem inkább be akar minket biztosítani mindennemű balesetek ellen. Valami állatbiztosító szervezet alakult, s az küldte ki őt egyenesen hozzánk. Kétségkívül megtudta, mennyi bántalom ért eddig minket.

— Az bizony szép dolog — nyihogta a ló. — Ezentul nem ijedek meg minden kőrakástól, meg száraz ágtól. De még a kocsisom ostorcsapásaitól sem, hiszen biztos lehetek, hogy bajom nem történik és igazságot fogok kapni.

— Legalább nem érhet késelés — röfögte a sertés megnyugodva — és végelgyengülésben pusztulok el, ha ugyan egyáltalán végem lesz. Mert hisz talán az elmulás ellen is biztosítva leszek.

— Belőlem sem lehet többé szüretre birkapaprikás — lelkesedett a juh. — S ha a gyapjam szála meggörbül, már panaszra mehetek...

— A sóhivatalhoz — nyávogta közbe a kandur, ízléstelenül rontva a hangulatot.

De a kecske és a marha mihamar megmentették a pillanat ünnepélyességét. Amaz hálát mekegett az embernek, hogy ezután ő is jóllakik, a káposzta is megmarad, ez meg örömbőgéssel konstatálta, hogy jövőben az ő nevét többé sértésképen nem lesz szabad alkalmazni.

— Nagyon helyes. És most leszel csak igazán marha

— hangzott a nyávogás onnan felülről jóakarattal, de kétértelműen.

A kutya végül hosszasan kifejtette, mit vár ő a korszakalkotó intézménytől. Az ebzárlatok végleges eltörlését, kölykei vizbedobásának megszüntetését, s ami a továbbit illeti, ők, ebek most már nem elégszenek meg a sintér előtti egyenlőséggel, de egyenesen a kutyapecér felelősségrevonását követelik annyi ártatlanul kioltott ebéletért. Mindez — szerinte önkényt következik a szó értelméből: ha egyszer állatbiztosítás: akkor minden sérelem kell, hogy megszünjék.

Mind megértették, csak a macska tett úgy, fenn a tetőn, mintha őt nem nagyon érdekelné ez a korszakalkotó újítás.

Ez a nemtörődömség méltán bosszantotta a dús reményeket szövögető állatokat s a kecske szinte bántó szándékkal mekegte feléje:

— No, és te nem vársz semmit a nagyszerű intézménytől? Olyan nagy biztonságban érzed magad, hogy nem is örülsz neki?

— Én barátom, magam biztosítom magamat a tíz karmommal. És biztosítlak, hogy az sokkal jobb biztosítás, mint a tietek lesz, amiből én, aki adótárgy sem vagyok, — úgyis kimaradnék. Függetlenebb vagyok nálatok, és mindig a talpamra esem.

— Így nem lehet beszélni, — morogta a kutya felháborodva. — Mi is tudjuk miről van szó, és a gazdánkban ez egyszer nem fogunk csalódni.

— No, majd meglátjátok — nyávogta a macska és elosont, hogy elejét vegye a további meddő vitatkozásnak.

Az utazót pedig, amint a gazdától kijött, megkülönböztetett tisztelet jelével halmozták el a hálás háziállatok. Boldogan bégetett feléje a birka, a marha nagyot bődült, mire a vigéc ijedten dugta be a fülét. A feléje vihánczoló lótól visszahökölt, de a hozzá dörgölődő sertést már oldalbarugta, a farkcsóváló kuvaszra meg — se szó, se beszéd, egyenesen botot emelt. Egyáltalában nem nagy szeretetet látszott mutatni a hálatelt állatok iránt.

Ez első csalódást azonban tetemesen enyhítette az állatok ama feltevése, hogy talán a hivatalos komolysággal nem fért volna össze, ha kedveskedett volna nekik.

— Hogy is nézett volna ki a dolog — magyarázta a kutya, — ha az egyik zsebéből zabot vesz ki a lónak, a másikból egy nagy csontot nekem, a sertésnek meg odaloccsant egy pohár moslékot... Ezt csak nem kívánhattuk tőle...

A jámbor párák egyelőre megnyugodtak. Hanem a ló — egy zord őszi napon munkaközben — eltörte a lábát. Bizony agyonlőtték, minden előzetes eljárást mellőzve. Pár nap mulva ugyan megjelent az ügynök, de sem a lovat fel nem támasztotta, sem a hátramaradt csikójával szemben valami különös előzékenységet nem gyakorolt. Úgy látszott, a házigazdát meg sem fenyítette, sőt kézfogással, a legjobb barátságban búcsúztak el egymástól.

Nemsokára szüret lett, s a bárány napjai is beteltek:

felséges tokánnyá dicsőült. A kutya melegedéssel állapította meg, hogy a lakomán a vigéc nem jelent meg. Igaz, hogy később sem, sőt még akkor is hiába leste a kutya, amikor a sertést —nem sokkal később — halálra késelték.

— Hogyan? — okoskodott magában a kuvasz. — Hát ezek oly jelentéktelen állatok, hogy a védőjük még érdemesnek sem találja halálukat számonkérni? Mi vár akkor énreám? — No, de bizonyára beteg a pátrónusunk, majd eljön, ha felgyúgyul, s lesz akkor hadd el hadd!

Ebben bizakodva a kihirdetett ebzárlatkor biztonságban érezve magát, vígan elkószált a piactéri kutyalakodalomba. Vesztére tette. Sintérkézre került s a sintér előtti egyenlőség elvénél fogva teketoria nélkül — lebunkózták.

Most már — mivel a kecskét időközben eladták — nem maradt más állat az udvarban, mint a tehén és a macska. És egy téli alkonyatkor, amint amazt javában fejték, belopakodott a cirmos az istállóba és most már nem tettetett részvéttel emlékezett meg az elkölözöttekről.

— És lásd — fejezte be gyászbeszédét — azok a jámborak abban bizakodtak, hogy azt a fránya biztosítást az ő kedvükért és javukra találták ki... Pedig tisztán és egyedül az embert szolgálja az, az ő önző céljaival. Mi csak szenvedő eszközök vagyunk benne.

— És ezt te tudtad? — kérdezte a tehén meglepetten.

— Persze hogy tudtam. Ott ültem én is a suton, mikor a gazdánk tárgyalt azzal a kopasszal. Mindent hallot-

tam és keresztülláttam a szitán, nem úgy, mint a kuvasz, amelyik olyan nagy hűhót csinált belőle!

— De ha tudtad, miért nem világosítottál fel bennünket?

— Hát lehetett? Nem akartatok nekem hinni, sőt meg sem hallgattatok, amint a háztetőn elég világosan céloztam a dolog velejére. Ha többet mondok, még engem bántalmaztatok volna, mert egy kellemes rögeszméért mindig szivesen sutbadobjátok a rideg igazságot! Elvakított benneteket az üres képzelet s ilyenkor süket fülekre talál a józan való.

FARKASOK AZ ÉJBEN

Teleholdas, csikorgó téli éjszaka. Valahol a Vihorlát alján farkasfalka poroszkál a csillogó havon. Hosszan elnyulik a menet: az elüllévők már elérték a néptelen szekérútat, az utolsók még alig bontakoztak ki a tar erdők bozótjai közül. Kegyetlenül éhesek mindannyian. Bizonyos, hogy bármi élő kerül most eléjük, könyörtelenül felfalják, ha nem is kötöttek erre nézve megállapodást.

Hogy a csontrepesztő hideget és kínzó éhségét enyhitsék, eszmét cserélnek. A távoli falvak jámbor lakója megborzong és keresztet vet: — csakugyan farkasordító hideg lehet, íme hogy üvöltenek azok a fenevadak!

Egyszerre oldalról egy magános ordas közeliti meg

a menetet. Nyilván ebből a csordából való ő is, csak valamiért elmaradt. Nyugodtan türi a többi, hogy csatlakozzék hozájuk, de egyelőre nem üvölt együtt a farkasokkal, ami feltünik a szomszédjának.

— Egy termetes farkaskutyát faltam most fel — így okolja meg elmaradását annak kérdésére: de komolyan vonítom: megesett a szívem rajta most utólag.

— Miért nem előre? — kiváncsiskodott egy a sok közül, amely figyelni kezdte az érdekes elbeszélést.

— Akkor nagyon éhes voltam s olyankor ez nem jut mindjárt eszembe. De az a szegény pára — képzeljétek — hozzám akart menekülni a sintér elől, mert — mint mondotta — rokonunk. Talán mégis meg kellett volna könyörülnöm rajta s idehoznom közétek.

— Nagyon természetes, akkor közösen faltuk volna fel — jegyezte meg a vezető farkas helyeslően.

— Nem úgy értem, de magunk közé fogadtuk volna elevenen. Eggyel többen, vagy kevesebben éhezünk: meg se kottyan.

— Azt már nem. Nem mintha ez csakugyan különbséget tenne, de mert a kutyát különösen nem szeretem. Ha egyszer — eladta magát az embernek, intézze el vele maga a baját, s magára vessen, ha az ember kínozza. De ha jól megy a sora, fogát vicsorítja ránk s csak olyankor vagyunk rokonai, ha ránkszorul.

— De olyan szívettépően könyörgött — okoskodott a farkas.

— Jegyezd meg, — intette le az öreg vezér — hogy

nekünk, farkasoknak nincs szívünk. Mert mi rendesen nagyon éhesek vagyunk. És hogy te itt ilyen — tőlünk merőben idegen és szokatlan — érzésekről mersz üvölteni, ezt is csak az menti, hogy jól vagy lakva és ettől megkótyagosodtál.

Ezt az esetet hát letárgyalták. Nem is értek volna rá tovább rágódni rajta, mert egy szerencsétlen magános vándor tünt fel a láthatáron a tiszta holdsütésben. Nyilván rosszemű öregember volt, aki csak akkor vette őket észre, mikor már későn volt.

Természetes, hogy fáradt lábaival menekülni már nem tudott. Pillanat alatt megrohanták, leteperték. Rövid percek mulva csak a hagyományos pár csizma maradt meg belőle. Öreg csontjait is szétropogtatta néhány jófogú bestia.

— Hogy nem sajnáltátok ezt a szegény vén embert? — kérdezte gunyosan egyik az éhenmaradottak közül, amelyek még mindig sokkal többen voltak a néhány jóllakottnál. Hisz csak alig egypárnak jutott egy-egy sovány kar, vagy comb...

— Csakugyan mondasz valamit... Olyan tehetetlen bácsi volt. És talán még úgy szerette is a rongy kis életét... felelt az egyik.

Az éhesek tábora harsányan felnevetett. Bődületes üvöltésnek mondanók ezt a rettenetes hangot. Kinevették társaikat, hogy a jóllakottság bennük ilyen érzeteket ébreszt, és talán — tudatlanul — kinevették ezzel az egész világrendet.

— Arra volnék kiváncsi — szólt egy cinikus farkas kis idő mulva, — hogy könyvelik el ezt majd az emberek?

— Hogy? Mint a „farkasok rémtettét", Tele lesznek vele az ujságjaik. És újabb díjakat fognak a fejünkre kitűzni...

— No, és ha ők terítenek le egy-egy farkast, az náluk nem „az emberek rémtette?"

— Nem bizony, sőt még az sem, ha egymást öldösik. Azaz, hogy ha egyet-egyet legyilkolnak, abból nagy hűhót csinálnak, de vannak aztán időszakok, amikor szabad a vásár és gyilkolni kötelesség...

— Ez a háború... — magyarázta egy már sokat élt tudákos farkas.

— No, mi a saját fajtánkat nem pusztítgatjuk — állapította meg elégedetten egyikük. — Lám, most milyen éhesek vagyunk és eszünkbe sem jutna, hogy falkánk leggyöngébbjét felfaljuk. Ettől visszatart a természetünk.

— Az emberek azt mondanák ilyenkor: a becsület, a tisztesség... toldotta meg az, amelyik — úgylátszik — sokat járt már falvakban.

Szószátyárkodásuk közben egy szán csilingelt el mellettök. A vezérfarkas még óvatosan fülelt, mikor az előcsapat fiataljai máris vad üvöltéssel neki estek.

De a rajtaülő ember puskát tartott készenlétben. Idejében duplázott közéjük: két farkas bukfencezett visszza véresen, holtan a többi közé.

A hátulról jövők rá sem néztek többé az eszeveszetten tovasikló szánra, ellenben kimult sorsostársaik hulláit

kebelezték be nagy mohósággal. Már amelyiknek jutott belőle. Egykettőre üres maradt a vérrel festett hómező.

Egy fiatal, tapasztalatlan farkas félénken és elégedetlenül kérdést intézett ahhoz, amelyik előbb oly önérzetesen állította, hogy ők a saját fajtájukat nem bántják. Hogy lehet mégis, hogy most megették a két elhullottat?

— Nagyon keveset tudsz te még, pajtás, látszik, hogy az első telet töltöd velünk. Én úgy értettem: *elevenen* nem bántjuk egymást, sem meg nem öljük a magunk fajtáját. De ha már egyszer úgyis hulla, akkor nem ártunk neki többé azzal, ha fel is faljuk. Nagyon elkésett érzés volna már akkor a szánalom és kimélet...

— Akkor hát miben különbözünk mégis az emberektől? — kérddezte a másik szinte kiábrándulva.

— No, nehéz felfogásod van, az bizonyos. Hisz az emberek épen fordítva csinálják. Ők a halottat már nem bántják, sőt magasztalják, ezt a szokásukat úgy hiják: kegyelet. De viszont életükben igyekeznek egymást mindenáron kiszorítani a világból és akkor boldogok, ha ez minél gyakrabban sikerül.

— Hát igaz: mi ezt csak a másfajta állattal tesszük.

— De azzal is csak, ha éhesek vagyunk. Máskülönben kiméljük azokat is, célszerűségből, hogy máskorra is maradjon belőlük. A pusztítást önmagáért nem gyakoroljuk.

— És ha növényevők volnánk? — kiváncsiskodott a fiatal farkas.

— Akkor nem is bántanánk semmi elevent. Hja,

azoknak könnyű, ők boldogok, mert nekik táplálékot ad fű, fa, bokor. De mi arra vagyunk teremtve, hogy csak vér árán lakhassunk jól.

— No, és az ember?

— Épen az a legrútabb, hogy ő nincs arra teremtve, mégis örökké húsra éhezik és egymás ellen tör... És még ők merik állítani, hogy az ember embertársa számára farkas... Sokkal, sokkalta rosszabb: ember.

AZ ÉLVEBONCOLTAK

Tűz ütött ki az épületben s a lármára még a laboratóriumból is kirohant mindenki. A terem percekre felügyelet nélkül maradt, az ajtót nyitvahagyták, s a folyosón támadt éktelen zsivaj idő előtt felébresztette mély narkotikus álmából néhány boldogtalan kisérleti állatot.

Először egy tengeri nyúl bontakozott ki kábulatából, aztán egy egér, végül ezek, amikor talpraugrottak, felriasztottak egy csontvázzá leromlott patkányt, amely nem volt ugyan elbódítva, de a gyengeségtől állandóan szendergett.

A másik kettő már több kisérletet hősiesen kiállott s most, mint lábadozókat, nyilván azért altatták el, hogy újabb borzalmaknak vessék alá őket. Alapos okuk volt tehát a nem sejtett ritka alkalommal élni s elinalni. Ter-

mészetes, közös balsorsuk osztályosát, a patkányt is felszólították, tartson velük.

Ez azonban — bárhogyan kapálózott, — nem bírt feltápászkodni.

— Menjetek, pajtások, nélkülem — cincogta végül — és siessetek. Örüljetek, hogy éltek. Belőlem hiányzik valami, — magam sem tudom mi, s ez tesz olyan erőtlenné.

— A vitamin — világosította fel a tudákos nyúl, amely sokszor hallott erről kíntalan óráiban. — Szándékosan vonták meg tőled az emberek, hogy lássák a hatást. De vajjon melyik? Van ugyanis sokféle betűs vitamin, ahogy gyötrőink számtalanszor mondták.

— Tudom is én, hiszen analfabéta vagyok — nyögte a szegény patkány és visszaesett lethargikus szundikálásába.

— No, ezen nem segíthetünk, hagyjuk itt a nyavalyást — cincogta az egér. Legfőbb ideje is volt, hogy egérútat vegyenek, mert már szállingóztak vissza a vaklármától rászedett emberek.

Állatainknak sikerült lemenekülniök az intézet udvarára. Azt mondja az olvasó, hogy ez lehetetlen? Ki tudná felelősséggel állítani, mi lehetséges egy tengeri nyulnak, egérnek?

Köröskörül azonban kőfal meredt eléjök. Hova legyenek? Az egér gyönge volt még lyukat ásni, a nyúl meg amúgy sem tudott. Megbújtak hát egy vérszegény puszpángbokor tövében.

Fáztak és éhesek voltak. Az egér ugyan könnyen és észrevétlenül elosonhatott volna táplálék után, de a félénk nyúl visszatartotta.

— Ne mozdulj a világért se, csak este. Irtózatos volna, ha visszakerülnénk. Nekem már egyszer a szívem kamrája is nyitva volt, s oda valamit becsepegtettek.

— Talán részvétet vagy szeretetet?

— Szépen! Ami maguknak sincs! Először az övékbe kellene ilyesmit beoltani irántunk, ártatlan állatok iránt.

— Belém meg valami férgeket oltottak — panaszolta az egér. — Valami gümőket kellett volna kapnom a tüdőmben. De nem sikerült. Azt mondták az orvosok, nem vagyok hajlamos a „tubira." Mi ez, melyik állat tudná?

— Én nem. De a májam már szintén látta a napvilágot. Ha nem is volt addig hamis a májam, azóta érzem: rosszmájú lettem.

— Engem rákos daganattal is megáldottak. Ez fogott ugyan rajtam, de talán még végre is én fogok ki rajta.

— Szörnyűség! Mindezekről a nyavalyákról kinn a szabadban nem is hallottunk. Mért épen csak az embert látogatják ezek a lehetetlen ocsmány betegségek?

— Bizonyára jobban rászolgált, mint mi, állatok...

— De hát akkor miért oltják azokat belénk is? Hogy jutunk mi hozzá? Miért gyötörnek minket oly hallatlanul? Ki engedi ezt meg, és miért, meddig? — okoskodott a nyúl.

Persze, hogy a kis egér távolról sem volt olyan okos,

hogy ezekre megnyugtató választ adhatott volna. Ehelyett ő is kérdezett...

— De miért is nem tiltakozik e szörnyűségek ellen valami nálunk sokkal hatalmasabb állat, például a kutya?

— Vonitana szegény eleget, ha tudna, de annak meg elvágják a hangszalagját. Csak hangtalanul tartja szegény az orrát az éjszakai égre földalatti börtönében...

— Rettenetes. De hát — az oroszlán talán...

— No, azzal még ki nem kezdtek. Lehet, hogy az megtanítaná őket! De eddig úgy tudom — csak a majomig jutottak.

— A majomig? Hisz az számukra kedves rokon!

— Igen. Ép ezért vesznek tőle apró kölcsönöket, amikből továbbtengetik hitvány életüket az arra rászorultak...

— És, és visszaadják valaha ezeket a kis kölcsönöket?

— Azt már nem! — makogta a tengeri nyúl meggyőződéssel és szívéből nevetett. Majd felrepedt a varrás, ami annyiszor nyitott mellkasát összetartotta. Úgy érezte, jobb volna, ha gombolásra rendezték volna be a bőrét.

— Mondok én valamit: — kezdte a kis egér fontoskodva. — Hallottam egyszer ott a kínzó termünkben, hogy azért kell nekünk szenvednünk, hogy egy pár ember meggyógyuljon... És ha ez igaz, mondd — szerinted érdemes?

Elgondolkodott a nyúl, hogy valami okosat makogjon.

— Hiszen urunk az ember, minden azt mutatja a világon. De nekünk is csak drága a mi kis életünk, ér nekünk annyit, mint nekik az övék. Az élet érzése nálunk is ugyanaz. Hogy az övéknek az értéke nagyobb-e, csak az tudná megmondani, aki fölöttünk rendelkezik.

Az egér csak hallgatta, bajuszát rezegtetve, kíváncsian, hova fog az okoskodás kikerekedni.

— És most én is csak azt mondhatom, amit ott hallottam, mielőtt elaltattak. Hóhérom volt, kés volt a kezében, aki mondta, de úgy látszik, gondolkodni tudott.

— Mit mondott hát? — sürgette az egér türelmetlenül.

— Azt hogy érzi: ha egy anya egyetlen fián kell segíteni vagy a haza reményét megmenteni: nem fáj a szíve a sok feláldozott ártatlan állatéletért. De ha holmi vérszopó uzsorás vagy nyegle ficsur kedvéért kell minket elpusztítania, bizony szívesebben hagyna békében minket, mert viszonylag többet érünk ama tartalmatlan, vagy kártékony emberéleteknél... Akkor — azt mondja — inkább ezeken kellene megtenni a minket gyilkoló kísérleteket. Hiszen — szerinte — az emberiség ugysem szolidáris, és nagyobb kegyetlenségeket is elkövet egymás ellen: ott van a fehéreknél a háború, a feketéknél a kannibalizmus... Mit értett ezek alatt, nem tudom.

— Szóval az emberek következetlenek — állapította meg az egér.

— És — főképen — nem egyformák, hiába fitogtatják az egyenlőséget — erősítgette a nyúl.

Úgy folyt ez az eszmecsere, mintha már túl lettek volna minden veszélyen s csak a mult kínzó emlékeit elevenítették volna fel most, a jóleső biztonságban. Pedig még hátravolt a fekete leves.

A kopár udvaron a szegény nyúl nem tudott úgy elbújni, hogy idővel rá ne akadtak volna. Fülöncsipték, visszavitték s rövidesen — változatosság kedvéért — kinyították a veséjét.

Az egér azonban — hála kicsiny termetének — végleg elpárolgott, lyukat ásott, és az egéri kor legvégső határán végelgyengülésben pusztult el. De holta napjáig agglegény maradt, félve, nehogy a rákos daganat rászármazzék utódaira.

A tengeri nyúl még viszontlátta a patkányt is, amely kétakkorára hízott, de hülyén, bambán bámult egykori társára s azt sehogy sem ismerte meg. Mert időközben bőven elláták ismét amolyan vitaminnal, azonban elvonták tőle az emilyet...

A FEJVESZTETT TYUKOK

Hideg, nyirkos novemberi éj volt, s a baromfiak szorosan egymás mellé bújva aludtak a viszonylag meleg tyúkólban. Tollbundájuk megvédte őket a köd csontigható nedvességétől, fejük a szárny alá bujtatva pihente ki a tyúkész amúgy sem nagyon megerőltető okoskodásait.

Éjfél felé a csak félszemmel alvó kakas valami gyanus kaparászásra lett figyelmes. Mintha a hátsó deszkafal korhadt fáját aprítaná valami. És tele torokból nagyot és elnyujtottat kukorékolt.

A tyuknépség azonnal felriadt, mert megértette, hogy ez nem a rendes, hajnaltjelző kakasszó, de még nem is a legsötétebb éjben is őrködést igazoló kukorékolás, hanem valami rémes és vészes torzhang, mely nem ok nélkül lármázta fel őket a legédesebb nyugovásból. És szárnyaikat verdesve hessegették el az álmot, hogy felkészülve várják az ismeretlen veszedelmet.

Az pedig nem soká váratott magára. A kikotort résen besurrant valami irdatlan nagy állat (a rémület és a setétség százszorosra növesztette a tyukok szemében) és se szó, se beszéd, nekiesett csak úgy találomra a legközelebbi bóbitás tyúkanyónak. Egy rémült hangfoszlány tudta épen még elhagyni hirtelen átharapott torkát.

Ebből is megértette azonban a többi, hogy itt életrehalálra megy a játék és észveszett lármával kotkodácsolt az alig felcseperedett őszi csirkétől az öreg kendermagosig valamennyi, a maga szemétdombján oly bátor kakast sem véve ki. És ahelyett, hogy eszükbe jutott volna összefogni, vagy ellenállni, csak röpködtek nehézkes szárnyaikkal, neki a falnak, a tetőnek, a pihenőrúdnak, egymás hegyénhátán keresztül, abba nem hagyva a fülsiketítő lármát és a céltalan vergődést.

Ám nem volt, aki meghallja és segítsen, az ember lakása messze esett, és a görény szabadon űzhette vérengző

kedvtelését, azt ítélve halálra a szerencsétlenek között, amelyiket akarta. Nem telt bele sok idő, és véres nyakkal ott hevert a porondon a tyúkól lakóinak több, mint a fele.

Halálos rémülettel várt a többi is sorsára. Ám a kegyetlen hóhér egyszerre csak megelégelte a gyilkolást (úgyis sokkal többet ölt le, mint amennyinek a vérével jóllakott) és se szó, se beszéd, suhanva és hirtelen, ahogy jött, eltávozott.

Fázósan és a nagy vergődéstől megtépázva repült ki a néhány szerencsés megmaradt reggel, amint a szolgáló kinyitotta az ól ajtaját. Szomorú szemlét tartott a kakas is megfogyatkozott népén, olyan bús-borús ábrázattal nézve rajtok végig, hogy az ott ődöngő Burkus kutyának is feltűnt. Nem is állhatta meg, hogy feléje vakkantva, barátsággal meg ne kérdezze a szontyolodottság okát.

A kakas elpanaszolta neki az éjszaka történetét.

— És látod, ilyen borzalomnak bármikor ki vagyunk téve és még csak védekeznünk sem lehet — fejezte be előadását.

— Ej dehogy nem — felelte a kutya elégedetlenül — csak tudnotok kellett volna a módját. Ha ahelyett, hogy fejvesztetten, tanácstalanul szerteröpdöstök, inkább összefogtok és éles csőrötökkel nekiestetek volna a szemének, orrának, koponyájának, hogy meg ne sántuljon, tudom, ő sietett volna megmenteni az irháját előletek. De így — mit használt a te éber őrködésed, ha a csakugyan beállott veszélynél már nem volt semmi terved és te is elvesztetted a fejedet...

— De vajjon miért pusztított el annyit közülünk,

holott egy kövér tyúk is elég lett volna, hogy jóllakjék?

— Azért, mert vérszemet kapott, és mert tehette. A megvadult zsarnok nem ismer határt és egyik gonosztett a másikra ösztönzi. Olyan lehet az, mint ha mi, kutyák megveszünk és még saját jóltevő gazdánkat is megmarjuk...

— De ha legalább az állatok királya lett volna, hanem egy hitvány görény...

— Ha te azt hiszed, barátom, hogy csak a király lehet kegyetlen, igen nagy tévedésben vagy. Sőt, ha az állatok királya kívánja valamely alattvalója vérét, azt rendesen okkal-móddal teszi. — És ti, baromfiak, de még mi kutyák is biztonságban lehetünk előle, mert kicsi, jelentéktelen zsákmányra nem pályázik. Sokkal gonoszabb, ha egy közülünk való, hitvány, közönséges állatnak megy a fejébe a hatalom bódulata, mert azt nem fékezi az eszme, ami úgy sincs, és aztán nem ismer mértéket...

— De hát ilyesmi megeshetik akármikor, mint a jégverés, hát hogy védekezzünk ellene?

— Összefogni, barátom, mondtam már, összefogni. És előre figyelni. Én a helyetekben még a fejemet se dugnám a szárnyam alá. És nem akkor kukorékolnék, amikor már késő...

A kakas mutatta, hogy mindezt megértette és ígérte, hogy megszívleli. De attól félek, a legközelebbi éjszakán, amikor a görényben újra felébred a bestia, ismét csak megtizedelve kel hajnalra a baromfiállomány.

Mert akár kézzelfogható is a tanulság: oly nehezen mozdulunk meg, hogy annak következményeit levonjuk.

AZ ÁLLATOK HÁLÁJA

Egyszer, jó régen, egymásután kerestek fel a különböző gerincesek és anélküliek, hogy számonkérjék tőlem azt a sok sértést, amit meséimben ellenök elkövettem. Igaz, akkor még körülbelül csak félannyi állatot avattam fabuláim szenvedő tárgyává, mint most, s megnyugtathattam őket, hogy a még megirandókban helyrehozom hibámat — nem is szükséges jóvátételi bizottságot a nyakamra küldeniök, — a mellőzötteket pedig bíztattam, hogy rájuk is sor kerül, mint ahogy jön még a kutyára dér.

De bár azóta kielégítettem minden jogos igényt, egyes elégedetlen üvöltések jutottak a fülembe. Panaszolta a foltos hiéna, hogy már nemcsak a bundája, de a jellemén is foltokat érez, mióta különböző embertípusokhoz hasonlítottam. A sakál sem tudta feledni, hogy vele képviseltettem a leghitványabb nemzetséget. Köszörüljem ki — követelte — azonnal ezt a csorbát.

— Hagyjon békében, nem vagyok én köszörüs — mondottam, de már menekültem is, jól tudva, hogy kívül tágasabb.

Nagyon érthető tehát, ha idegesség fogott el, mikor a minap azt vettem észre, hogy valami küldöttségféle keres, amelyben a legkülönbözőbb állatok fénylő téli szörmében, tollazatban pompáznak.

Csodálkozva láttam, mennyiféle állata van a jó Isten állatkertjének. De nem voltam annyira állat, hogy be-

várjam, amikor nyilvánvaló, hogy nem jóban sántikálnak. Ludasnak érezvén magam, futásnak eredtem.

A gyorslábú paripa azonban mihamar a nyomomban termett.

— Utólértem — konstatálta dicséretreméltó rövidséggel.

— Inkább ön, mint a nemezis — feleltem udvariasan.

— No, arra is rászolgált volna. De egyelőre nekünk van egy kis számadásunk önnel.

— Reménylem, hálájukat kívánják leróni, amiért annyit összefirkáltam önökről, mint kevés más elődöm.

— Az még megválik, tartozunk-e hálával. Előbb egy kis eszmecserét szeretnénk önnel...

Szinte sértődötten és kiábrándulva néztem a nemes állatra.

— No, hallja! Csak nem hiszi, hogy állatokkal fogok ilyenbe bocsátkozni?

— Ha nekem annyi szál szőr volna a sörényemen, ahányszor ön már eszmecserét folytatott egy-egy állattal — szólt szemrehányóan.

Igazat kellett neki adnom. Alávetettem magam az intervjunak.

— Kérdezzen hát — mondottam.

— Először is: hány mesét követett el ön a mi rovásunkra?

— Talán úgy érti, hogy a javukra — igazítottam

helyre. — Egyébként, hogy magyarázzam ezt el önnek, aki nyilván háromig sem tud számlálni?

— No, no. Mit tudhatja ezt ön, meddig? Bizonyára tovább, mint gondolná.

— Mi mind számakrobaták vagyunk — toldotta meg a kakas és a veréb. Közben ők is odaérkeztek.

— Hát jó. Többet, mint egy százlábúnak a végtagjai, de kevesebbet, mint kettőéi.

— Az a kérdés, magyar százlábút ért-e, vagy németet.

Csak most láttam, hogy számoló paripával van dolgom. Szabatosan törekedtem felelni.

— Persze, hogy magyart. A német százlábúnak ezer a lába, annyit csakugyan nem volna érdemes önökről írni.

— Csak rólunk érdemes. Ami igazat rólunk ír, mindig igaz marad, de a maguké változik hely, idő és ízlés szerint.

—Mert nálunk, embereknél van haladás — feleltem önérzettel. — Önök egyhelyben vesztegelnek, mint a sajtkukac, de nekünk van történelmünk.

— Süssék meg. Mi egyéb az, mint örökös harc és verekedés leírása, vérengzés különböző módokon. Ha ezt a könyvüket elolvassák és átgondolják, csodálom, hogy meg nem utálják a fajtájokat.

— Hisz ön egy korlátolt pesszimista gebe — csuszott volna ki a számon a sértődöttség, ha közbe nem szól előbb a marha.

— S még a mi történelmünket is önök irányítják. A lóra például nemrég új korszakot virrasztottak. Felállítottak lómészárszéket, ami hajdan nem volt. Ez kétségkívül olyan korszakalkotó, hogy a ló arról koldul.

— Miránk meg adót vetettek ki, amit dédapáink nem ismertek. Megszüntették az aranykort a kutyák életében — vakkantott egy kuvasz.

— De jött az ezüstkor — mentegetőztem bizonytalanul.

— Különösen, ha papirban fizetik a bárcámat — feleselt az eb.

— De megvan a sintér előtti egyenlőség — védekeztem tovább.

— Ácsi! — nyerített közbe a ló. — Le a sintérekkel. Eltörölni! Éljen a védőoltás! Szép, gyönyörű ország az önöké, de kutyának lenni nem jó benne. Nem hiszem, hogy másutt ily szörnyű kegyetlenséget megtürnek, mint amit itt a sintérek elkövetnek. Szégyenfolt ez...

Elhallgattattam, mert magam is kezdtem szégyenkezni. Darab cukorral vesztegettem meg, amit kezesen elfogadott.

— No, ezt is eltörli majd a haladás — feleltem aztán könnyedén. Ami önöknél nincs — tettem hozzá gunyorosan.

— Nem is kell! — ugatta a beszélő kutya.

— Hát olyan jól áll önöknél minden, hogy nem is kívánnak jobb kor felé poroszkálni, csúszni, mászni, ügetni, vagy repülni? — Kérdeztem.

— Ördögöt jól. Csak látjuk, hogy önöknél is hiábavaló a haladás, egy hajszállal sem lettek tőle jobbak. Mi értelme akkor? Kevesebb fáradsággal cammogunk egy helyben — szólt a medve.

— Vagy kerülgetjük a forró kását — nyávogta a macska.

— No, no. Nem tagadhatják, hogy üdvöset is hozott ránk a haladás. Ott van a rabszolgaság eltörlése...

— Az is kétoldalú, — vágott közbe a böles ló. — Azok ugyan rabszolgák voltak, de nem volt kenyérgondjuk, mert eltartotta őket a gazdájuk. Ma szabadok, — de se élelmük, se munkájuk...

— S önök háziállatok — miért lettek rabszolgáink? — kíváncsiskodtam, mert érdekelt a felelet.

— Csakis azért, hogy eltartsanak. Gondolja, hogy másként rugdostatnám magam, vagy a ló eltürné az ostort? — vakkantott a kutya.

Kezdtem megelégelni a meddő vitát s féltem, nehogy az állatok még sarokba szorítsanak. Nekiszögeztem hát egyenesen a kérdést:

— De most már végre is, tisztelt gyűlekezet, ki vele, mi a csodát akarnak hát voltaképen tőlem?

— Lassabban uram — csitított a ló. — Mi eltürtük, hogy ön leckéztessen minket, mert feltételeztük a jó szándékát. Mondja meg ön, mi volt hát a célja azzal a sok csacsisággal, amit meséknek mond?

— Erre könnyen felelhetek. Amit önök, mint sérel-

müket felhoztak, én mindaz ellen harcolok. Csakhogy persze eddig nem látok eredményt...

— Ön kis tehetetlen — mekegte közbe a vén kecske.

— De várjuk csak meg a végét — folytattam, mellőzve a közbeszólást. — Emlékeznek, hogy élt egyszer egy nagy életírójuk: az öreg Ezópus. Amit az megírt, ma is azt tartja önök felől a legtöbb ember, akár igaz, akár téves volt a beállítása.

— Le vele! Hogy meri magát hozzá hasonlítani! — bégette a birka felháborodással.

— Hát igaz — adtam be a kulcsot szerényen — de a szándékaim legalább is oly jók, mint az övéi voltak. Az csak mulatott az önök rovására, de én határozottan védem önöket... És lehet, hogy egy pár ember, akinek figyelmét ráterelteм önökre, meg is szereti az állatokat.

Rövid tanácskozásra vonultak vissza. Hallom, azon vitatkoztak, melyiküket tűntettem ki azzal, hogy legtöbb mesémben szerepelt. Kisütötték, hogy a macskát.

— Igazuk van — feleltem, amikor hírül hozátk. Azt szeretem legjobban. Bizonyítani is tudom: Egyiküknek sem szabad a vállamra ülnie, csak neki, és, és...

— No, azonkívül? — türelmetlenkedett a ló.

— Az ő nevével illettem azt a drága nőt is, akit legközelebb éreztem a szívemhez, — a Cicukát...

Ezt hát nem firtatták tovább. De a ló még nem nyughatott.

— És azt hiszi ön, hogy meséiben nincsen lóláb? Szarvashiba, hogy magánál minden állat született filozó-

fus. A százlábú épúgy okoskodik, mint az elefánt, a dinosaurus mint a szarvasbogár. Nem gondolja, hogy ez lehetetlen? Ki hát akkor az igazi állat?

— Talán én vagyok — hogy veletek szóba állok — gondoltam hirtelen, de ki nem mondtam.

— Az csak azért van, mert az érdeküк így kívánja. Különben nem a nagyságtól függ a bölcseség. A hangya van olyan okos, mint a rinoceros.

Bátran kockáztathattam meg a hasonlatot, orrszarvú nemvolt a küldöttségben.

— Szóval uram, — ön jót akart velünk?

— Feltétlenül és csakis. Ezért írtam az összes állatmeséimet.

— No és ezentul nem ír talán többet?

— Egy vaklóért sem. Elég volt, sok a jóból is megárt.

— Akkor fogadja őszinte hálánkat és köszönetünket — szólt a ló és patáját nyujtotta felém.

Elfogadtam, de félénk suttogással még egy kérdést kockáztattam meg.

— Azért talán, hogy nem írok már több állatmesét?

— Azért is nyihogta és elvezette a küldöttséget.

TARTALOM:

	Oldal
Fogoly oroszlánok	3
A seregély és a varjúkrigó	7
A lenézett cirkuszló	12
Az eb és a kutya	16
Denevérek ébredése	20
A méhek köztársasága	25
Körkérdés az állatokhoz	31
A jószívű elefánt	38
A tavasztváró medve	42
A pávaszemlepkék	47
A fecskék és a verebek	51
A holló és a fia	55
Az oroszlán és a patkányok	59
Mindenállatország	63
A sas és a repülőgép	68
A szent állatok gyülése	72
A pacsírta és a fülemüle	76
Kutyo-macskia	80
A kuvasz a másvilágon	84
A lepke és a szarvas bogár	90
A fénybogár	93
A bánkódó majom	96
A kakas és a bagoly	101
Bagoly, denevér, pacsírta	103

Oldal

A ló és a farkas 107
Az állatok farsangja 112
A madarak farsangja 120
A szürke ló bucsuja 126
Számonkérnek az állatok 131
A bacillusok 137
Az elefánt kedveltjei 144
A póruljárt papír keselyű 149
Az állatbiztosítás 151
Farkasok az éjben 156
Az élveboncoltak 161
A fejvesztett tyúkok 166
Az állatok hálája 170

Dr. Mauks Ernő : Fogoly oroszlánok és egyéb állatmesék